

MS

1907
Συντάκτης: Γ. Μανιάτης

60000 αε. Πρωτο γράφει

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

ΚΡΙΤΩΝ - ΛΑΧΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΠΡΩΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ - ΣΤΑΔΙΟΥ 56

1929

17053

ΚΟΙΝΩΤΑΤΗ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ ΜΕΘΕΡΑΣΤΩΝ

ΚΕΡΤΩΣ ΔΑΧΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΡΑΝΟΤΟΥ

ΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΣΗ

PRINTED IN GREECE

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ—171

**ΓΡΑΦΑΙ ΠΡΟΚΡΙΘΕΙΣΑΙ
ΕΝ ΑΜΦΙΣΒΗΤΟΥΜΕΝΟΙΣ ἢ ΜΗ**

Α' ἐν τῇ Ἀπολογία.

- Κεφ. IV. 20B ἀντὶ τοῦ: ἔστιν τις — ἔστι τις
- Κεφ. V. 20D ἀντὶ τοῦ: τί ποτ' ἔστιν τοῦτο — τί ποτ' ἔστι τοῦτο
- Κεφ. IX. 23A ἀντὶ τοῦ: ὄνομα δὲ τοῦτο λέγεσθαι, σοφὸς εἶναι. — ὄνομα δὲ τοῦτο, τὸ λέγεσθαι σοφὸς εἶναι.
- 23E ἀντὶ τοῦ: τῶν δημιουργῶν καὶ τῶν πολιτικῶν — τῶν δημιουργῶν [καὶ τῶν πολιτικῶν]
- Κεφ. XII. 24D ἀντὶ τοῦ: ὦ γαθέ — ὦγαθέ (πβ. ὦ ἄνεο — ὦνεο).
- Κεφ. XIII. 25C ἀντὶ τοῦ: πότερον ἔστιν — πότερόν ἐστιν
- 25D ἀντὶ τοῦ: ἀπόκρῖναι — ἀποκρίνου
- Κεφ. XIV. 26C ἀντὶ τοῦ: τοῖς ἀνδράσιν τούτοις' — τοῖς ἀνδράσι τουτοισί'
- ἀντὶ τοῦ: ταῦτα διδάσκειν. — ταῦτα διδάσκειν;
- 26D ἀντὶ τοῦ: ὦ φίλε Μέλητε, — ὦ φίλε Μέλητε;
- Κεφ. XV. 27E ἀντὶ τοῦ: ἠγοῖτο ἢ [καὶ] ὄνων, [τοὺς ἡμιόνους], — ἠγοῖτο καὶ ὄνων, τοὺς ἡμιόνους,

- ἀντὶ τοῦ: ἐγράψω [τὴν γραφὴν ταύ-
την] ἢ — ἐγράψω τὴν γραφὴν ταύτην ἢ
- Κεφ. XVI. 28A ἀντὶ τοῦ: τοῦτ' ἔστιν ὁ — τοῦτ' ἔστιν ὁ
- Κεφ. XVIII. 30D ἀντὶ τοῦ: μέντ' ἄν — μεντᾶν (Οὔτω
καὶ ἔνθα ἀλλαχοῦ εὐρίσκονται αἱ δύο
αὐται λέξεις).
- Κεφ. XIX. 31D ἀντὶ τοῦ: γίγνεται [φωνή], ὁ δὴ —
γίγνεται, ὁ δὴ
- 31E ἀντὶ τοῦ: ἀπολώλη — ἀπωλώλη
- Κεφ. XX. 32A ἀντὶ τοῦ: ἅμ' ἄν καὶ — ἅμα καὶ
- Κεφ. XXII. 33D ἀντὶ τοῦ: μεμνησθαι [καὶ τιμωρεῖ-
σθαι]. — μεμνησθαι καὶ τιμωρεῖσθαι.
- Κεφ. XXV. 36A ἀντὶ τοῦ: ἀποπεφεύγη — ἀπεπεφεύγη
- Κεφ. XXVI. 36B ἀντὶ τοῦ: ἀποτίσαι — ἀποτεῖσαι (Οὔτω
καὶ ἔνθα ἀλλαχοῦ εὐρίσκεται τὸ ῥῆμα
τοῦτο).
- 36C ἀντὶ τοῦ: ἐπιμελεῖσθαι· τί οὖν εἰμι
ἄξιος — ἐπιμελεῖσθαι - τί οὖν εἰμι ἄξιος
- Κεφ. XXVII. 37B ἀντὶ τοῦ: κακῶν ὄντων. τοῦ τιμη-
σάμενος; — κακῶν ὄντων; τοῦ τιμη-
σάμενος;
- Κεφ. XXVIII. 37E ἀντὶ τοῦ: ἀπειθεῖν τοῦτ' ἔστιν καὶ
— ἀπειθεῖν τοῦτ' ἔστι καὶ
- Κεφ. XXIX. 38E ἀντὶ τοῦ ᾧδε — ᾧδε
- 39B ἀντὶ τοῦ: ὄφλων — ὄφλων
- Κεφ. XXXI. 40A ἀντὶ τοῦ: μαντικὴ ἢ τοῦ δαιμονίου
ἐν — μαντικὴ [ἢ τοῦ δαιμονίου] ἐν
- Κεφ. XXXII. 40C ἀντὶ τοῦ: τῇ ψυχῇ τοῦ τόπου τοῦ
ἐνθένδε — τῇ ψυχῇ [τοῦ τόπου τοῦ]
ἐνθένδε

- 41A ἀντὶ τοῦ : **πολλάκις θέλω τεθνάναι, εἰ ταῦτ' ἔστιν ἀληθῆ·** — πολλάκις ἐθέλω τεθνάναι, εἰ ταῦτ' ἔστιν ἀληθῆ·
- 41B ἀντὶ τοῦ : **αὐτόθι, ὁπότε ἐντύχοιμι** — αὐτόθι· ὁπότε τ' ἐντύχοιμι
ἀντὶ τοῦ : **οὐκ ἂν ἀηδῆς εἶη.** — οὐ κὰν ἀηδῆς εἶη.

B' ἐν τῷ Κρίτωνι.

- Κεφ. I. 43A ἀντὶ τοῦ **εὐεργέτηται** — εὐηργέτηται
43B ἀντὶ τοῦ **εὐδαιμόνισα** — ηὐδαιμόνισα
- Κεφ. II. 44B ἀντὶ τοῦ **Ἄτοπον τὸ ἐνύπνιον** — Ὡς ἄτοπον τὸ ἐνύπνιον
- Κεφ. IV. 44E ἀντὶ τοῦ **ὡς σὲ ἐνθένδε** — ὡς σε ἐνθένδε
45B ἀντὶ τοῦ **ξένοι ἔτι** — ξένοι αὖ τοι
ἀντὶ τοῦ **ἔτοιμοι** — ἐτοιμοὶ (Οὕτω καὶ ἔνθα ἀλλαχοῦ ἀπαντᾷ τὸ ἐπίθετον τοῦτο)
ἀντὶ τοῦ **Σιμίας** — Σιμίας
- Κεφ. V. 46A ἀντὶ τοῦ **εἰ δέ τι περιμενοῦμεν** — εἰ δ' ἔτι περιμενοῦμεν
- Κεφ. VI. 46B ἀντὶ τοῦ **ὅμοιοι** — ὅμοιοι (Οὕτω καὶ ἔνθα ἀλλαχοῦ ἀπαντᾷ τὸ ἐπίθετον τοῦτο).
46D ἀντὶ τοῦ **οἰομένων τι λέγειν, ὥσπερ νῦν δὴ** — οἰομένων τι λέγειν, ὥσπερ νυνδὴ
- Κεφ. VII. 47C ἀντὶ τοῦ **διολλύει** — διόλλυσι
ἀντὶ τοῦ **δίωμεν**, — διώμεν·
- Κεφ. VIII. 48B ἀντὶ τοῦ **δῆλα δὴ καὶ ταῦτα. Κρ. Φαίη γὰρ** — Κρ. Δῆλα δὴ καὶ ταῦτα· φαίη γὰρ

- Κεφ. IX. 48C ἀντὶ τοῦ νῦν δὴ ἐλέγομεν—νυνδὴ ἐλέ-
γομεν
48D ἀντὶ τοῦ ὦ ἀγαθὲ — ὦγαθὲ
- Κεφ. X. 49A ἀντὶ τοῦ [ὄπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο] ἢ
πᾶσαι — ἢ, ὄπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο, πᾶσαι
- Κεφ. XI. 50A ἀντὶ τοῦ ᾧδε σκόπει — ᾧδε σκόπει
- Κεφ. XII. 50D ἀντὶ τοῦ ἢ οὐ καλῶς — ἢ οὐ καλῶς
51A ἀντὶ τοῦ ἢ οὕτως εἰ σοφός — ἢ οὕτως
εἰ σοφός
- Κεφ. XIV. 52D ἀντὶ τοῦ πολιτεύεσθαι — πολιτεύσεσθαι
- Κεφ. XV. 53A ἀντὶ τοῦ Σκόπει γὰρ δὴ, ταῦτα.....
τοὺς σαυτοῦ. — Σκόπει γὰρ δὴ· ταῦτα
...τοὺς σαυτοῦ ;
53C ἀντὶ τοῦ ἢ οὐσπερ ἐνθάδε — ἢ οὐσπερ
ἐνθάδε
53E ἀντὶ τοῦ οὕτως αἰσχροῶς — οὕτω
γλίσχρως
54A ἀντὶ τοῦ ἀλλὰ δὴ τῶν παίδων.....
καὶ παιδείης ; — ἀλλὰ δὴ τῶν παίδων
...καὶ παιδείης. (Τοιαύτην στίξιν ἀπαι-
τεῖ τὸ εἰρωνικὸν τοῦ λόγου).
54A ἀντὶ τοῦ καὶ τοῦτο ἀπολαύσωσιν ; —
καὶ τοῦτό σου ἀπολαύσωσιν ;
54A ἀντὶ τοῦ ἢ τοῦτο μὲν.... μὴ ξυνόντος
σοι αὐτοῖς ; — ἢ τοῦτο μὲν..... μὴ
ξυνόντος σοι αὐτοῖς. (Τοιαύτην στίξιν
ἀπαιτεῖ καὶ ἐνταῦθα τὸ εἰρωνικὸν τοῦ
λόγου).

Γ' ἐν τῷ Λάχῃτι.

- Κεφ. VI. 182E ἀντὶ τοῦ: εἰ τὶ ἦν — εἴ τι ἦν
- Κεφ. VII. 183E ἀντὶ τοῦ: ἠφίει — ἀφίει
184A ἀντὶ τοῦ: εἴη ἂν τὶ ταῦτα — εἴη ἂν
τι ταῦτα
- Κεφ. IX. 184D ἀντὶ τοῦ: Τί δαί, — Τί δέ,
185A ἀντὶ τοῦ: προμήθειαν — προμηθίαν
(Οὔτω καὶ ἔνθα ἀλλαχοῦ ἀπαντᾷ ἡ λέ-
ξις).
- Κεφ. X. 185B ἀντὶ τοῦ: τί ποτ' ἔστι περὶ οὗ βου-
λευόμεθα καὶ σκεπτόμεθα — τί
ποτ' ἔστι περὶ οὗ βουλευόμεθα [καὶ
σκεπτόμεθα]
185C ἀντὶ τοῦ: περὶ φαρμάκου τις τοῦ
— περὶ φαρμάκου τίς του
185D ἀντὶ τοῦ: οὗ ἔνεκα σκοπούμενοι
ἔσκοποῦμεν. — οὗ ἔνεκα σκοποῦμεν
ὁ σκοποῦμεν;
ἀντὶ τοῦ: νῦν φαμὲν — νῦν φαμεν
- 185E ἀντὶ τοῦ: γεγόνασι, τοῦτο σκεπτόον
— γεγόνασι τούτου, σκεπτόον.
- Κεφ. XI. 186C ἀντὶ τοῦ: εὔρηκεν... εὔρηκέναι. —
ἠῦρηκεν... ἠῦρηκέναι.
187B ἀντὶ τοῦ: ἀλλ' ἐν τοῖς υἱέσι τε καὶ
— ἀλλ' ἐν τοῖς ὑμετέροις τε καὶ
ἀντὶ τοῦ: ἢ φατὲ — ἢ φατε
- Κεφ. XII. 187C ἀντὶ τοῦ: ὑμῖν ἐστὶ περὶ — ὑμῖν ἐστὶ
περὶ
- Κεφ. XIV. 188D ἀντὶ τοῦ: ζῆν ἠρμοσμένος [οὗ] ἀ-
τὸς — ζῆν ἠρμοσμένος αὐτὸς

- 188E ἀντὶ τοῦ: εὐρον — ηὔρον
- Κεφ. XV. 189C ἀντὶ τοῦ: ἐρέσθαι καὶ αὖ ἃ ἂν ἀκούσω· ἐὰν δὲ μεταξὺ — ἐρέσθαι, καὶ αὖ ἃ ἂν ἀκούσω, ἐὰν γε μεταξὺ
- 189D ἀντὶ τοῦ: νῦν δὴ — νυνδὴ
- 190A ἀντὶ τοῦ: ἴσμεν αὐτὴν τί ποτ' ἔστιν, — ἴσμεν αὐτὴν τί ποτ' ἔστιν, ἀντὶ τοῦ: εἰδείημεν, ὅ τί ποτ' ἔστιν ὄψις ἢ ὅ τι ἔστιν ἀκοή, — εἰδείημεν, ὅ τι ποτ' ἔστιν ὄψις ἢ ὅ τι ἔστιν ἀκοή,
- Κεφ. XVI. 190B ἀντὶ τοῦ: εἰδέναί ὅ τι ποτ' ἔστιν ἀρετή; — εἰδέναί ὅ τι ποτ' ἔστιν ἀρετή; ἀντὶ τοῦ: ὅ τί ποτε τυγχάνει — ὅ τι ποτὲ τυγχάνει
- 190C ἀντὶ τοῦ: εἰδέναί αὐτὸ ὅ τί ἔστιν. — εἰδέναί αὐτὸ ὅ τι ἔστιν.
- Κεφ. XVIII. 191D-E ἀντὶ τοῦ: καὶ μένοντες ἢ ἀναστρέφοντες — καὶ μένοντες καὶ ἀναστρέφοντες
- Κεφ. XIX. 192B ἀντὶ τοῦ: νῦν δὴ ἐλέγομεν — νυνδὴ ἐλέγομεν
- 192C ἀντὶ τοῦ: οὐ πᾶσά γε — οὐ τι πᾶσά γε
- Κεφ. XX. 192E ἀντὶ τοῦ: ἢ ἢ εἰς ἅπαντα — ἢ ἢ εἰς ἅπαντα
- 193C ἀντὶ τοῦ: Καὶ ὅσοι ἂν ἐθέλωσιν — Καὶ ὅσοι δὴ ἐθέλωσιν
- 193D ἀντὶ τοῦ: Οὐκοῦν αἰσχροῖ — Οὐκοῦν αἰσχροῖ
- Κεφ. XXI. 194A ἀντὶ τοῦ: φιλονεικία — φιλονικία

- 194B ἀντὶ τοῦ: **περὶ ἀνδρείας ὅ τι ἔστιν**,
— περὶ ἀνδρείας ὅ τι ἔστιν,
ἀντὶ τοῦ: **εἰπεῖν ὅ τι ἔστιν**. — εἰ-
πεῖν ὅ τι ἔστιν.
- Κεφ. XXIII. 195C ἀντὶ τοῦ: **ἢ τὸ ὑγιεινὸν εἰπεῖν οἶόν τε καὶ νοσῶδες**. — ἢ τὸ ὑγιει-
νὸν [εἰπεῖν οἶόν] τε καὶ νοσῶδες.
- 195E ἀντὶ τοῦ: **Τί δαί; μάντει αὖ οἶει προσήκει** — Τί δέ; μάντει αὖ, οἶει, προσήκει
- Κεφ. XXVI. 197D ἀντὶ τοῦ: **προϊστάναι** — προεστά-
ναι
- 197E ἀντὶ τοῦ: **Ταῦτα δὲ ἔστω** — Ταῦτα δὴ ἔστω
- Κεφ. XXVII. 198B ἀντὶ τοῦ: **δέος δὲ παρέχει οὐ τὰ γεγονότα** — δέος δὲ παρέχειν οὐ τὰ γεγονότα
- Κεφ. XXVIII. 198D ἀντὶ τοῦ: **περὶ ὅσων ἔστιν ἐπιστήμη** — περὶ ὅσων ἔστιν ἐπι-
στήμη
- Κεφ. XXIX. 199D ἀντὶ τοῦ: **ἐξευλαβεῖσθαι τε τὰ δεινὰ καὶ τὰ μῆ, καὶ τάγαθὰ πορίζεσθαι**, — ἐξευλαβεῖσθαι τε τὰ δεινὰ [καὶ τὰ μῆ,] καὶ τάγαθὰ πο-
ρίζεσθαι,
- 199E ἀντὶ τοῦ: **Λέγειν τι ὧ Σώκρατες μοι δοκεῖς**. — Λέγειν τι, ὧ Σώκρα-
τες, μοι δοκεῖς.
- Κεφ. XXX. 200A ἀντὶ τοῦ: **οἰομένῳ τι εἶναι**. — οἰο-
μένῳ τι εἶναι.

Κεφ. XXXI. 200E ἀντὶ τοῦ: ἡμῶν τινὰ προαιροῖτο;
— ἡμῶν τινα προαιροῖτο;

(Ὅσον ἀφοροῦ εἰς τὴν στίξιν, καὶ ἐν ἄλλοις ἐκτὸς τῶν
ἀνωτέρω σημειουμένων ἐγένετο αὕτη, ὅπως θὰ παρείχεται
σαφέστερον τὸ νόημα).

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

[ἡ θ ι κ ό ς.]

I. Ὅτι μὲν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πεπόνθατε^{17A}
ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγορῶν, οὐκ οἶδα· ἐγὼ δ' οὖν καὶ
αὐτὸς ὑπ' αὐτῶν ὀλίγου ἑμαυτοῦ ἐπελαθόμην· οὕτω
πιθανῶς ἔλεγον· καίτοι ἀληθές γε, ὥς ἔπος εἰπεῖν,
οὐδὲν εἰρήκασιν. μάλιστα δὲ αὐτῶν ἐν ἐθαύμασα τῶν
πολλῶν ὧν ἐψεύσαντο, τοῦτο, ἐν ᾧ ἔλεγον, ὡς χρῆ
ὑμᾶς εὐλαβεῖσθαι, μὴ ὑπ' ἐμοῦ ἐξαπατηθῆτε ὡς δεινοῦ
ὄντος λέγειν. τὸ γὰρ μὴ αἰσχυνηθῆναι, ὅτι αὐτίκα ὑπ'^B
ἐμοῦ ἐξελεγχθήσονται ἔργῳ, ἐπειδὴν μὴδ' ὅπως οἰοῦν
φαίνωμαι δεινὸς λέγειν, τοῦτό μοι ἔδοξεν αὐτῶν ἀναι-
σχυντότατον εἶναι, εἰ μὴ ἄρα δεινὸν καλοῦσιν οὗτοι λέ-
γειν τὸν τᾶληθῆ λέγοντα· εἰ μὲν γὰρ τοῦτο λέγουσιν,
ὁμολογοίην ἂν ἔγωγε, οὐ κατὰ τούτους, εἶναι ῥήτωρ.
οὗτοι μὲν οὖν, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, ἢ τι ἢ οὐδὲν ἀληθές
εἰρήκασιν· ὑμεῖς δ' ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.
οὐ μέντοι μὰ Δία, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κεκαλλιεπημέ-
νους γε λόγους, ὥσπερ οἱ τούτων, ῥήμασί τε καὶ ὀνό-
μασιν οὐδὲ κεκοσμημένους, ἀλλὰ ἀκούσεσθε εἰκῆ λεγό-
μενα τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὀνόμασιν· πιστεύω γὰρ δίκαια
εἶναι ἃ λέγω, καὶ μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω ἄλλως·
οὐδὲ γὰρ ἂν δήπου πρόποι, ὦ ἄνδρες, τῆδε τῇ ἡλικίᾳ
ὥσπερ μειρακίῳ πλάττοντι λόγους εἰς ὑμᾶς εἰσεῖναι. καὶ

μέντοι καὶ πάνυ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο ὑμῶν δέομαι καὶ παρῖεμαι· ἐὰν διὰ τῶν αὐτῶν λόγων ἀκούητέ μου ἀπολογουμένου, δι' ὧνπερ εἶωθα λέγειν καὶ ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν, ἵνα ὑμῶν πολλοὶ ἀκηκόασι, D καὶ ἄλλοθι, μήτε θαυμάζειν μήτε θορυβεῖν τούτου ἔνεκα· ἔχει γὰρ οὕτωςί· νῦν ἐγὼ πρῶτον ἐπὶ δικαστήριον ἀναβέβηκα, ἔτη γεγονῶς ἑβδομήκοντα· ἀτεχνῶς οὖν ξένως ἔχω τῆς ἐνθάδε λέξεως, ὥσπερ οὖν ἄν, εἰ τῶ ὄντι ξένος ἐτύγγανον ὦν, ξυνεγιγνώσκετε δῆπου ἄν μοι, 18 εἰ ἐν ἐκείνῃ τῇ φωνῇ τε καὶ τῷ τρόπῳ ἔλεγον, ἐν οἷσπερ ἔτεθράμμην, καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτο ὑμῶν δέομαι δίκαιον, ὥς γέ μοι δοκῶ, τὸν μὲν τρόπον τῆς λέξεως εἶναι· ἴσως μὲν γὰρ χεῖρων, ἴσως δὲ βελτίων ἄν εἴη· αὐτὸ δὲ τοῦτο σκοπεῖν καὶ τούτῳ τὸν νοῦν προσέχειν, εἰ δίκαια λέγω ἢ μή· δικαστοῦ μὲν γὰρ αὕτη ἀρετή, ῥήτορος δὲ τάληθῆ λέγειν.

Π. Πρῶτον μὲν οὖν δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ πρῶτά μου ψευδῆ κατηγορημένα καὶ τοὺς πρώτους κατηγοροὺς, ἔπειτα δὲ πρὸς τὰ B ὕστερα καὶ τοὺς ὑτέρους. ἐμοῦ γὰρ πολλοὶ κατήγοροι γεγόνασι πρὸς ὑμᾶς καὶ πάλοι, πολλὰ ἤδη ἔτη, καὶ οὐδὲν ἀληθὲς λέγοντες, οὓς ἐγὼ μᾶλλον φοβοῦμαι ἢ τοὺς ἀμφὶ Ἄνυτον, καίπερ ὄντας καὶ τούτους δεινούς· ἀλλ' ἐκεῖνοι δεινότεροι, ὧ ἄνδρες, οἱ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ἐκ παίδων παραλαμβάνοντες ἔπειθόν τε καὶ κατηγοροῦν ἐμοῦ οὐδὲν ἀληθές, ὡς ἔστι τις Σωκράτης σοφὸς ἀνὴρ, τὰ τε μετέωρα φροντιστῆς καὶ τὰ ὑπὸ γῆς ἅπαντα ἀνεζητηκῶς καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν. οὗτοι, ὧ C ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οἱ ταύτην τὴν φήμην κατασκευάσαντες, οἱ δεινοὶ εἰσὶν μοι κατήγοροι· οἱ γὰρ ἀκούον-

τες ἡγοῦνται τοὺς ταῦτα ζητοῦντας οὐδὲ θεοὺς νομίζειν. ἔπειτὰ εἰσὶν οὗτοι οἱ κατήγοροι πολλοὶ καὶ πολὺν χρόνον ἤδη κατηγορηκότες, ἔτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ λέγοντες πρὸς ὑμᾶς, ἐν ἧ ἂν μάλιστα ἐπιστεύσατε, παῖδες ὄντες, ἔνιοι δ' ὑμῶν καὶ μειράκια, ἀτεχνῶς ἐρήμην κατηγοροῦντες ἀπολογούμενου οὐδενός. ὁ δὲ πάντων ἀλογώτατος, ὅτι οὐδὲ τὰ ὀνόματα οἷόν τε αὐτῶν εἰδέναι καὶ εἰπεῖν, πλὴν εἴ τις κωμωδιοποιὸς τυγχάνει ὧν D ὅσοι δὲ φθόνῳ καὶ διαβολῇ χρώμενοι ὑμᾶς ἀνέπειθον, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ πεπεισμένοι ἄλλους πείθοντες, οὗτοι πάντων ἀπορώτατοί εἰσιν· οὐδὲ γὰρ ἀναβιβάσασθαι οἷόν τ' ἐστὶν αὐτῶν ἐνταυθοῖ οὐδ' ἐλέγξει οὐδένα, ἀλλ' ἀνάγκη ἀτεχνῶς ὥσπερ σκιαμαχεῖν ἀπολογούμενόν τε καὶ ἐλέγχειν μηδενὸς ἀποκρινομένου. ἀξιῴσατε οὖν καὶ ὑμεῖς, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, διττούς μου τοὺς κατηγοροὺς γενέσθαι, ἑτέρους μὲν τοὺς ἄρτι κατηγορήσαντας, ἑτέρους δὲ τοὺς πάλαι, οὓς ἐγὼ λέγω, καὶ οἰήθητε δεῖν πρὸς E ἐκείνους πρῶτόν με ἀπολογήσασθαι· καὶ γὰρ ὑμεῖς ἐκείνων πρότερον ἠκούσατε κατηγορούντων καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τῶνδε τῶν ὕστερον. εἶεν ἀπολογητέον δὴ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπιχειρητέον ὑμῶν ἐξελεῖσθαι 19 τὴν διαβολήν, ἣν ὑμεῖς ἐν πολλῷ χρόνῳ ἔσχετε, ταύτην ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ. βουλοίμην μὲν οὖν ἂν τοῦτο οὕτως γενέσθαι, εἴ τι ἄμεινον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοί, καὶ πλεον τί με ποιῆσαι ἀπολογούμενον· οἶμαι δὲ αὐτὸ χαλεπὸν εἶναι, καὶ οὐ πάνυ με λανθάνει, οἷόν ἐστιν. ὅμως τοῦτο μὲν ἵτω, ὅπη τῷ θεῷ φίλον, τῷ δὲ νόμῳ πειστέον καὶ ἀπολογητέον.

III. Ἀναλάβωμεν οὖν ἕξ ἀρχῆς, τίς ἡ κατηγορία ἐστίν, ἕξ ἧς ἡ ἐμὴ διαβολὴ γέγονεν, ἧ δὴ καὶ πιστεύων B

Μέλητός με ἐγράψατο τὴν γραφὴν ταύτην. εἶεν· τί δὴ λέγοντες διέβαλλον οἱ διαβάλλοντες; ὥσπερ οὖν κατηγορῶν τὴν ἀντωμοσίαν δεῖ ἀναγνῶναι αὐτῶν· Σωκράτης ἀδικεῖ καὶ περιεργάζεται ζητῶν τὰ τε ὑπὸ γῆς καὶ οὐράνια καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν καὶ ἄλλους τὰ
 C αὐτὰ ταῦτα διδάσκων. τοιαύτη τίς ἐστὶ ταῦτα γὰρ ἑωρᾶτε καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ, Σωκράτη τινὰ ἐκεῖ περιφερόμενον, φάσκοντά τε ἀεροβατεῖν καὶ ἄλλην πολλὴν φλυαρίαν φλυαροῦντα, ὧν ἐγὼ οὐδὲν οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πέρι ἔπαίω. καὶ οὐχ ὡς ἀτιμάζων λέγω τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην, εἴ τις περὶ τῶν τοιούτων σοφός ἐστιν· μή πως ἐγὼ ὑπὸ Μελήτου τοσαύτας δίκας φύγοιμι! ἀλλὰ γὰρ ἔμοι τούτων, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 D οὐδὲν μέτεστιν. μάρτυρας δὲ αὐτοὺς ὑμῶν τοὺς πολλοὺς παρέχομαι, καὶ ἀξιῶ ὑμᾶς ἀλλήλους διδάσκειν τε καὶ φράζειν, ὅσοι ἐμοῦ πώποτε ἀκηκόατε διαλεγομένου· πολλοὶ δὲ ὑμῶν οἱ τοιοῦτοὶ εἰσιν· φράζετε οὖν ἀλλήλοις, εἰ πώποτε ἢ μικρὸν ἢ μέγα ἤκουσέ τις ὑμῶν ἐμοῦ περὶ τῶν τοιούτων διαλεγομένου· καὶ ἐκ τούτων γνώσεσθε, ὅτι τοιαῦτ' ἐστὶ καὶ τᾶλλα περὶ ἐμοῦ, ἃ οἱ πολλοὶ λέγουσιν.

IV. Ἀλλὰ γὰρ οὔτε τούτων οὐδὲν ἐστίν, οὐδέ γ' εἴ τινος ἀκηκόατε, ὡς ἐγὼ παιδεύειν ἐπιχειρῶ ἀνθρώπους
 E καὶ χρήματα πράττομαι, οὐδὲ τοῦτο ἀληθές. ἐπεὶ καὶ τοῦτό γέ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι, εἴ τις οἷός τ' εἴη παιδεύειν ἀνθρώπους, ὥσπερ Γοργίας τε ὁ Λεοντίνος καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος καὶ Ἰππίας ὁ Ἡλεῖος. τούτων γὰρ ἕκαστος, ὧ ἄνδρες, οἷός τ' ἐστὶν ἰὼν εἰς ἑκάστην τῶν πόλεων τοὺς νέους, οἷς ἕξεται τῶν ἑαυτῶν πολιτῶν προῖκα
 ζυνεῖναι ᾧ ἂν βούλωνται, τούτους πείθουσι τὰς ἐκείνων

ξυνουσίας ἀπολιπόντας σφίσιν ξυνεῖναι χρήματα διδόν- 20
 τας καὶ χάριν προσειδέναι. ἐπεὶ καὶ ἄλλος ἀνὴρ ἔστι Πά-
 ριος ἐνθάδε σοφός, ὃν ἐγὼ ἠσθόμην ἐπιδημοῦντα· ἔτυ-
 χον γὰρ προσελθὼν ἀνδρὶ, ὃς τετέλεκε χρήματα σοφισταῖς
 πλείω ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι, Καλλία τῷ Ἴππονίκου· τοῦ-
 τον οὖν ἀνηρόμην — ἐστὸν γὰρ αὐτῷ δύο υἱέε — ὃ Καλ-
 λία, ἦν δ' ἐγώ, 'εἰ μὲν σου τὸ υἱέε πῶλω ἢ μόσχῳ ἐγε-
 νέσθην, εἵχομεν ἂν αὐτοῖν ἐπιστάτην λαβεῖν καὶ μισθώ-
 σασθαι, ὃς ἔμελλεν αὐτῷ καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ποιήσειν
 τὴν προσήκουσαν ἀρετὴν· ἦν δ' ἂν οὗτος ἢ τῶν ἵπικῶν B
 τις ἢ τῶν γεωργικῶν· νῦν δ' ἐπειδὴ ἀνθρώπῳ ἔστόν,
 τίνα αὐτοῖν ἐν νῶ ἔχεις ἐπιστάτην λαβεῖν; τίς τῆς τοιαύ-
 της ἀρετῆς, τῆς ἀνθρωπίνης τε καὶ πολιτικῆς, ἐπιστήμων
 ἔστιν; οἶμαι γὰρ σε ἐσκέφθαι διὰ τὴν τῶν υἱέων κτῆσιν.
 ἔστι τις,' ἔφην ἐγώ, 'ἢ οὐ;' 'πάνυ γε,' ἦ δ' ὅς. 'τίς,' ἦν
 δ' ἐγώ, 'καὶ ποδαπός, καὶ πόσου διδάσκει;' 'Εὔηνος,'
 ἔφη, 'ὃ Σώκρατες, Πάριος, πέντε μνῶν.' καὶ ἐγὼ τὸν C
 Εὔηνον ἐμακάρισα, εἰ ὡς ἀληθῶς ἔχει ταύτην τὴν τέ-
 χνην καὶ οὕτως ἐμμελῶς διδάσκει. ἐγὼ οὖν καὶ αὐτὸς
 ἐκαλλυνόμην τε καὶ ἠβρυνόμην ἂν, εἰ ἠπιστάμην ταῦτα
 ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.

V. Ὑπολάβοι ἂν οὖν τις ὑμῶν ἴσως ἄλλ', ὃ Σώ-
 κρατες, τὸ σὸν τί ἔστι πρᾶγμα; πόθεν αἱ διαβολαὶ σοι
 αὐται γεγόνασιν; οὐ γὰρ δήπου σοῦ γε οὐδὲν τῶν ἄλ-
 λων περιττότερον πραγματευομένου ἔπειτα τοσαύτη φήμη
 τε καὶ λόγος γέγονεν, εἰ μὴ τι ἔπραττες ἄλλοῖον ἢ οἱ
 πολλοί· λέγε οὖν ἡμῖν, τί ἔστιν, ἵνα μὴ ἡμεῖς περὶ
 σοῦ αὐτοσχεδιάζωμεν'. ταυτί μοι δοκεῖ δίκαια λέγειν D
 ὁ λέγων, κἀγὼ ὑμῖν πειράσομαι ἀποδείξαι, τί ποτ'
 ἔστι τοῦτο, ὃ ἐμοὶ πεποίηκεν τό τε ὄνομα καὶ τὴν δια-

- βολήν. ἀκούετε δή. καὶ ἴσως μὲν δόξω τισὶν ὑμῶν παί-
 ζειν, εὖ μέντοι ἴστε, πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. ἐγὼ
 γάρ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' οὐδὲν ἄλλ' ἢ διὰ σοφίαν
 τινὰ τοῦτο τὸ ὄνομα ἔσχηκα. ποίαν δὴ σοφίαν ταύτην;
 ἥπερ ἐστὶν ἴσως ἀνθρωπίνη σοφία· τῷ ὄντι γὰρ κινδυ-
 νεύω ταύτην εἶναι σοφός. οὗτοι δὲ τάχ' ἄν, οὓς ἄρτι
 E ἔλεγον, μείζω τινὰ ἢ κατ' ἀνθρώπον σοφίαν σοφοὶ εἶεν,
 ἢ οὐκ ἔχω, τί λέγω· οὐ γὰρ δὴ ἔγωγε αὐτὴν ἐπίσταμαι,
 ἀλλ' ὅστις φησὶ ψεύδεται τε καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἐμῇ λέγει.
 καὶ μοι, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ θορυβήσητε, μηδὲ ἂν
 δόξω τι ὑμῖν μέγα λέγειν· οὐ γὰρ ἐμὸν ἐρῶ τὸν λόγον,
 ὃν ἂν λέγω, ἀλλ' εἰς ἀξιόχρεον ὑμῖν τὸν λέγοντα ἀνοίσω.
 τῆς γὰρ ἐμῆς, εἰ δὴ τίς ἐστὶν σοφία καὶ οἴα, μάρτυρα
 21 ὑμῖν παρέξομαι τὸν θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς. Χαιρεφῶντα
 γὰρ ἴστε που. οὗτος ἐμός τε ἐταῖρος ἦν ἐκ νέου καὶ ὑμῶν
 τῷ πλήθει ἐταῖρός τε καὶ ξυνέφυγε τὴν φυγὴν ταύτην καὶ
 μεθ' ὑμῶν κατήλθε. καὶ ἴστε δὴ, οἴος ἦν Χαιρεφῶν, ὡς
 σφοδρὸς ἐφ' ὃ τι ὀρμήσειεν. καὶ δὴ ποτε καὶ εἰς Δελφοὺς
 ἐλθὼν ἐτόλμησε τοῦτο μαντεύσασθαι· καί, ὅπερ λέγω,
 μὴ θορυβεῖτε, ὃ ἄνδρες· ἤρreto γὰρ δὴ, εἴ τις ἐμοῦ εἴη
 σοφώτερος. ἀνεῖλεν οὖν ἡ Πυθία μηδένα σοφώτερον
 εἶναι· καὶ τούτων περὶ ὃ ἀδελφὸς ὑμῖν αὐτοῦ οὐτοσί
 μαρτυρήσει, ἐπειδὴ ἐκεῖνος τετελεύτηκεν.
- X B VI. Σκέψασθε δέ, ὧν ἕνεκα ταῦτα λέγω· μέλλω γὰρ
 ὑμᾶς διδάξειν, ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονε. ταῦτα γὰρ
 ἐγὼ ἀκούσας ἐνεθυμούμην οὕτως· τί ποτε λέγει ὁ θεός,
 καὶ τί ποτε αἰνίττεται; ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε σμι-
 κρὸν ξύνοιδα ἐμαυτῷ σοφὸς ὢν. τί οὖν ποτε λέγει φά-
 σκων ἐμὲ σοφώτατον εἶναι; οὐ γὰρ δήπου ψεύδεται γε·
 οὐ γὰρ θέμις αὐτῷ. καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἠπόρουν, τί

ποτε λέγει. ἔπειτα μόγις πάνυ ἐπὶ ζήτησιν αὐτοῦ τοιαύτην τινὰ ἐτραπόμην. ἤλθον ἐπὶ τινα τῶν δοκούντων σοφῶν εἶναι, ὡς ἐνταῦθα, εἴ περ που, ἐλέγξων τὸ μαν- C
τεῖον καὶ ἀποφανῶν τῷ χρησμῷ, ὅτι οὐτοσὶ ἐμοῦ σοφώ-
τερός ἐστι, σὺ δ' ἐμὲ ἔφησθα. διασκοπῶν οὖν τοῦτον —
ὄνόματι γὰρ οὐδὲν δέομαι λέγειν, ἦν δέ τις τῶν πολιτι-
κῶν, πρὸς ὃν ἐγὼ σκοπῶν τοιοῦτόν τι ἔπαθον, ὃ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, — καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ, ἔδοξέ μοι οὗτος ὁ
ἀνὴρ δοκεῖν μὲν εἶναι σοφὸς ἄλλοις τε πολλοῖς ἀνθρώ-
ποις καὶ μάλιστα ἑαυτῷ, εἶναι δ' οὐ· κάπειτα ἐπειρώ-
μην αὐτῷ δεικνύναι, ὅτι οἷοιτο μὲν εἶναι σοφός, εἴη δ'
οὐ. ἐντεῦθεν οὖν τούτῳ τε ἀπηχθόμην καὶ πολλοῖς τῶν D
παρόντων· πρὸς ἑμαυτὸν δ' οὖν ἀπιὼν ἐλογιζόμην, ὅτι
τούτου μὲν τοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ σοφώτερός εἰμι· κινδυ-
νεύει μὲν γὰρ ἡμῶν οὐδέτερος οὐδὲν καλὸν κάγαθὸν εἰ-
δέναι, ἀλλ' οὗτος μὲν οἶεται τι εἰδέναι οὐκ εἰδώς, ἐγὼ
δέ, ὡσπερ οὖν οὐκ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι· ἔοικα γοῦν τούτου
γε μικρῷ τινι αὐτῷ τούτῳ σοφώτερος εἶναι, ὅτι ἂ μὴ
οἶδα οὐδὲ οἶομαι εἰδέναι. ἐντεῦθεν ἐπὶ ἄλλον ἢ αὐτῶν
ἐκείνου δοκούντων σοφωτέρων εἶναι, καὶ μοι ταῦτα E
ταῦτα ἔδοξε καὶ ἐνταῦθα κάκείνῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς
ἀπηχθόμην. — X

VII. Μετὰ ταῦτ' οὖν ἤδη ἐφεξῆς ἦα, αἰσθανόμενος
μὲν καὶ λυπούμενος καὶ δεδιώς ὅτι ἀπηχθανόμην, ὅμως
δὲ ἀναγκαῖον ἔδοξαι εἶναι τὸ τοῦ θεοῦ περὶ πλείστου
ποιεῖσθαι ἰτέον οὖν σκοποῦντι τὸν χρησμόν, τί λέγει,
ἐπὶ ἅπαντας τούς τι δοκούντας εἰδέναι. καὶ νῆ τὸν κύνα,
ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι — δεῖ γὰρ πρὸς ὑμᾶς τάληθῆ λέ- 22
γειν — ἢ μὴν ἐγὼ ἔπαθόν τι τοιοῦτον· οἱ μὲν μάλιστα
εὐδοκιοῦντες ἔδοξάν μοι ὀλίγου δεῖν τοῦ πλείστου ἐν-

δεεῖς εἶναι ζητοῦντι κατὰ τὸν θεόν, ἄλλοι δέ, δοκοῦν-
 τες φανυλότεροι, ἐπεικέστεροι εἶναι ἄνδρες πρὸς τὸ φρο-
 νίμως ἔχειν. δεῖ διὲ ὑμῖν τὴν ἐμὴν πλάνην ἐπιδειξαι
 ὡσπερ πόνους τινὰς ποιοῦντος, ἵνα μοι καὶ ἀνέλεγκτος
 ἡ μαντεία γένοιτο. μετὰ γὰρ τοὺς πολιτικούς ἦα ἐπὶ τοὺς
 ποιητὰς τοὺς τε τῶν τραγωδιῶν καὶ τοὺς τῶν διθυράμ-
 B βων καὶ τοὺς ἄλλους, ὡς ἐνταῦθα ἐπ' αὐτοφώρῳ κατα-
 ληψόμενος ἐμαυτὸν ἀμαθέστερον ἐκείνων ὄντα. ἀναλαμ-
 βάνων οὖν αὐτῶν τὰ ποιήματα, ἃ μοι ἐδόκει μάλιστα
 πεπραγματεῦσθαι αὐτοῖς, διηρώτων ἂν αὐτούς, τί λέ-
 γοιεν, ἵν' ἅμα τι καὶ μανθάνοιμι παρ' αὐτῶν. αἰσχύνο-
 μαι οὖν ὑμῖν εἰπεῖν, ὃ ἄνδρες, τᾶληθῆ· ὅμως δὲ ῥητέον·
 ὡς ἔπος γὰρ εἰπεῖν ὀλίγου αὐτῶν ἅπαντες οἱ παρόντες
 ἂν βέλτιον ἔλεγον περὶ ὧν αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν. ἔγνω-
 οὖν καὶ περὶ τῶν ποιητῶν ἐν ὀλίγῳ τοῦτο, ὅτι οὐ σο-
 C φία ποιοῖεν ἃ ποιοῖεν, ἀλλὰ φύσει τινὲ καὶ ἐνθουσιά-
 ζοντες, ὡσπερ οἱ θεομάντεις καὶ οἱ χρησμοφοδοί· καὶ γὰρ
 οὗτοι λέγουσι μὲν πολλὰ καὶ καλά, ἴσασι δὲ οὐδὲν ὧν
 λέγουσι. τοιοῦτόν τί μοι ἐφάνησαν πάθος καὶ οἱ ποιη-
 ται πεπονθήτες· καὶ ἅμα ἠσθόμην αὐτῶν διὰ τὴν ποιή-
 σιν οἰομένων καὶ τᾶλλα σοφωτάτων εἶναι ἀνθρώπων, ἃ
 οὐκ ἦσαν. ἀπῆα οὖν καὶ ἐντεῦθεν τῷ αὐτῷ οἰόμενος πε-
 ριγεγονέναι, ὅπερ καὶ τῶν πολιτικῶν.

VIII. Τελευτῶν οὖν ἐπὶ τοὺς χειροτέχνους ἦα ἐμαυτῷ
 D γὰρ ξυνήδη οὐδὲν ἐπισταμένῳ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τούτους
 δέ γ' ἤδη ὅτι εὐρήσοιμι πολλὰ καὶ καλά ἐπισταμένους·
 καὶ τούτου μὲν οὐκ ἐψεύσθην, ἀλλ' ἠπίσταντο ἃ ἐγὼ οὐκ
 ἠπιστάμην, καὶ μου ταύτη σοφώτεροι ἦσαν. ἀλλ', ὃ
 ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦτόν μοι ἔδοξαν ἔχειν ἀμάχημα,
 ὅπερ καὶ οἱ ποιηταί, καὶ οἱ ἀγαθοὶ δημιουργοί· διὰ τὸ

τὴν τέχνην καλῶς ἐξεργάζεσθαι ἕκαστος ἡξίου καὶ τᾶλλα, τὰ μέγιστα, σοφώτατος εἶναι, καὶ αὐτῶν αὐτὴ ἡ πλημμέλεια ἐκείνην τὴν σοφίαν ἀπέκρυπτεν· ὥστ' ἐμὲ ἑμαυτὸν ἀνερωτᾶν ὑπὲρ τοῦ χρησιμοῦ, πότερα δεξαίμην ἂν εὐοῦτως, ὥσπερ ἔχω, ἔχειν, μήτε τι σοφὸς ὢν τὴν ἐκείνων σοφίαν μήτε ἀμαθὴς τὴν ἀμαθίαν, ἢ ἀμφότερα, ἃ ἐκείνοι ἔχουσιν, ἔχειν. ἀπεκρινάμην οὖν ἑμαυτῷ καὶ τῷ χρησιμῷ, ὅτι μοι λυσιτελοῖ ὥσπερ ἔχω ἔχειν.

ΧΙΧ. Ἐκ ταυτησὶ δὴ τῆς ἐξετάσεως, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλαὶ μὲν ἀπέχθεται μοι γέγονασι καὶ οἷα χα- 23
λεπώταται καὶ βαρύταται, ὥστε πολλὰς διαβολὰς ἀπ' αὐτῶν γεγονέναι, ὄνομα δὲ τοῦτο, τὸ λέγεσθαι σοφὸς εἶναι. οἴονται γάρ με ἐκάστοτε οἱ παρόντες ταῦτα αὐτὸν εἶναι σοφόν, ἃ ἂν ἄλλον ἐξελέγξω· τὸ δὲ κινδυνεύει, ᾧ ἄνδρες, τῷ ὄντι ὁ θεὸς σοφὸς εἶναι, καὶ ἐν τῷ χρησιμῷ τούτῳ τοῦτο λέγειν, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τι-
νὸς ἄξια ἐστὶ καὶ οὐδενός', καὶ φαίνεται τοῦτ' οὐ λέγειν τὸν Σωκράτη, προσεχερῆσθαι δὲ τῷ ἑμῷ ὀνόματι, ἐμὲ παράδειγμα ποιούμενος, ὥσπερ ἂν εἰ εἶποι, ὅτι οὗτος Β
ὑμῶν, ᾧ ἄνθρωποι, σοφώτατός ἐστιν, ὅστις, ὥσπερ Σωκράτης, ἔγνωκεν, ὅτι οὐδενὸς ἄξιός ἐστι τῆ ἀληθείᾳ πρὸς σοφίαν. ταῦτ' οὖν ἐγὼ μὲν ἔτι καὶ νῦν περιωὼν ζητῶ καὶ ἐρευνῶ κατὰ τὸν θεόν, καὶ τῶν ἀστῶν καὶ ξέ-
νων ἂν τινα οἴωμαι σοφὸν εἶναι καὶ ἐπειδάν μοι μὴ δοκῇ, τῷ θεῷ βοηθῶν ἐνδείκνυμαι, ὅτι οὐκ ἔστι σοφός. καὶ ὑπὸ ταύτης τῆς ἀσχολίας οὔτε τι τῶν τῆς πόλεως πρᾶξαι μοι σχολὴ γέγονεν ἄξιον λόγου οὔτε τῶν οἰκείων, ἀλλ' ἐν πενία μυρία εἰμὶ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ λατρείαν. †

† Χ. Πρὸς δὲ τούτοις οἱ νέοι μοι ἐπακολουθοῦντες, οἷς μάλιστα σχολὴ ἐστίν, οἱ τῶν πλουσιωτάτων, αὐτό-

ματοι, χαίρουσιν ἀκούοντες ἐξεταζομένων τῶν ἀνθρώπων, καὶ αὐτοὶ πολλάκις ἐμὲ μιμοῦνται, εἴτα ἐπιχειροῦσιν ἄλλους ἐξετάζειν· κάπειτα, οἶμαι, εὐρίσκουσι πολλὴν ἀφθονίαν οἰομένων μὲν εἰδέναι τι ἀνθρώπων, εἰδόντων δὲ ὀλίγα ἢ οὐδέν. ἐντεῦθεν οὖν οἱ ὑπὸ αὐτῶν ἐξεταζόμενοι ἐμοὶ ὀργίζονται, ἀλλ' οὐκ αὐτοῖς, καὶ λέγουσιν, ὡς Σωκράτης τίς ἐστι μιαιώτατος καὶ διαφθείρει τοὺς νέους· καὶ ἐπειδὴν τις αὐτοὺς ἐρωτᾷ, ὅ τι ποιῶν καὶ ὅ τι διδάσκων, ἔχουσι μὲν οὐδὲν εἰπεῖν, ἀλλ' ἀγνοοῦσιν, ἵνα δὲ μὴ δοκῶσιν ἀπορεῖν, τὰ κατὰ πάντων τῶν φιλοσοφούντων πρόχειρα ταῦτα λέγουσιν, ὅτι τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς καὶ θεοὺς μὴ νομίζειν καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν. τὰ γὰρ ἀληθῆ, οἶομαι, οὐκ ἂν ἐθέλοιεν λέγειν, ὅτι κατάδηλοι γίνονται προσποιούμενοι μὲν εἰδέναι, εἰδότες δὲ οὐδέν. ἄτε οὖν, οἶμαι, φιλότιμοι ὄντες καὶ σφοδροὶ καὶ πολλοί, καὶ ξυντεταγμένως καὶ πιθανῶς λέγοντες περὶ ἐμοῦ, ἐμπεπλήκασιν ὑμῶν τὰ ὄτια καὶ πάλαι καὶ σφοδρῶς διαβάλλοντες. ἐκ τούτων καὶ Μέλητος μοι ἐπέθετο καὶ Ἄνυτος καὶ Λύκων, Μέλητος μὲν ὑπὲρ τῶν ποιητῶν ἀχθόμενος, Ἄνυτος δὲ ὑπὲρ τῶν δημιουργῶν [καὶ τῶν πολιτικῶν], Λύκων δὲ ὑπὲρ τῶν ῥητόρων· ὥστε, ὅπερ ἀρχόμενος ἐγὼ ἔλεγον, θαυμάζοιμ' ἂν, εἰ οἷός τ' εἶην ἐγὼ ὑμῶν ταύτην τὴν διαβολὴν ἐξελέσθαι ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ οὕτω πολλὴν γεγонуῖαν. ταῦτ' ἐστὶν ὑμῖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τἀληθῆ, καὶ ὑμᾶς οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν ἀποκρυψάμενος ἐγὼ λέγω οὐδ' ὑποστειλάμενος. καίτοι οἶδα σχεδόν, ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἀπεχθάνομαι· ὁ καὶ τεκμήριον, ὅτι ἀληθῆ λέγω καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ διαβολὴ ἢ ἐμὴ καὶ τὰ αἷτια ταῦτά ἐστιν. καὶ

B εἴαντε νῦν εἴαντε αὐθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὐρήσετε.

XI. Περὶ μὲν οὖν ὧν οἱ πρῶτοί μου κατήγοροι κατηγόρουν, αὕτη ἐστὶν ἱκανὴ ἀπολογία πρὸς ὑμᾶς. πρὸς δὲ Μέλητον τὸν ἀγαθὸν τε καὶ φιλόπολιν, ὡς φησι, καὶ τοὺς ὑστέρους μετὰ ταῦτα πειράσομαι ἀπολογεῖσθαι. αὐθις γὰρ δὴ, ὡσπερ ἑτέρων τούτων ὄντων κατηγόρων, λάβωμεν αὖ τὴν τούτων ἀντωμοσίαν. ἔχει δὲ πῶς ὧδε Σωκράτη φησὶν ἀδικεῖν τοὺς νεοὺς διαφθείροντα καὶ θεοὺς οὓς ἢ πόλις νομίζει οὐ νομίζοντα, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά. τὸ μὲν δὴ ἔγκλημα τοιοῦτόν ἐστιν· τούτου δὲ τοῦ ἐγκλήματος ἐν ἑαστον ἐξετάσωμεν. φησὶ γὰρ δὴ τοὺς νεοὺς ἀδικεῖν με διαφθείροντα. ἐγὼ δέ γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικεῖν φημι Μέλητον, ὅτι σπουδῇ χαριεντίζεται, ὀραδίως εἰς ἀγῶνα καθιστὰς ἀνθρώπους, περὶ πραγμάτων προσποιούμενος σπουδάζειν καὶ κήδεσθαι, ὧν οὐδὲν τούτῳ πρόποτε ἐμέλησεν. ὡς δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, πειράσομαι καὶ ὑμῖν ἐπιδειξάι.

XII. Καί μοι δεῦρο, ὦ Μέλητε, εἰπέ· ἄλλο τι ἢ περὶ πολλοῦ ποιεῖ, ὅπως ὡς βέλτιστοι οἱ νεώτεροι ἔσονται; ἔγωγε. ἴθι δὴ νῦν εἰπέ τούτοις· τίς αὐτοὺς βελτίους ποιεῖ; δῆλον γὰρ ὅτι οἶσθα, μέλον γέ σοι. τὸν μὲν γὰρ διαφθείροντα ἐξευρών, ὡς φῆς, ἐμὲ εἰσάγεις τουτοισὶ καὶ κατηγορεῖς· τὸν δὲ δὴ βελτίους ποιοῦντα ἴθι εἰπέ καὶ μῆνυσον αὐτοῖς· τίς ἐστίν; ὄρας, ὦ Μέλητε, ὅτι σιγᾶς καὶ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν; καίτοι οὐκ αἰσχρὸν σοι δοκεῖ εἶναι καὶ ἱκανὸν τεκμήριον οὗ δὴ ἐγὼ λέγω, ὅτι σοι οὐδὲν μεμέληκεν; ἀλλ' εἰπέ, ὦγαθέ· τίς αὐτοὺς ἀμείνους ποιεῖ; οἱ νόμοι. ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ὦ βέλτιστε, ἀλλὰ τίς ἄνθρωπος, ὅστις πρῶτον καὶ αὐτὸ τοῦτο οἶδε, τοὺς νόμους; οὗτοι, ὦ Σώκρατες, οἱ δικασταί. πῶς λέγεις, ὦ Μέλητε; οἶδε τοὺς νεοὺς παι-

δεύειν οἰοί τέ εἰσι καὶ βελτίους ποιούσιν; ἡ μάλιστα.
 ἢ πότερον ἅπαντες, ἢ οἱ μὲν αὐτῶν, οἱ δ' οὐ; ἢ ἅπαντες.
 εὖ γε νῆ τὴν Ἑραν λέγεις καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν
 25 ὠφελούντων. τί δὲ δῆ; οἶδε οἱ ἀκροαταὶ βελτίους ποι-
 οῦσιν ἢ οὐ; καὶ οὗτοι. τί δὲ οἱ βουλευταί; καὶ οἱ
 βουλευταί. ἀλλ' ἄρα, ὦ Μέλητε, μὴ οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
 οἱ ἐκκλησιασταί, διαφθεύουσι τοὺς νεωτέρους; ἢ κακῆι-
 νοὶ βελτίους ποιούσιν ἅπαντες; κακῆινοὶ. πάντες ἄρα,
 ὡς ἔοικεν, Ἀθηναῖοι καλοὺς καγαθοὺς ποιούσι πλὴν
 ἐμοῦ, ἐγὼ δὲ μόνος διαφθείρω. οὕτω λέγεις; πάν-
 τρόδρα ταῦτα λέγω. πολλὴν γ' ἐμοῦ κατέγνωκας δυστυ-
 χίαν. καὶ μοι ἀπόκριναί ἢ καὶ περὶ ἵππους οὕτω σοι
 B δοκεῖ ἔχειν; οἱ μὲν βελτίους ποιοῦντες αὐτοὺς πάντες
 ἄνθρωποι εἶναι, εἷς δέ τις ὁ διαφθεύων; ἢ τοῦναντίον
 τούτου πᾶν, εἷς μὲν τις ὁ βελτίους οἶός τ' ὄν ποιεῖν ἢ
 πᾶν ὀλίγοι, οἱ ἵππικοί, οἱ δὲ πολλοί, ἕάνπερ ξυνῶσι
 καὶ χρῶνται ἵπποις, διαφθεύουσιν; οὐχ οὕτως ἔχει, ὦ
 Μέλητε, καὶ περὶ ἵππων καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ζώων;
 πάντως δήπου, ἕάντε σὺ καὶ Ἄνυτος σὺ φῆτε ἕάντε
 φῆτε. πολλὴ γὰρ ἂν τις εὐδαιμονία εἴη περὶ τοὺς νέους,
 εἰ εἷς μὲν μόνος αὐτοὺς διαφθείρει, οἱ δ' ἄλλοι ὠφελού-
 C σιν. ἀλλὰ γάρ, ὦ Μέλητε, ἱκανῶς ἐπιδείκνυσαι, ὅτι
 οὐδεπώποτε ἐφρόντισας τῶν νέων, καὶ σαφῶς ἀποφαί-
 νεις τὴν σαντοῦ ἀμέλειαν, ὅτι οὐδὲν σοι μεμέληκεν περὶ
 ὧν ἐμὲ εἰσάγεις.

XIII. Ἐτι δὲ ἡμῖν εἰπέ, ὦ πρὸς Διὸς Μέλητε, πό-
 τερόν ἐστιν οἰκεῖν ἄμεινον ἐν πολίταις χρηστοῖς ἢ πονη-
 ροῖς; ὦ τᾶν, ἀπόκριναί. οὐδὲν γάρ τοι χαλεπὸν ἐρωτῶ,
 οὐχ οἱ μὲν πονηροὶ κακόν τι ἐργάζονται τοὺς ἀεὶ ἐγγυ-
 τάτω ἑαυτῶν ὄντας, οἱ δ' ἀγαθοὶ ἀγαθόν τι; πάνυ γε.

ἔστιν οὖν ὅστις βούλεται ὑπὸ τῶν ξυνόντων βλάπτεσθαι D
 μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι; ἀποκρίνου, ὦ ἀγαθέ· καὶ γὰρ ὁ
 νόμος κελεύει ἀποκρίνεσθαι. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτε-
 σθαι; ὁ δὴτα. ἔφερε δὴ, πότερον ἐμὲ εἰσάγεις δεῦρο
 ὡς διαφθείροντα τοὺς νεωτέρους καὶ πονηροτέρους
 ποιῶντα ἐκόντα ἢ ἄκοντα; ἔκοντα ἔγωγε. τί δὴτα, ὦ
 Μέλιτε; τοσοῦτον σὺ ἐμοῦ σοφώτερος εἶ τηλικούτου ὄν-
 τος τηλικόσδε ὄν, ὥστε σὺ μὲν ἔγνωκας, ὅτι οἱ μὲν κα-
 κοὶ κακὸν τι ἐργάζονται ἀεὶ τοὺς μάλιστα πλησίον ἑαυ- E
 τῶν, οἱ δὲ ἀγαθοὶ ἀγαθόν, ἐγὼ δὲ δὴ εἰς τοσοῦτον ἀμα-
 θίας ἤκω, ὥστε καὶ τοῦτ' ἀγνοῶ, ὅτι, ἐὰν τινα μοχθη-
 ρὸν ποιήσω τῶν ξυνόντων, κινδυνεύσω κακὸν τι λαβεῖν
 ἀπ' αὐτοῦ, ὥστε τοῦτο τὸ τοσοῦτον κακὸν ἐκὼν ποιῶ,
 ὡς φῆς σύ; ταῦτα ἐγὼ σοι οὐ πείθομαι, ὦ Μέλιτε,
 οἶμαι δὲ οὐδὲ ἄλλον ἀνθρώπων οὐδένα· ἀλλ' ἢ οὐ δια- 26
 φθείρω, ἢ εἰ διαφθείρω, ἄκων· ὥστε σύ γε κατ' ἀμφο-
 τερα ψεύδει. εἰ δὲ ἄκων διαφθείρω, τῶν τοιούτων καὶ
 ἀκουσίων ἀμαρτημάτων οὐ δεῦρο νόμος εἰσάγειν ἐστίν,
 ἀλλὰ ἰδίᾳ λαβόντα διδάσκειν καὶ νοουθετεῖν· δῆλον γὰρ
 ὅτι, ἐὰν μάθω, παύσομαι ὅ γε ἄκων ποιῶ. σὺ δὲ ξυγ-
 γενέσθαι μὲν μοι καὶ διδάξαι ἔφυγες καὶ οὐκ ἠθέλησας,
 δεῦρο δὲ εἰσάγεις, οἱ νόμος ἐστίν εἰσάγειν τοὺς κολά-
 σεως δεομένους, ἀλλ' οὐ μαθήσεως.)

XIV. Ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο μὲν
 δῆλον ἤδη ἐστίν, ὃ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι Μελήτηρ τούτων B
 οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πώποτε ἐμέλησεν. ὅμως δὲ δὴ
 λέγε ἡμῖν, πῶς με φῆς διαφθείρειν, ὦ Μέλιτε, τοὺς
 νεωτέρους; ἢ δῆλον δὴ ὅτι κατὰ τὴν γραφήν, ἣν ἐγράψω,
 θεοὺς διδάσκοντα μὴ νομίζειν, οὓς ἡ πόλις νομίζει, ἕτερα
 δὲ δαιμόνια καινά; οὐ ταῦτα λέγεις ὅτι διδάσκων δια-

- φθείρω; ἴπανυ μὲν οὖν σφόδρα ταῦτα λέγω. ἴπρὸς αὐ-
 τῶν τοίνυν, ὦ Μέλητε, τούτων τῶν θεῶν, ὧν νῦν ὁ λό-
 C γος ἐστίν, εἰπέ ἔτι σαφέστερον καὶ ἔμοι καὶ τοῖς ἀν-
 δρασί τουτοισί· ἐγὼ γὰρ οὐ δύναμαι μαθεῖν· πότερον
 λέγεις διδάσκειν με νομίζειν εἶναι τινας θεοὺς, καὶ αὐτὸς
 ἄρα νομίζω εἶναι θεοὺς, καὶ οὐκ εἶμι τὸ παράπαν ἄθεος
 οὐδὲ ταύτη ἀδικῶ, οὐ μέντοι οὐσπερ γε ἡ πόλις, ἀλλὰ
 ἑτέρους, καὶ τοῦτ' ἐστίν ὁ μοι ἐγκαλεῖς, ὅτι ἑτέρους, ἢ
 παντάπασι με φῆς οὔτε αὐτὸν νομίζειν θεοὺς τοὺς τε ἄλ-
 λους ταῦτα διδάσκειν; ἴταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ
 νομίζεις θεοὺς. ὦ θαυμάσιε Μέλητε, ἴνα τί ταῦτα λέγεις;
 D οὐδὲ ἥλιον οὐδὲ σελήνην ἄρα νομίζω θεοὺς εἶναι, ὡσπερ
 οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι; ἴμὰ Δί, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐπεὶ
 τὸν μὲν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι, τὴν δὲ σελήνην γῆν.
 ἴΑναξαγόρου οἶε κατηγορεῖν, ὦ φίλε Μέλητε; καὶ οὔτω
 καταφρονεῖς τῶνδε καὶ οἶε αὐτοὺς ἀπειροὺς γραμμῶν
 εἶναι, ὡστε οὐκ εἰδέναι, ὅτι τὰ ἴΑναξαγόρου βιβλία τοῦ
 Κλαζομενίου γέμει τούτων τῶν λόγων; καὶ δὴ καὶ οἱ
 νέοι ταῦτα παρ' ἔμοῦ μανθάνουσιν, ἄ ἔξεστιν ἐνίστε, εἰ
 E πᾶνυ πολλοῦ, δραχμῆς ἔκ τῆς ὀρχήστρας πριαμένοις
 Σωκράτους καταγελᾶν, ἐὰν προσποιῆται ἑαυτοῦ εἶναι,
 ἄλλως τε καὶ οὔτως ἄτοπα ὄντα. ἀλλ', ὦ πρὸς Διός, οὔ-
 τωσί σοι δοκῶ οὐδένα νομίζειν θεὸν εἶναι; ἴοὐ μέντοι
 μὰ Δία οὐδ' ὀπωστιοῦν. ἴἀπιστός γ' εἶ, ὦ Μέλητε, καὶ
 ταῦτα μέντοι, ὡς ἔμοι δοκεῖς, σαντῶ. ἴμοι γὰρ δοκεῖ
 οὔτωσί, ὦ ἄνδρες ἴΑθηναῖοι, πᾶνυ εἶναι ὕβριστῆς καὶ
 ἀκόλαστος, καὶ ἀτεχνῶς τὴν γραφὴν ταύτην ὕβρει τινὶ
 27 καὶ ἀκολασίᾳ καὶ νεότητι γράφασθαι. ἴἔοικεν γὰρ ὡσπερ
 αἴνιγμα ξυντιθέντι διαπειρωμένῳ, ἄρα γνώσεται Σω-
 κράτης ὁ σοφὸς δὴ ἔμοῦ χαριεντιζομένου καὶ ἐναντί

ἐμαυτῷ λέγοντος, ἢ ἔξαπατήσω αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἀκούοντας; οὗτος γὰρ ἐμοὶ φαίνεται τὰ ἐναντία λέγειν αὐτὸς ἐαυτῷ ἐν τῇ γραφῇ, ὥσπερ ἂν εἰ εἶποι ἀδικεῖ Σωκράτης θεοὺς οὐ νομίζων, ἀλλὰ θεοὺς νομίζων. καίτοι τοῦτό ἐστι παίζοντος.

XV. Ἐνεπισκέψασθε δὴ, ὦ ἄνδρες, ἢ μοι φαίνεται ταῦτα λέγειν· σὺ δὲ ἡμῖν ἀπόκριναι, ὦ Μέλητε· ὑμεῖς δέ, ὅπερ κατ' ἀρχὰς ὑμᾶς παρητησάμην, μέμνησθέ μοι ^{αὐτῶν} B μὴ θορυβεῖν, ἐὰν ἐν τῷ εἰωθότῳ τρόπῳ τοὺς λόγους ποιῶμαι. ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων, ὦ Μέλητε, ἀνθρώπεια μὲν νομίζει πράγματ' εἶναι, ἀνθρώπους δὲ οὐ νομίζει; ἀποκρινέσθω, ὦ ἄνδρες, καὶ μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβεῖτω· ἔσθ' ὅστις ἵππους μὲν οὐ νομίζει, ἵππικὰ δὲ πράγματα; ἢ ἀυλητὰς μὲν οὐ νομίζει εἶναι, ἀυλητικὰ δὲ πράγματα; οὐκ ἔστιν, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν· εἰ μὴ σὺ βούλει ἀποκρίνασθαι, ἐγὼ σοὶ λέγω καὶ τοῖς ἄλλοις τουτοισί. ^{αὐτῶν} X ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τούτῳ γε ἀπόκριναι· ἔσθ' ὅστις δαιμόνια C μὲν νομίζει πράγματ' εἶναι, δαίμονας δὲ οὐ νομίζει; 'οὐκ ἔστιν.' ὥς ὤνησας, ὅτι μόγις ἀπεκρίνω ὑπὸ τούτων ἄναγκαζόμενος. οὐκοῦν δαιμόνια μὲν φῆς με καὶ νομίζειν καὶ διδάσκειν, εἴτ' οὖν καινὰ εἴτε παλαιά· ἀλλ' οὖν δαιμόνιά γε νομίζω κατὰ τὸν σὸν λόγον, καὶ ταῦτα καὶ διωμόσω ἐν τῇ ἀντιγραφῇ. εἰ δὲ δαιμόνια νομίζω, καὶ δαίμονας δήπου πολλὴ ἀνάγκη νομίζειν μέ ἐστιν· οὐχ οὕτως ἔχει; ἔχει δὴ· τίθημι γάρ σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει. τοὺς δὲ δαίμονας οὐχὶ ἦτοι θεοὺς D γε ἠγοῦμεθα ἢ θεῶν παῖδας; φῆς ἢ οὐ; 'πάνυ γε.' 'οὐκοῦν εἶπερ δαίμονας ἠγοῦμαι, ὥς σὺ φῆς, εἰ μὲν θεοὶ τινές εἰσιν οἱ δαίμονες, τοῦτ' ἂν εἴη ὃ ἐγὼ φημί σε αἰνίττεσθαι καὶ χαριεντίζεσθαι, θεοὺς οὐχ ἠγοῦμενον

φάναι ἔμὲ θεοὺς αὐτῶν ἡγεῖσθαι πάλιν, ἐπειδήπερ γε δαίμονας ἡγοῦμαι· εἰ δ' αὖ οἱ δαίμονες θεῶν παῖδες εἰσιν νόθοι τινὲς ἢ ἐκ νυμφῶν ἢ ἐκ τινῶν ἄλλων, ὧν δὴ καὶ λέγονται, τίς ἂν ἀνθρώπων θεῶν μὲν παῖδας ἡγοῖτο εἶναι, θεοὺς δὲ μή; ὁμοίως γὰρ ἂν ἄτοπον εἶη, ὥσπερ ἂν εἴ τις

Εἰπὼν μὲν παῖδας ἡγοῖτο καὶ ὄνων, τοὺς ἡμίονους, ἵππους δὲ καὶ ὄνους μὴ ἡγοῖτο εἶναι. ἀλλ', ὦ Μέλητε, οὐκ ἔστιν ὅπως σὺ ταῦτα οὐχὶ ἀποπειρώμενος ἡμῶν ἐγράψω τὴν γραφὴν ταύτην ἢ ἀπορῶν ὅτι ἐγκαλοῖς ἐμοὶ ἀληθὲς ἀδίκημα· ὅπως δὲ σύ τινα πείθοις ἂν καὶ μικρὸν νοῦν ἔχοντα ἀνθρώπων, ὡς οὐ τοῦ αὐτοῦ ἔστιν καὶ δαιμόνια καὶ θεῖα ἡγεῖσθαι, καὶ αὐτῶν τοῦ αὐτοῦ μήτε δαί-

28 μονας μήτε θεοὺς μήτε ἥρωας, οὐδεμίαν μηχανὴν ἔστιν.

X XVI. Ἄλλα γάρ, ὦ Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς μὲν ἐγὼ οὐκ ἀδικῶ κατὰ τὴν Μελήτου γραφὴν, οὐ πολλῆς μοι δοκεῖ εἶναι ἀπολογίας, ἀλλὰ ἱκανὰ καὶ ταῦτα· ὁ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι πολλή μοι ἀπέχθεια γέγονεν καὶ πρὸς πολλοὺς, εὖ ἴστε ὅτι ἀληθὲς ἔστιν. καὶ τοῦτ' ἔστιν ὃ ἐμὲ αἰρήσει, ἐάνπερ αἰοῦ, οὐ Μέλητος οὐδὲ Ἄνυτος, ἀλλ' ἢ τῶν πολλῶν διαβολὴ τε καὶ φθόνος. ἃ δὴ πολλοὺς καὶ ἄλλους καὶ ἀγαθοὺς ἀνδρας ἤρηκεν,

B οἷμαι δὲ καὶ αἰρήσει· οὐδὲν δὲ δεινόν, μὴ ἐν ἐμοὶ σῆ· ἴσως δ' ἂν οὖν εἴποι τις· εἴτ' οὐκ αἰσχύνει, ὦ Σώκρατες, τοιοῦτον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύσας, ἔξ οὗ κινδυνεύεις νυνὶ ἀποθανεῖν; ἐγὼ δὲ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀντίποιμι, ὅτι οὐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἶει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι ἀνδρα, ὅστις καὶ μικρὸν ὄφελός ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν, ὅταν πράττει, πότερα δίκαια ἢ ἀδίκαια πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ. φαῦλοι γὰρ ἂν τῷ γε σῶ

λόγῳ εἶεν τῶν ἡμιθέων ὅσοι ἐν Τροίᾳ τετελευτήκασιν C
οἱ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Θέτιδος υἱός, ὃς τοσοῦτον τοῦ κιν-
δύνου κατεφρόνησεν παρὰ τὸ αἰσχρόν τι ὑπομείναι, ὥστε
ἐπειδὴ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτῷ προθυμουμένῳ Ἐκτορα ἀπο-
κτεῖναι, θεὸς οὐσα, οὕτωςί πως, ὡς ἐγὼ οἶμαι ὦ παῖ,
εἰ τιμωρήσεις Πατρόκλῳ τῷ ἑταίρῳ τὸν φόνον καὶ Ἐ-
κτορα ἀποκτενεῖς, αὐτὸς ἀποθανεῖ· αὐτίκα γάρ τοι,
φησί, μεθ' Ἐκτορα πότμος ἐτοῖμος· ὁ δὲ
ταῦτα ἀκούσας τοῦ μὲν θανάτου καὶ τοῦ κινδύνου ὠλι- D
γώρησε, πολὺ δὲ μᾶλλον δεισας τὸ ζῆν κακὸς ὢν καὶ τοῖς
φίλοις μὴ τιμωρεῖν, αὐτίκα, φησί, τεθναῖν δίκην ἐπι-
θεῖς τῷ ἀδικοῦντι, ἵνα μὴ ἐνθάδε μένω καταγέλαστος
παρὰ νηυσὶ κορωνίσιν ἄχθος ἀρούρης.
μὴ αὐτὸν οἶει φροντίσαι θανάτου καὶ κινδύνου; οὕτω
γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ· οὐ ἂν τις
ἑαυτὸν τάξῃ ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι ἢ ὑπ' ἄρχον-
τος ταχθῆ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυ-
νεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον μήτε θάνατον μήτε ἄλλο
μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ. ✕

XVII. Ἐγὼ οὖν δεινὰ ἂν εἶην εἰργασμένος, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, εἰ, ὅτε μὲν με οἱ ἄρχοντες ἔταπτον, οὓς E
ὑμεῖς εἴλεσθε ἄρχειν μου, καὶ ἐν Ποτιδαίᾳ καὶ ἐν Ἀμ-
φιπόλει καὶ ἐπὶ Δηλίῳ, τότε μὲν, οὗ ἐκεῖνοι ἔταπτον,
ἔμενον ὥσπερ καὶ ἄλλος τις καὶ ἐκινδύνεον ἀποθανεῖν,
τοῦ δὲ θεοῦ τάπτοντος, ὡς ἐγὼ φήθην τε καὶ ὑπέλαβον,
φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν καὶ ἐξετάζοντα ἑμαυτὸν καὶ
τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεῖς ἢ θάνατον ἢ ἄλλο 29
ὀτιοῦν πρᾶγμα λίποιμι τὴν τάξιν. **δεινὸν** τὰν εἶη, καὶ
ὡς ἀληθῶς τότ' ἂν με δικαίως εἰσάγοι τις εἰς δικαστή-
ριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ

καὶ δεδιώς θάνατον καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι οὐκ ὢν.
 τὸ γὰρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὃ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν
 ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν
 ἃ οὐκ οἶδεν. οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον οὐδ' εἰ
 τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγιστον ὄν τῶν ἀγαθῶν,
 δεδίασι δ' ὡς εὖ εἰδότες, ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστὶ.
 B καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἢ ἐπονείδιστος,
 ἢ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι, ἃ οὐκ οἶδεν; ἐγὼ δ', ὃ ἄνδρες,
 τούτῳ καὶ ἐνταῦθα ἴσως διαφέρω τῶν πολλῶν ἀνθρώ-
 πων, καὶ εἰ δὴ τῷ σοφώτερός του φαίην εἶναι, τούτῳ
 ἄν, ὅτι οὐκ εἰδώς ἱκανῶς περὶ τῶν ἐν Ἄιδου οὕτω καὶ
 οἴομαι οὐκ εἰδέναι· τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ ἀπειθεῖν τῷ βελ-
 τίονι, καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι κακὸν καὶ αἰσχρὸν
 ἐστὶν, οἶδα. πρὸ οὖν τῶν κακῶν, ὧν οἶδα ὅτι κακά
 ἐστὶν, ἃ μὴ οἶδα, εἰ ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει, οὐδέποτε φο-
 βήσομαι οὐδὲ φεύξομαι· ὥστε οὐδ' εἴ με νῦν ὑμεῖς ἀφί-
 C ετε Ἄνυτῳ ἀπιστήσαντες, ὃς ἔφη ἢ τὴν ἀρχὴν οὐ δεῖν
 ἐμὲ δεῦρο εἰσελθεῖν ἢ, ἐπειδὴ εἰσηλθὼν, οὐχ οἷόν τ' εἶναι
 τὸ μὴ ἀποκτεῖναί με, λέγων πρὸς ὑμᾶς ὡς, εἰ διαφευ-
 ξοίμην, ἤδη ἂν ὑμῶν οἱ νειεῖς ἐπιτηδεύοντες ἃ Σωκρά-
 τῆς διδάσκει πάντες παντάπασι διαφθαρήσονται, — εἴ μοι
 πρὸς ταῦτα εἶποιτε· ὃ Σώκρατες, νῦν μὲν Ἄνυτῳ οὐ
 πεισόμεθα, ἀλλ' ἀφίεμέν σε, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧ τε
 μηκέτι ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσῃ διατρίβειν μηδὲ φιλοσοφεῖν.
 D ἐὰν δὲ ἀλῶς ἔτι τοῦτο πράττων, ἀποθανεῖ· εἰ οὖν με,
 ὅπερ εἶπον, ἐπὶ τούτοις ἀφίετε, εἶποίμ' ἂν ὑμῖν, ὅτι
 ἔγωγ ὑμᾶς, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀσπάζομαι μὲν καὶ φιλῶ,
 πείσομαι δὲ μᾶλλον τῷ θεῷ ἢ ὑμῖν, καὶ ἔωσπερ ἂν ἐμ-
 πνέω καὶ οἶός τε ὢ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν καὶ
 ὑμῖν παρακαλεούμενός τε καὶ ἐνδεικνύμενος, ὅτῳ ἂν ἀεὶ

ἐντυγχάνω ὑμῶν, λέγων οἷάπερ εἶωθα, ὅτι ὦ ἀριστε
 ἀνδρῶν, Ἀθηναῖος ὢν, πόλεως τῆς μεγίστης καὶ εὐδο-
 κιμωτάτης εἰς σοφίαν καὶ ἰσχύν, χρημάτων μὲν οὐκ αἰ-
 σχύνει ἐπιμελούμενος, ὅπως σοι ἔσται ὡς πλείστα, καὶ E
 δόξης καὶ τιμῆς, φρονήσεως δὲ καὶ ἀληθείας καὶ τῆς ψυ-
 χῆς, ὅπως ὡς βελτίστη ἔσται, οὐκ ἐπιμελεῖ οὐδὲ φρον-
 τίξεις; καὶ ἐάν τις ὑμῶν ἀμφισβητῇ καὶ φῆ ἐπιμελεῖσθαι,
 οὐκ εὐθύς ἀφήσω αὐτὸν οὐδ' ἄπειμι, ἀλλ' ἐρήσομαι αὐ-
 τὸν καὶ ἐξετάσω καὶ ἐλέγξω, καὶ ἐάν μοι μὴ δοκῇ κεκτῆ-
 σθαι ἀρετὴν, φάναι δέ, ὄνειδιῶ, ὅτι τὰ πλείστου ἀξια
 περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται, τὰ δὲ φανυλότερα περὶ πλείο- 30
 νος. ταῦτα καὶ νεωτέρῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, ὅτῳ ἂν ἐντυγ-
 χάνω, ποιήσω, καὶ ξένῳ καὶ ἀστῶ, μᾶλλον δὲ τοῖς ἀστοῖς,
 ὅσῳ μου ἐγγυτέρῳ ἔστὲ γένει. ταῦτα γὰρ κελεύει ὁ θεός,
 εὖ ἴστε, καὶ ἐγὼ οἶομαι οὐδέν πω ὑμῖν μείζον ἀγαθὸν
 γενέσθαι ἐν τῇ πόλει ἢ τὴν ἐμὴν τῷ θεῷ ὑπηρεσίαν. οὐ-
 δὲν γὰρ ἄλλο πρῶτων ἐγὼ περιέρχομαι ἢ πείθων ὑμῶν
 καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους μῆτε σωματίων ἐπιμε-
 λεῖσθαι μῆτε χρημάτων πρότερον, μηδὲ οὕτω σφόδρα, B
 ὡς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς ἀρίστη ἔσται, λέγων, ὅτι οὐκ
 ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χορήματα καὶ
 τὰ ἄλλα ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα καὶ ἰδία καὶ δη-
 μοσίᾳ. εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τοὺς νέους,
 ταῦτ' ἂν εἴη βλαβερά· εἰ δὲ τίς μέ φησιν ἄλλα λέγειν ἢ
 ταῦτα, οὐδὲν λέγει. πρὸς ταῦτα, φαίην ἂν, ὦ Ἀθη-
 ναῖοι, ἢ πείθεσθε Ἀνύτῳ ἢ μή, καὶ ἢ ἀφίετε ἢ μὴ
 ἀφίετε, ὡς ἐμοῦ οὐκ ἂν ποιήσοντος ἄλλα, οὐδ' εἰ μέλλω C
 πολλάκις τεθνάναι.

XVIII. Μὴ θορυβεῖτε, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐμ-
 μεῖνάτέ μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ' οἷς ἂν

- λέγω, ἀλλ' ἀκούειν· καὶ γάρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες. μέλλω γὰρ οὖν ἅπτα ὑμῖν ἐρεῖν καὶ ἄλλα ἐφ' οἷς ἴσως βοήσεσθε· ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο εὖ γὰρ ἴστε, ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα, οἷον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ μείζω βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς· ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν βλάψειεν οὔτε Μέλητος οὔτε Ἄνυτος·
- D οὐδὲ γὰρ ἂν δύναίτο· οὐ γὰρ οἶομαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνωνι ἀνδρὶ ὑπὸ χεῖρονος βλάπτεσθαι. ἀποκτείνειε μεντ' ἄν ἴσως ἢ ἐξελάσειεν ἢ ἀτιμώσειεν· ἀλλὰ ταῦτα οὗτος μὲν ἴσως οἶεται καὶ ἄλλος τις που μεγάλα κακά, ἐγὼ δ' οὐκ οἶομαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ποιεῖν, ἃ οὗτος νυνὶ ποιεῖ, ἄνδρα ἀδίκως ἐπιχειρεῖν ἀποκτινύναι. νῦν οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλοῦ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι, ὡς τις ἂν οἶοιτο, ἀλλὰ ὑπὲρ ὑμῶν, μὴ τι ἐξαμάρτητε περὶ τὴν τοῦ θεοῦ δόσιν ὑμῖν ἐμοῦ καταψηφισάμενοι.
- E ἐὰν γὰρ ἐμὲ ἀποκτείνητε, οὐ ῥαδίως ἄλλον τοιοῦτον εὐρήσετε, ἀτεχνῶς, εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν, προσκείμενον τῇ πόλει ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὥσπερ ἵππῳ μεγάλῳ μὲν καὶ γενναίῳ, ὑπὸ μεγέθους δὲ νοθεστέρῳ καὶ δεομένῳ ἐγείρεσθαι ὑπὸ μύωπός τινος· οἷον δὴ μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐμὲ τῇ πόλει προσθετικέναι τοιοῦτόν τινα, ὅς ὑμᾶς ἐγεί-
- 31 ρων καὶ πείθων καὶ ὀνειδίζων ἓνα ἕκαστον οὐδὲν παύομαι τὴν ἡμέραν ὅλην πανταχοῦ προσκαθίζων. τοιοῦτος οὖν ἄλλος οὐ ῥαδίως ὑμῖν γενήσεται, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἐὰν ἐμοὶ πείθησθε, φείσεσθέ μου· ὑμεῖς δ' ἴσως τάχ' ἂν ἀχθόμενοι, ὥσπερ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμενοι, κρούσαντες ἂν με, πειθόμενοι Ἄνυτῳ, ῥαδίως ἂν ἀποκτείναιτε, εἶτα τὸν λοιπὸν βίον καθεύδοντες διατελοῖτε ἂν, εἰ μὴ τινα ἄλλον ὁ θεὸς ὑμῖν ἐπιπέμψειεν κηδόμενος ὑμῶν. ὅτι δ' ἐγὼ τυγχάνω ὢν τοιοῦτος, οἷος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῇ πό-

λει δεδύσθαι, ἐνθένδε ἂν κατανοήσαίτε· οὐ γὰρ ἀνθρώ- B
 πίνῳ ἔοικε τὸ ἐμὲ τῶν μὲν ἑμαυτοῦ ἀπάντων ἡμεληκέναι
 καὶ ἀνέχεσθαι τῶν οἰκείων ἀμελουμένων τοσαῦτα ἤδη
 ἔτη, τὸ δὲ ὑμέτερον πράττειν αἰεὶ, ἰδίᾳ ἐκάστῳ προσ-
 ἰόντα ὥσπερ πατέρα ἢ ἀδελφὸν πρεσβύτερον, πείθοντα
 ἐπιμελεῖσθαι ἀρετῆς. καὶ εἰ μὲν τι ἀπὸ τούτων ἀπέλαυον
 καὶ μισθὸν λαμβάνων ταῦτα παρεκελευόμεν, εἶχον ἂν
 τινα λόγον· γυνὲ δὲ ὁρᾶτε δὴ καὶ αὐτοί, ὅτι οἱ κατήγοροι
 τᾶλλα πάντα ἀναισχύντως οὕτω κατηγοροῦντες τοῦτό γε
 οὐχ οἷοί τε ἐγένοντο ἀπαναισχυντῆσαι παρασχόμενοι C
 μάρτυρα, ὡς ἐγὼ ποτέ τινα ἢ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ἤτησα.
 ἱκανὸν γάρ, οἶμαι, ἐγὼ παρέχομαι τὸν μάρτυρα, ὡς
 ἀληθῆ λέγω, τὴν πενίαν.

XIX. Ἴσως ἂν οὖν δόξειεν ἄτοπον εἶναι, ὅτι δὴ
 ἐγὼ ἰδίᾳ μὲν ταῦτα συμβουλευώ περὶ μὲν καὶ πολυπρα-
 γμονῶ, δημοσίᾳ δὲ οὐ τολμῶ, ἀναβαίνων εἰς τὸ πλῆ-
 θος τὸ ὑμέτερον, συμβουλεύειν τῇ πόλει. τούτου δὲ αἴ-
 τιον ἔστιν ὃ ὑμεῖς ἐμοῦ πολλάκις ἀκηκόατε πολλαχοῦ λέ-
 γοντος, ὅτι μοι θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον γίνεται, ὃ δὴ καὶ D
 ἐν τῇ γραφῇ ἐπικωμωδῶν Μέλητος ἐγράψατο· ἐμοὶ δὲ
 τοῦτ' ἔστιν ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον φωνή τις γιγνομένη, ἢ
 ὅταν γένηται, αἰεὶ ἀποτρέπει με τοῦτο, ὃ ἂν μέλλω πράτ-
 τειν, προτρέπει δὲ οὐποτε· τοῦτ' ἔστιν, ὃ μοι ἐναντιοῦ-
 ται τὰ πολιτικὰ πράττειν. καὶ παγκάλως γέ μοι δοκεῖ
 ἐναντιοῦσθαι· εὖ γὰρ ἴστε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ
 πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πάλαι
 ἂν ἀπωλόμην καὶ οὐτ' ἂν ὑμᾶς ὠφελήκη οὐδὲν οὐτ' ἂν E
 ἑμαυτόν· καὶ μοι μὴ ἄχθεσθε λέγοντι τᾶληθῆ· οὐ γὰρ
 ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων σωθήσεται οὔτε ὑμῖν οὔτε ἄλλῳ
 πλήθει οὐδενὶ γνησίως ἐναντιούμενος καὶ διακωλύων

32 πολλά ἄδικα καὶ παράνομα ἐν τῇ πόλει γίνεσθαι, ἀλλ' ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν τῷ ὄντι μαχούμενον ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ εἰ μέλλει ὀλίγον χρόνον σωθήσεσθαι, ἰδιωτεύειν ἀλλὰ μὴ δημοσιεύειν.

XX. Μεγάλα δ' ἔγωγε ὑμῖν τεκμήρια παρέξομαι τούτων, οὐ λόγους, ἀλλ' ὃ ὑμεῖς τιμᾶτε, ἔργα. ἀκούσατε δὴ μου τὰ ἐμοὶ ξυμβεβηκότα, ἵνα εἰδῆτε, ὅτι οὐδ' ἂν ἐνὶ ὑπεικάθοιμι παρὰ τὸ δίκαιον δείσας θάνατον, μὴ ὑπείκων δὲ ἅμα κἂν ἀπολοίμην. ἐρῶ δὲ ὑμῖν φορτικὰ μὲν καὶ δικανικά, ἀληθῆ δέ. ἐγὼ γάρ, ὦ Ἀθηναῖοι, Β ἄλλην μὲν ἀρχὴν οὐδεμίαν πώποτε ἤρξα ἐν τῇ πόλει, ἐβούλευσα δέ· καὶ ἔτυχεν ἡμῶν ἡ φυλὴ Ἀντιοχίς πρυτανεύουσα, ὅτε ὑμεῖς τοὺς δέκα στρατηγούς τοὺς οὐκ ἀνελομένους τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας ἐβούλεσθε ἀθρόους κρίνειν, παρανόμως, ὡς ἐν τῷ ὑστέρω χρόνῳ πᾶσιν ὑμῖν ἔδοξε. τότε ἔγὼ μόνος τῶν πρυτάνεων ἠναντιώθην ὑμῖν μηδὲν ποιεῖν παρὰ τοὺς νόμους καὶ ἐναντία ἐψηφισάμην· καὶ ἐτοίμων ὄντων ἐνδεικνύειν με καὶ ἀπάγειν τῶν ῥητόρων, καὶ ὑμῶν κελευόντων καὶ βοώντων, μετὰ τοῦ C νόμου καὶ τοῦ δικαίου ὄμην μᾶλλον με δεῖν διακινδυνεύειν ἢ μεθ' ὑμῶν γενέσθαι μὴ δίκαια βουλευομένων, φοβηθέντα δεσμὸν ἢ θάνατον. καὶ ταῦτα μὲν ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως· ἔπειδὴ δὲ ὀλιγαρχία ἐγένετο, οἱ τριάκοντα αὖ μεταπεμφάμενοί με πέμπτον αὐτὸν εἰς τὴν θόλον προσέταξαν ἀγαγεῖν ἐκ Σαλαμῖνος Λέοντα τὸν Σαλαμῖνιον, ἵνα ἀποθάνοι οἷα δὴ καὶ ἄλλοις ἐκεῖνοι πολλοῖς πολλὰ προσέταπτον, βουλόμενοι ὡς πλείστους D ἀναπλήσαι αἰτιῶν. τότε μέντοι ἐγὼ οὐ λόγῳ ἀλλ' ἔργῳ αὖ ἐνεδειξάμην, ὅτι ἐμοὶ θανάτου μὲν μέλει, εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν, οὐδ' ὅτι οὖν, τοῦ δὲ μηδὲν ἄδικον

μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τούτου δὲ τὸ πᾶν μέλει. ἐμὲ γὰρ ἐκείνη ἢ ἀρχὴ οὐκ ἐξέπληξεν, οὕτως ἰσχυρὰ οὖσα, ὥστε ἀδικόν τι ἐργάσασθαι, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκ τῆς θόλου ἐξήλθομεν, οἱ μὲν τέτταρες ὄχοντο εἰς Σαλαμίνα καὶ ἤγαγον Λέοντα, ἐγὼ δὲ ὄχόμην ἀπιὼν οἴκαδε. καὶ ἴσως ἂν διὰ ταῦτα ἀπέθανον, εἰ μὴ ἢ ἀρχὴ διὰ ταχέων κατελύθη· καὶ τούτων ὑμῖν ἔσονται πολλοὶ μάρτυρες. E

XXI. Ἄρ' οὖν ἂν με οἴεσθε τοσάδε ἔτη διαγενέσθαι, εἰ ἔπραττον τὰ δημόσια καὶ πράττων ἀξίως ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἐβοήθουν τοῖς δικαίοις καί, ὥσπερ χορή, τοῦτο περὶ πλείστου ἐποιούμην; πολλοῦ γε δεῖ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλος ἀνθρώπων οὐδεὶς. ἀλλ' ἐγὼ 33 διὰ παντὸς τοῦ βίου δημοσίᾳ τε, εἴ πού τι ἔπραξα, τοιοῦτος φανοῦμαι, καὶ ἰδίᾳ ὁ αὐτὸς οὗτος, οὐδενὶ πώποτε ξυγωρήσας οὐδὲν παρὰ τὸ δίκαιον οὔτε ἄλλω οὔτε τούτων οὐδενί, οὓς οἱ διαβάλλοντες ἐμέ φασιν ἐμοὺς μαθητάς εἶναι. ἐγὼ δὲ διδάσκαλος μὲν οὐδενὸς πώποτ' ἐγενόμην· εἰ δέ τις μου λέγοντος καὶ τὰ ἐμαυτοῦ πράττοντος ἐπιθυμεῖ ἀκούειν, εἴτε νεώτερος εἴτε πρεσβύτερος, οὐδενὶ πώποτε ἐφθόνησα, οὐδὲ χρήματα μὲν λαμβάνων B διαλέγομαι, μὴ λαμβάνων δὲ οὐ, ἀλλ' ὁμοίως καὶ πλουσίῳ καὶ πένητι παρέχω ἐμαυτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἴαν τις βούληται ἀποκρινόμενος ἀκούειν ὧν ἂν λέγω. καὶ τούτων ἐγὼ, εἴτε τις χρηστὸς γίγνεται εἴτε μὴ, οὐκ ἂν δικάϊως τὴν αἰτίαν ὑπέχοιμι, ὧν μῆτε ὑπεσχόμην μηδενὶ μηδὲν πώποτε μάθημα μῆτε ἐδίδαξα· εἰ δέ τις φησι παρ' ἐμοῦ πώποτέ τι μαθεῖν ἢ ἀκοῦσαι ἰδίᾳ, ὅ τι μὴ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εὖ ἴστε, ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγει.

XXII. Ἄλλὰ διὰ τί δή ποτε μετ' ἐμοῦ χαίρουσί τινες πολὺν χρόνον διατρίβοντες; ἀκηκόατε, ὃ ἄνδρες C

Ἄθηναῖοι πάσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐγὼ εἶπον, ὅτι ἀκούοντες χαίρουσιν ἕξεταζομένοις τοῖς οἰομένοις μὲν εἶναι σοφοῖς, οὓσι δ' οὐκ ἔστι γὰρ οὐκ ἀηδές. ἐμοὶ δὲ τοῦτο, ὡς ἐγὼ φημι, προστέταται ὑπὸ τοῦ θεοῦ πράττειν καὶ ἐκ μαντείων καὶ ἕξ ἐνυπνίων καὶ παντὶ τρόπῳ, ὧπέρ τις ποτε καὶ ἄλλη θεία μοῖρα ἀνθρώπῳ καὶ ὀτιοῦν προσέταξε πράττειν. ταῦτα, ὧ Ἄθηναῖοι, καὶ ἀληθῆ ἔστιν καὶ εὐλέγετα. εἰ γὰρ δὴ ἐγώ γε τῶν νέων τοὺς μὲν

D διαφθείρω, τοὺς δὲ διέφθαρκα, χρῆν δῆπου, εἴτε τινὲς αὐτῶν πρεσβύτεροι γενόμενοι ἐγνωσαν, ὅτι νέοις οὓσιν αὐτοῖς ἐγὼ κακὸν πάποτέ τι ξυνεβούλευσα, νυνὶ αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ἐμοῦ κατηγορεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι· εἰ δὲ μὴ αὐτοὶ ἤθελον, τῶν οἰκείων τινὰς τῶν ἐκείνων, πατέρας καὶ ἀδελφούς καὶ ἄλλους τοὺς προσήκοντας, εἴπερ ὑπ' ἐμοῦ τι κακὸν ἐπεπόνθησαν αὐτῶν οἱ οἰκεῖοι, νῦν μεμνησθαι καὶ τιμωρεῖσθαι. πάντως δὲ πάρεσιν αὐτῶν πολλοὶ

E ἐνταυθοῖ, οὓς ἐγὼ ὄρω· πρῶτον μὲν Κρίτων οὐτοσί, ἐμὸς ἠλικιώτης καὶ δημότης, Κριτοβούλου τοῦδε πατήρ, ἔπειτα Λυσανίας ὁ Σφήτιος, Αἰσχίνου τοῦδε πατήρ, ἔτι Ἄντιφων ὁ Κηφισιεύς οὐτοσί, Ἐπιγένους πατήρ· ἄλλοι τοίνυν οὗτοι, ὧν οἱ ἀδελφοὶ ἐν ταύτῃ τῇ διατριβῇ γεγόνασιν, Νικόστρατος ὁ Θεοξοτίδου, ἀδελφὸς Θεοδότου — καὶ ὁ μὲν Θεόδωτος τετελεύτηκεν, ὥστε οὐκ ἂν ἐκεῖνός γε αὐτοῦ καταδηθείη — καὶ Πάραλος ὅδε ὁ Δημοδόκου,

34 οὗ ἦν Θεάγης ἀδελφός· ὅδε δὲ Ἄδειμαντος ὁ Ἄριστωνος, οὗ ἀδελφὸς οὐτοσί Πλάτων, καὶ Αἰαντόδωρος, οὗ Ἀπολλόδωρος ὅδε ἀδελφός. καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐγὼ ἔχω ὑμῖν εἰπεῖν, ὧν τινὰ ἐχρῆν μάλιστα μὲν ἐν τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ παρασχέσθαι Μέλητον μάρτυρα· εἰ δὲ τότε ἐπελάθετο, νῦν παρασχέσθω, ἐγὼ παραχωρῶ, καὶ λεγέτω,

εἴ τι ἔχει τοιοῦτον. ἀλλὰ τούτου πᾶν τοῦναντίον εὐρήσετε, ὧ ἄνδρες, πάντας ἐμοὶ βοηθεῖν ἐτοίμους, τῷ διαφθειρόντι, τῷ κακὰ ἐργαζομένῳ τοὺς οἰκείους αὐτῶν, ὡς φασὶ Μέλητος καὶ Ἄνυτος. αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ διεφθαρ- B
μένοι τάχ' ἂν λόγον ἔχοιεν βοηθοῦντες· οἱ δὲ ἀδιάφθαρτοι, πρεσβύτεροι ἤδη ἄνδρες, οἱ τούτων προσήκοντες, τίνα ἄλλον ἔχουσι λόγον βοηθοῦντες ἐμοὶ ἄλλ' ἢ τὸν ὀρθόν τε καὶ δίκαιον, ὅτι ξυνίσασι Μελήτῳ μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι;

Χ ΧΧΙΙΙ. Εἶεν δὴ, ὧ ἄνδρες· ἃ μὲν ἐγὼ ἔχοιμ' ἂν ἀπολογεῖσθαι, σχεδόν ἐστι ταῦτα καὶ ἄλλα ἴσως τοιαῦτα. τάχα δ' ἂν τις ὑμῶν ἀγανακτήσειεν ἀναμνησθεὶς ἑαυ- C
τοῦ, εἰ ὁ μὲν καὶ ἐλάττω τουτουῖ τοῦ ἀγῶνος ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος ἐδεήθη τε καὶ ἰκέτευσε τοὺς δικαστὰς μετὰ πολλῶν δακρύων, παιδία τε αὐτοῦ ἀναβιβασάμενος, ἵνα ὅτι μάλιστα ἐλεηθῆι, καὶ ἄλλους τῶν οἰκείων καὶ φίλων πολλούς, ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄρα τούτων ποιήσω, καὶ ταῦτα κινδυνεύων, ὡς ἂν δόξαιμι, τὸν ἔσχατον κίνδυνον. τάχ' οὖν τις ταῦτα ἐννοήσας ἀνθαδέστερον ἂν πρὸς με σχοίη, καὶ ὀργισθεὶς αὐτοῖς τούτοις θεῖτο ἂν μετ' ὀργῆς τὴν ψῆφον. εἰ δὴ τις ὑμῶν οὕτως ἔχει, — οὐκ ἄξιῷ μὲν D
γὰρ ἔγωγε — εἰ δ' οὖν, ἐπιεικῆ ἂν μοι δοκῶ πρὸς τοῦτον λέγειν λέγων, ὅτι ἐμοί, ὧ ἄριστε, εἰσὶν μὲν πούτινες καὶ οἰκεῖοι· καὶ γὰρ τοῦτο αὐτὸ τὸ τοῦ Ὀμήρου, οὐδ' ἐγὼ ἀπὸ δρυὸς οὐδ' ἀπὸ πέτρης πέφυκα, ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπων, ὥστε καὶ οἰκεῖοί μοι εἰσὶ καὶ υἱεῖς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἄριστοι, εἰς μὲν μειράκιον ἤδη, δύο δὲ παιδία· ἀλλ' ὅμως οὐδένα αὐτῶν δεῦρο ἀναβιβασάμενος δεήσομαι ὑμῶν ἀποψηφίσασθαι. τί δὴ οὖν οὐδὲν τούτων ποιήσω; X
οὐκ ἀνθαδιζόμενος, ὧ Ἀθηναῖοι, οὐδ' ὑμᾶς ἀτιμάζων· E

ἀλλ' εἰ μὲν θαρραλέως ἐγὼ ἔχω πρὸς θάνατον ἢ μή, ἄλλος λόγος, πρὸς δ' οὖν δόξαν καὶ ἔμοι καὶ ὑμῖν καὶ ὅλη τῇ πόλει οὐ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι ἐμὲ τούτων οὐδὲν ποιεῖν καὶ τηλικόνδε ὄντα καὶ τοῦτο τοῦνομα ἔχοντα, εἴτ' οὖν ἀληθὲς εἴτ' οὖν ψεῦδος· ἀλλ' οὖν δεδογμένον

35 γέ ἐστι τὸ Σωκράτη διαφέρειν τινὶ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. εἰ οὖν ὑμῶν οἱ δοκοῦντες διαφέρειν εἴτε σοφία εἴτε ἀνδρεία εἴτε ἄλλη ἡτινιοῦν ἀρετῇ τοιοῦτοι ἔσονται, αἰσχρὸν ἂν εἴη· οἴουσπερ ἐγὼ πολλάκις ἐώρακά τινας, ὅταν κρίνονται, δοκοῦντας μὲν τι εἶναι, θαυμάσια δὲ ἐργαζομένους, ὡς δεινόν τι οἰομένους πείσεσθαι, εἰ ἀποθανοῦνται, ὥσπερ ἀθανάτων ἐσομένων, ἂν ὑμεῖς αὐτούς μὴ ἀποκτείνητε· οἱ ἔμοι δοκοῦσιν αἰσχύνῃν τῇ πόλει περιάπτειν, ὥστ' ἂν τινα καὶ τῶν ξένων ὑπολαβεῖν,

B ὅτι οἱ διαφέροντες Ἀθηναίων εἰς ἀρετὴν, οὓς αὐτοὶ

ἑαυτῶν ἔν τε ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς προκρίνουσιν, οὗτοι γυναικῶν οὐδὲν διαφέρουσι. ταῦτα γάρ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε ἡμᾶς χρὴ ποιεῖν τοὺς δοκοῦντας καὶ ὀτιοῦν εἶναι, οὔτ', ἂν ἡμεῖς ποιῶμεν, ὑμᾶς ἐπιτρέπειν, ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸ ἐνδείκνυσθαι, ὅτι πολὺ μᾶλλον καταψηφιῖσθε τοῦ τὰ ἔλεεινὰ ταῦτα δράματα εἰσάγοντος καὶ καταγέλαστον τὴν πόλιν ποιοῦντος ἢ τοῦ ἡσυχίαν ἄγοντος.

XXIV. Χωρὶς δὲ τῆς δόξης, ὧ ἄνδρες, οὐδὲ δίκαιόν C μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ οὐδὲ δεόμενον ἀποφεύγειν, ἀλλὰ διδάσκειν καὶ πείθειν. οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ κάθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν ταῦτα· καὶ ὁμώμοκεν οὐ χαριεῖσθαι οἷς ἂν δοκῇ αὐτῷ, ἀλλὰ δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους. οὐκ οὖν χρὴ οὔτε ἡμᾶς ἐθίζειν ὑμᾶς ἐπισημαίνει οὐθ

ὑμᾶς ἐθίζεσθαι· οὐδέτεροι γὰρ ἂν ἡμῶν εὐσεβοῖεν. μὴ οὖν ἀξιοῦτέ με, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοιαῦτα δεῖν πρὸς ὑμᾶς πράττειν, ἃ μῆτε ἠγοῦμαι καλὰ εἶναι μῆτε δίκαια μῆτε ὅσια, ἄλλως τε μέντοι νῆ Δία [πάντως] καὶ ἀσεβείας φεύγοντα ὑπὸ Μελήτου τουτουῖ σαφῶς γὰρ ἂν, εἰ πείθομι ὑμᾶς καὶ τῷ δεῖσθαι βιαζοίμην ὁμομοκότας, θεοὺς ἂν διδάσκοιμι μὴ ἠγεῖσθαι ὑμᾶς εἶναι, καὶ ἀτεχνῶς ἀπολογούμενος κατηγοροῖην ἂν ἑμαυτοῦ, ὡς θεοὺς οὐ νομίζω. ἀλλὰ πολλοῦ δεῖ οὕτως ἔχειν· νομίζω τε γάρ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς οὐδεὶς τῶν ἐμῶν κατηγορῶν, καὶ ὑμῖν ἐπιτρέπω καὶ τῷ θεῷ κρῖναι περὶ ἐμοῦ ὅπῃ μέλλει ἐμοὶ τε ἄριστα εἶναι καὶ ὑμῖν. (διαδικασία)

XXV. Τὸ μὲν μὴ ἀγανακτεῖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Ε ἐπὶ τούτῳ τῷ γεγονότι, ὅτι μου κατεψηφίσασθε, ἀλλὰ 36 τέ μοι πολλὰ ξυμβάλλεται, καὶ οὐκ ἀνέλπιστόν μοι γέγονεν τὸ γεγονὸς τοῦτο, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον θαυμάζω ἐκατέρων τῶν ψήφων τὸν γεγονότα ἀριθμόν. οὐ γὰρ φόβημι ἔγωγε οὕτω παρ' ὀλίγον ἔσεσθαι, ἀλλὰ παρὰ πολὺ νῦν δέ, ὡς ἔοικεν, εἰ τριάκοντα μόναι μετέπεσον τῶν ψήφων, ἀπεπεφεύγη ἂν. Μέλητον μὲν οὖν, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, καὶ νῦν ἀποπέφευγα, καὶ οὐ μόνον ἀποπέφευγα, ἀλλὰ παντὶ δῆλον τοῦτό γε, ὅτι, εἰ μὴ ἀνέβη Ἄνυτος καὶ Λύκων κατηγορήσοντες ἐμοῦ, κἂν ὄφλε χιλίας δραχμίας, οὐ μεταλαβὼν τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων.

XXVI. Τιμᾶται δ' οὖν μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου. εἶεν ἐγὼ δὲ δὴ τίνος ὑμῖν ἀντιτιμήσομαι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἢ δῆλον ὅτι τῆς ἀξίας; τί οὖν; τί ἀξιός εἰμι παθεῖν ἢ ἀποτεῖσαι, ὅτι μαθὼν ἐν τῷ βίῳ οὐχ ἡσυχίαν ἤγον, ἀλλ' ἀμελήσας ὄνπερ οἱ πολλοί, χρηματισμοῦ τε καὶ οἰκονο-

μίας καὶ στρατηγιῶν καὶ δημηγοριῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀρ-
 χῶν καὶ ξυνωμοσιῶν καὶ στάσεων τῶν ἐν τῇ πόλει γιγνο-
 μένων, ἠγησάμενος ἑμαυτὸν τῷ ὄντι ἐπιεικέστερον εἶναι
 C ἢ ὥστε εἰς ταῦτ' ἰόντα σφῆζεσθαι, ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἦα,
 οἱ ἐλθὼν μῆτε ὑμῖν μῆτε ἑμαυτῷ ἔμελλον μηδὲν ὄφελος
 εἶναι, ἐπὶ δὲ τὸ ἰδίᾳ ἕκαστον ἰὼν εὐεργετεῖν τὴν μεγί-
 στην εὐεργεσίαν, ὡς ἐγὼ φημι, ἐνταῦθα ἦα, ἐπιχειρῶν
 ἕκαστον ὑμῶν πείθειν μὴ πρότερον μῆτε τῶν ἑαυτοῦ μη-
 δενὸς ἐπιμελεῖσθαι, πρὶν ἑαυτοῦ ἐπιμεληθεῖν, ὅπως ὡς
 βέλτιστος καὶ φρονιμώτατος ἔσοιτο, μῆτε τῶν τῆς πό-
 λεως, πρὶν αὐτῆς τῆς πόλεως, τῶν τε ἄλλων οὕτω κατὰ
 τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμελεῖσθαι — τί οὖν εἰμι ἄξιος πα-
 D θεῖν τοιοῦτος ὢν; ἀγαθόν τι, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ
 δεῖ γε κατὰ τὴν ἀξίαν τῇ ἀληθείᾳ τιμᾶσθαι καὶ ταῦτά
 γε ἀγαθὸν τοιοῦτον, ὃ τι ἂν πρόποι ἑμοί, τί οὖν πρέπει
 ἀνδρὶ πένητι εὐεργέτη, δεομένῳ ἄγειν σχολὴν ἐπὶ τῇ
 ὑμετέρᾳ παρακελεύσει; οὐκ ἔσθ' ὃ τι μᾶλλον, ὃ ἄνδρες
 Ἀθηναῖοι, πρέπει οὕτως, ὡς τὸν τοιοῦτον ἄνδρα ἐν
 πρυτανείῳ σιτεῖσθαι, πολὺ γε μᾶλλον ἢ εἴ τις ὑμῶν
 ἵππῳ ἢ ξυνωρίδι ἢ ζεύγει νενίκηκεν Ὀλυμπίασιν. ὁ μὲν
 γὰρ ὑμᾶς ποιεῖ εὐδαίμονας δοκεῖν εἶναι, ἐγὼ δὲ εἶναι
 E καὶ ὁ μὲν τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι. εἰ οὖν
 37 δεῖ με κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ἀξίας τιμᾶσθαι, τούτου τι-
 μῶμαι, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως.

XXVII. Ἴσως οὖν ὑμῖν καὶ ταυτὶ λέγων παραπλη-
 σίως δοκῶ λέγειν ὥσπερ περὶ τοῦ οἴκτου καὶ τῆς ἀντι-
 βολήσεως, ἀπαυθαδιζόμενος· τὸ δὲ οὐκ ἔστιν, ὃ Ἀθη-
 ναῖοι, τοιοῦτον, ἀλλὰ τοιόνδε μᾶλλον. πέπεισμαι ἐγὼ
 ἐκὼν εἶναι μηδένα ἀδικεῖν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ὑμᾶς τοῦτο
 οὐ πείθω· ὀλίγον γὰρ χρόνον ἀλλήλοις διειλέγεμθα· ἐπεί,

ὥς ἐγῶμαι, εἰ ἦν ὑμῖν νόμος, ὥσπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώ- (Ἐρωτηθεῖς)
 ποῖς, περὶ θανάτου μὴ μίαν ἡμέραν μόνον κρίνειν, ἀλλὰ B
 πολλάς, ἐπεισθητε ἄν. νῦν δ' οὐ ῥάδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ
 μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι. πεπεισμένοι δὴ ἐγὼ μη-
 δένα ἀδικεῖν πολλοῦ δέω ἑμαυτὸν γε ἀδικήσειν καὶ κατ'
 ἑμαυτοῦ ἔρεῖν αὐτός, ὥς ἄξιός εἰμι τοῦ κακοῦ καὶ τιμη-
 σεσθαι τοιοῦτου τινὸς ἑμαυτῶ· τί δείσας; ἢ μὴ πάθω
 τοῦτο, οὐ Μέλητος μοι τιμᾶται, ὃ φημι οὐκ εἰδέναι οὐτ'
 εἰ ἀγαθὸν οὐτ' εἰ κακὸν ἐστίν; ἀντὶ τούτου δὴ ἔλωμαι
 ὧν εὖ οἶδ' ὅτι κακῶν ὄντων; τοῦ τιμησάμενος; πότερον
 δεσμοῦ; καὶ τί με δεῖ ζῆν ἐν δεσμοτηρίῳ, δουλεύοντα C
 τῇ αἰεὶ καθισταμένῃ ἀρχῇ, τοῖς ἔνδεκα; ἀλλὰ χρημάτων,
 καὶ δεδέσθαι, ἕως ἂν ἐκτείσω; ἀλλὰ ταῦτόν μοι ἐστίν,
 ὅπερ νυνδὴ ἔλεγον· οὐ γὰρ ἔστι μοι χρήματα, ὅπόθεν
 ἐκτείσω. ἀλλὰ δὴ φυγῆς τιμήσωμαι; ἴσως γὰρ ἂν μοι
 τούτου τιμήσατε. πολλὴ μεντὰν με φιλοψυχία ἔχει, εἰ
 οὕτως ἀλόγιστός εἰμι, ὥστε μὴ δύνασθαι λογίζεσθαι, ὅτι
 ὑμεῖς μὲν ὄντες πολῖταιί μου οὐχ οἷοί τε ἐγένεσθε ἐνεργεῖν.
 τὰς ἑμὰς διατριβὰς καὶ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑμῖν βαρύτε- D
 ραι γεγόνασιν καὶ ἐπιφθονώτεροι, ὥστε ζητεῖτε αὐτῶν
 νυνὶ ἀπαλλαγῆναι. ἄλλοι δὲ ἄρα αὐτὰς οἴσουσι ῥαδίως;
 πολλοῦ γε δεῖ, ὧ Ἀθηναῖοι. καλὸς οὖν ἂν μοι ὁ βίος
 εἴη ἐξελθόντι τηλικῶδε ἀνθρώπῳ ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλεως
 ἀμειβομένῳ καὶ ἐξελαυνομένῳ ζῆν. εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι, ὅποι
 ἂν ἔλθω, λέγοντος ἐμοῦ ἀκροάσονται οἱ νέοι ὥσπερ ἐν-
 θάδε· κἂν μὲν τούτους ἀπελεύνω, οὗτοι ἐμὲ αὐτοὶ ἐξε-
 λῶσι, πείθοντες τοὺς πρεσβυτέρους· εἰάν δὲ μὴ ἀπε- E
 λεύνω, οἱ τούτων πατέρες τε καὶ οἰκεῖοι δι' αὐτοὺς τού-
 τους.

XXVIII. Ἴσως οὖν ἂν τις εἴποι· σιγῶν δὲ καὶ ἡσυ-

χίαν ἄγων, ὃ Σώκρατες, οὐχ οἷός τ' ἔσει ἡμῖν ἐξεληθὼν
 ζῆν; τουτὶ δὴ ἐστὶ πάντων χαλεπώτατον πείσαι τινὰς
 ὑμῶν. ἐάντε γὰρ λέγω, ὅτι τῷ θεῷ ἀπειθεῖν τοῦτ' ἐστὶ
 καὶ διὰ τοῦτο ἀδύνατον ἡσυχίαν ἄγειν, οὐ πείσεσθέ μοι
 38 ὡς εἰρωνευομένῳ ἐάντ' αὖ λέγω, ὅτι καὶ τυγχάνει μέ-
 γιστον ἀγαθὸν ὃν ἀνθρώπῳ τοῦτο, ἐκάστης ἡμέρας περὶ
 ἀρετῆς τοὺς λόγους ποιῆσθαι καὶ τῶν ἄλλων, περὶ ὧν
 ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούετε διαλεγομένου καὶ ἐμαντὸν καὶ ἄλλους
 ἐξετάζοντος, ὃ δὲ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ,
 ταῦτα δ' ἔτι ἦττον πείσεσθέ μοι λέγοντι. τὰ δὲ ἔχει μὲν
 οὕτως, ὡς ἐγὼ φημι, ὃ ἄνδρες, πείθειν δὲ οὐ ὄραδια.
 καὶ ἐγὼ ἅμα οὐκ εἴθισμαι ἐμαντὸν ἀξιοῦν κακοῦ οὐδε-
 B νόσ. εἰ μὲν γὰρ ἦν μοι χρήματα, ἐτιμησάμην ἂν χρη-
 μάτων ὅσα ἐμελλον ἐκτεῖσειν· οὐδὲν γὰρ ἂν ἐβλάβην·
 νῦν δὲ οὐ γὰρ ἔστιν, εἰ μὴ ἄρα, ὅσον ἂν ἐγὼ δυναίμην
 ἐκτεῖσαι, τοσοῦτου βούλεσθέ μοι τιμῆσαι. ἴσως δ' ἂν
 δυναίμην ἐκτεῖσαι ὑμῖν μνᾶν ἀργυρίου· τοσοῦτου οὖν
 τιμῶμαι. Πλάτων δὲ ὅδε, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ
 Κρίτων καὶ Κριτόβουλος καὶ Ἀπολλόδωρος κελεύουσί
 με τριάκοντα μνῶν τιμήσασθαι, αὐτοὶ δ' ἐγγυᾶσθαι τι-
 μῶμαι οὖν τοσοῦτου, ἐγγυηταὶ δὲ ὑμῖν ἔσονται τοῦ ἀρ-
 C γυρίου οὗτοι ἀξιόχρεοι.

XXIX. Οὐ πολλοῦ γ' ἔνεκα χρόνου, ὃ ἄνδρες Ἀθη-
 ναῖοι, ὄνομα ἔχετε καὶ αἰτίαν ὑπὸ τῶν βουλομένων τὴν
 πόλιν λαιδορεῖν, ὡς Σωκράτη ἀπεκτόνατε, ἄνδρα σοφόν·
 φήσουσι γὰρ δὴ με σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ μὴ εἰμι, οἱ βου-
 λόμενοι ὑμῖν δνειδίξιν. εἰ οὖν περιεμείνατε ὀλίγον χρό-
 νον, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἂν ὑμῖν τοῦτο ἐγένετο· ὄρατε
 γὰρ δὴ τὴν ἡλικίαν, ὅτι πόρρω ἤδη ἐστὶ τοῦ βίου, θα-

νάτου δὲ ἐγγύς. λέγω δὲ τοῦτο οὐ πρὸς πάντας ὑμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐμοῦ καταψηφισαμένους θάνατον. λέγω D δὲ καὶ τόδε πρὸς τοὺς αὐτοὺς τούτους· ἴσως με οἴεσθε, ὧ ἄνδρες, ἀπορία λόγων ἐάλωκέναι τοιούτων, οἷς ἂν ὑμᾶς ἔπεισα, εἰ ᾧμην δεῖν ἅπαντα ποιεῖν καὶ λέγειν, ὥστε ἀποφυγεῖν τὴν δίκην. πολλοῦ γε δεῖ. ἀλλ' ἀπορία μὲν ἐάλωκα, οὐ μέντοι λόγων, ἀλλὰ τόλμης καὶ ἀναισχυντίας καὶ τοῦ ἐθέλειν λέγειν πρὸς ὑμᾶς τοιαῦτα, οἷ' ἂν ὑμῖν ἥδιστα ἦν ἀκούειν, θρηνοῦντός τέ μου καὶ ὀδυρομένου καὶ ἄλλα ποιοῦντος καὶ λέγοντος πολλὰ καὶ E ἀνάξια ἐμοῦ, ὡς ἐγὼ φημι· οἷα δὴ καὶ εἴθισθε ὑμεῖς τῶν ἄλλων ἀκούειν. ἀλλ' οὔτε τότε ᾧήθην δεῖν ἕνεκα τοῦ κινδύνου προᾶξαι οὐδὲν ἀνελεύθερον, οὔτε νῦν μοι μεταμέλει οὕτως ἀπολογησαμένῳ, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αἰροῦμαι ὧδε ἀπολογησάμενος τεθνάναι ἢ ἐκείνως ζῆν· οὔτε γὰρ ἐν δίκῃ οὔτ' ἐν πολέμῳ οὔτ' ἐμὲ οὔτ' ἄλλον οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανᾶσθαι, ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν 39 ποιῶν θάνατον. καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίγνεται, ὅτι τό γε ἀποθανεῖν ἂν τις ἐκφύγοι καὶ ὅπλα ἀφείς καὶ ἐφ' ἱκετείαν τραπόμενος τῶν διωκόντων· καὶ ἄλλαι μηχαναὶ πολλαὶ εἰσιν ἐν ἐκάστοις τοῖς κινδύνοις, ὥστε διαφεύγειν θάνατον, ἐάν τις τολμᾷ πᾶν ποιεῖν καὶ λέγειν. ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ' ἦ χαλεπὸν, ὧ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον πονηρίαν· θάττον γὰρ θανάτου θεῖ. καὶ νῦν ἐγὼ μὲν ἄτε βραδύς ὢν B καὶ πρεσβύτης ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου ἐάλων, οἷ δ' ἐμοὶ κατήγοροι ἄτε δεινοὶ καὶ ὄξεις ὄντες ὑπὸ τοῦ θάττονος, τῆς κακίας. καὶ νῦν ἐγὼ μὲν ἀπειμι ὑφ' ὑμῶν θανάτου δίκην ὀφλῶν, οὔτοι δ' ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὀφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν. καὶ ἐγῶγε τῷ τιμήματι ἐμμένω καὶ

οὔτοι. ταῦτα μὲν που ἴσως οὕτως καὶ ἔδει σχεῖν, καὶ οἶμαι αὐτὰ μετρίως ἔχειν.

- C XXX. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ ὑμῖν χρησμοδῆσαι, ὃ καταψηφισάμενοί μου· καὶ γὰρ εἶμι ἤδη ἐνταῦθα, ἐν ᾧ μάλιστα ἄνθρωποι χρησμοδοῦσιν, ὅταν μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι. φημι γάρ, ὦ ἄνδρες, οἱ ἐμὲ ἀπεκτόνατε, τιμωρίαν ὑμῖν ἤξειν εὐθύς μετὰ τὸν ἐμὸν θάνατον πολὺ χαλεπωτέραν νῆ Δία ἢ οἶαν ἐμὲ ἀπεκτόνατε· νῦν γὰρ τοῦτο εἴργασθε οἰόμενοι ἀπαλλάξεσθαι τοῦ διδόναι ἔλεγχον τοῦ βίου, τὸ δὲ ὑμῖν πολὺ ἐναντίον ἀποβήσεται, ὡς ἐγὼ φημι· πλείους ἔσονται ὑμᾶς οἱ ἐλέγχοντες, οὓς νῦν ἐγὼ κατεῖχον, ὑμεῖς δὲ οὐκ ἠσθάνεσθε· καὶ χαλεπώτεροι ἔσονται, ὅσῳ νεώτεροί εἰσιν, καὶ ὑμεῖς μᾶλλον ἀγανακτήσετε. εἰ γὰρ οἴεσθε ἀποκτείνοντες ἀνθρώπους ἐπισχῆσειν τοῦ ὄνειδιζέειν τινὰ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ζῆτε, οὐκ ὀρθῶς διανοεῖσθε· οὐ γὰρ ἔσθ' αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ οὔτε πάνυ δυνατὴ οὔτε καλή, ἀλλ' ἐκείνη καὶ καλλίστη καὶ ῥάστη, μὴ τοὺς ἄλλους κολουέειν, ἀλλ' ἑαυτὸν παρασκευάζειν, ὅπως ἔσται ὡς βέλτιστος· ταῦτα μὲν οὖν ὑμῖν τοῖς καταψηφισαμένοις μαντευσάμενος ἀπαλλάττομαι.

- XXXI. Τοῖς δὲ ἀποψηφισαμένοις ἠδέως ἂν διαλεχθεῖην ὑπὲρ τοῦ γεγονότος τουτουῖ πράγματος, ἐν ᾧ οἱ ἄρχοντες ἀσχολίαν ἀγούσι καὶ οὐπω ἔρχομαι, οἱ ἐλθόντα με δεῖ τεθνάναι. ἀλλὰ μοι, ὦ ἄνδρες, παραμείνατε τοσοῦτον χρόνον· οὐδὲν γὰρ κωλύει διαμυθολογῆσαι πρὸς ἀλλήλους, ἕως ἕξεστιν. ὑμῖν γὰρ ὡς φίλοις οὓσιν ἐπιδειξαι ἐθέλω τὸ νυνὶ μοι ξυμβεβηκὸς τί ποτε νοεῖ. ἐμοὶ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί — ὑμᾶς γὰρ δικαστὰς καλῶν ὀρθῶς ἂν καλοῖην — θαυμάσιόν τι γέγονεν. ἡ γὰρ εἰωθυῖα

μοι μαντική [ἢ τοῦ δαιμονίου] ἐν μὲν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παντὶ πάνυ πυκνὴ αἰεὶ ἦν καὶ πάνυ ἐπὶ μικροῖς ἐναντιουμένη, εἴ τι μέλλοιμι μὴ ὀρθῶς πράξειν· νυνὶ δὲ συμβέβηκέ μοι, ἅπερ ὁρᾶτε καὶ αὐτοί, ταυτί, ἃ γε δὴ οἰηθεῖν ἂν τις καὶ νομίζεται ἔσχατα κακῶν εἶναι. ἐμοὶ δὲ οὔτε ἐξιόντι ἔωθεν οἴκοθεν ἠναντιώθη τὸ τοῦ θεοῦ ση- B
μεῖον, οὔτε ἠνίκα ἀνέβαινον ἐνταυθοῖ ἐπὶ τὸ δικαστήριον, οὔτε ἐν τῷ λόγῳ οὐδαμοῦ μέλλοντί τι ἔρειν· καίτοι ἐν ἄλλοις λόγοις πολλαχοῦ δὴ με ἐπέσχε λέγοντα μεταξὺ· νῦν δὲ οὐδαμοῦ περὶ αὐτὴν τὴν πράξιν οὔτ' ἐν ἔργῳ οὐδενὶ οὔτ' ἐν λόγῳ ἠναντιώταί μοι. τί οὖν αἴτιον εἶναι ὑπολαμβάνω; ἐγὼ ὑμῖν ἐρῶ· κινδυνεύει γάρ μοι τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο ἀγαθὸν γεγονέναι, καὶ οὐκ ἔσθ' ὅπως ἡμεῖς ὀρθῶς ὑπολαμβάνομεν, ὅσοι οἴομεθα κακὸν εἶναι C
τὸ τεθνάναι. μέγα μοι τεκμήριον τούτου γέγονεν· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως οὐκ ἠναντιώθη ἂν μοι τὸ εἰωθὸς σημεῖον, εἰ μὴ τι ἔμελλον ἐγὼ ἀγαθὸν πράξειν.

XXXII. Ἐννοήσωμεν δὲ καὶ τῆδε, ὡς πολλὴ ἐλπίς ἐστὶν ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι. δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστιν τὸ τεθνάναι· ἢ γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι μηδὲ αἴσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολὴ τις τυγχάνει οὔσα καὶ μετοίκησις τῇ ψυχῇ [τοῦ τόπου τοῦ] ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. καὶ εἴτε μηδεμία αἴσθησις ἐστὶν, ἀλλ' οἷον ὕπνος, ἐπειδὴν τις καθεύδων D
μηδ' ὄναρ μηδὲν ὁρᾷ, θαυμάσιον κέρδος ἂν εἴη ὁ θάνατος. ἐγὼ γὰρ ἂν οἶμαι, εἴ τινα ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκτα, ἐν ἣ οὔτω κατέδαρθεν, ὥστε μηδὲ ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτὶ δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν, πόσας ἄμεινον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας

ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἶμαι ἂν
 E μὴ ὅτι ἰδιώτην τινά, ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα εὐαριθμή-
 τους ἂν εὐρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ
 νύκτας. εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστιν, κέρδος ἔγωγε
 λέγω· καὶ γὰρ οὐδὲν πλείων ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτω
 δὴ εἶναι ἢ μία νύξ. εἰ δ' αὖ οἷον ἀποδημησαί ἐστιν ὁ
 θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀληθῆ ἐστιν τὰ
 λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσιν ἅπαντες οἱ τεθνεώτες, τί
 μείζον ἀγαθὸν τούτου εἴη ἂν, ὃ ἄνδρες δικασταί; εἰ
 41 γὰρ τις ἀφικόμενος εἰς Ἄϊδου, ἀπαλλαγείς τούτων τῶν
 φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὐρήσει τοὺς ἀληθῶς δικα-
 στάς, οἵπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μίνως τε καὶ
 Ῥαδάμανθυς καὶ Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος καὶ ἄλλοι
 ὅσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ,
 ἄρα φαύλη ἂν εἴη ἢ ἀποδημία; ἢ αὖ Ὅρφεϊ συγγενέ-
 σθαι καὶ Μουσαίῳ καὶ Ἡσιόδῳ καὶ Ὀμήρῳ ἐπὶ πόσῳ
 ἂν τις δέξαιτ' ἂν ὑμῶν; ἐγὼ μὲν γὰρ πολλάκις ἐθέλω τε-
 θνᾶναι, εἰ ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ· ἐπεὶ ἔμοιγε καὶ αὐτῷ θαν-
 B μαστῆ ἂν εἴη ἢ διατριβὴ αὐτόθι· ὁπότε τ' ἐντύχοιμι Πα-
 λαμήδει καὶ Αἴαντι τῷ Τελαμῶνος καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν
 παλαιῶν διὰ κρίσιν ἄδικον τέθνηκεν, ἀντιπαραβάλλοντι
 τὰ ἑμαυτοῦ πάθη πρὸς τὰ ἐκείνων, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐκ
 ἂν ἀηδὲς εἴη. καὶ δὴ τὸ μέγιστον, τοὺς ἐκεῖ ἐξετάζοντα
 καὶ ἐρευνῶντα ὥσπερ τοὺς ἐνταῦθα διάγειν, τίς αὐτῶν
 σοφός ἐστιν καὶ τίς οἶεται μὲν, ἔστιν δ' οὐ. ἐπὶ πόσῳ
 δ' ἂν τις, ὃ ἄνδρες δικασταί, δέξαιτο ἐξετάσαι τὸν ἐπὶ
 C Τροίαν ἀγαγόντα τὴν πολλὴν στρατιάν ἢ Ὀδυσσεά ἢ
 Σίσυφον, ἢ ἄλλους μυρίους ἂν τις εἴποι καὶ ἄνδρας καὶ
 γυναῖκας; οἷς ἐκεῖ διαλέγεσθαι καὶ ξυνεῖναι καὶ ἐξετά-
 ζειν ἀμήχανον ἂν εἴη εὐδαιμονίας. πάντως οὐ δήπου

τούτου γε ἔνεκα οἱ ἐκεῖ ἀποκτείνουσι· τὰ τε γὰρ ἄλλα εὐδαιμονέστεροί εἰσιν οἱ ἐκεῖ τῶν ἐνθάδε, καὶ ἤδη τὸν λοιπὸν χρόνον ἀθάνατοί εἰσιν, εἶπερ γε τὰ λεγόμενα ἀληθῆ ἔστιν.

XXXIII. Ἄλλὰ καὶ ὑμᾶς χροῖ, ὧ ἄνδρες δικασταί, εὐέλπιδας εἶναι πρὸς τὸν θάνατον, καὶ ἐν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα· οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν, ἀλλὰ μοι δῆλόν ἐστι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθνάναι καὶ ἀπηλλάχθαι πραγμάτων βέλτιον ἦν μοι. διὰ τοῦτο καὶ ἐμὲ οὐδαμοῦ ἀπέτρεψεν τὸ σημεῖον, καὶ ἔγωγε τοῖς καταψηφισαμένοις μου καὶ τοῖς κατηγοροῖς οὐ πᾶν χαλεπαίνω. καίτοι οὐ ταύτῃ τῇ διανοίᾳ κατεψηφίζοντό μου καὶ κατηγοροῦν, ἀλλ' οἴομενοι βλάπτειν τοῦτο αὐτοῖς ἄξιον μέμφεσθαι. τοσόνδε μέντοι αὐτῶν δέομαι· τοὺς υἱεῖς μου, ἐπειδὴν ἠβήσωσι, τιμωρήσασθε, ὧ ἄνδρες, ταῦτά ταῦτα λυποῦντες, ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς ἐλύπουν, ἐὰν ὑμῖν δοκῶσιν ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του πρότερον ἐπιμελεῖσθαι ἢ ἀρετῆς, καὶ ἐὰν δοκῶσί τι εἶναι μηδὲν ὄντες, ὀνειδίζετε αὐτοῖς, ὥσπερ ἐγὼ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐπιμελοῦνται ὧν δεῖ, καὶ οἴονται τι εἶναι ὄντες οὐδενὸς ἄξιοι. καὶ ἐὰν ταῦτα ποιῆτε, δίκαια πεπονθὼς ἐγὼ ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν, αὐτός τε καὶ οἱ υἱεῖς. ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι ἐμοὶ μὲν ἀποθανομένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις· ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ.

ΚΡΙΤΩΝ

[ἢ περὶ πρακτέου, ἠθικός.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΡΙΤΩΝ.

✓ I. ΣΩ. Τί τηνικάδε ἀφ᾽ ἔξει, ὦ Κρίτων; ἢ οὐ πρὸς 43 Α ἔτι ἐστίν;

ΚΡ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Πηνίκα μάλιστα;

ΚΡ. Ὅρθρος βαθύς.

ΣΩ. Θαυμάζω, ὅπως ἠθέλησέ σοι ὁ τοῦ δεσμοτηρίου φύλαξ ὑπακοῦσαι.

ΚΡ. Εὐνήθης ἤδη μοί ἐστιν, ὦ Σώκρατες, διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν, καί τι καὶ εὐηγοῦνται ὑπ' ἐμοῦ.

ΣΩ. Ἄρτι δὲ ἤκεις ἢ πάλαι;

ΚΡ. Ἐπεικῶς πάλαι.

ΣΩ. Εἶτα πῶς οὐκ εὐθύς ἐπήγειράς με, ἀλλὰ σιγῇ Β παρακάθησαι;

ΚΡ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες· οὐδ' ἂν αὐτὸς ἤθελον ἐν τωσαύτῃ τε ἀγρουπνία καὶ λύπῃ εἶναι. ἀλλὰ καὶ σοῦ πάλαι θαυμάζω αἰσθανόμενος, ὡς ἠδέως καθεύδεις καὶ ἐπίτηδές σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἠδιστα διάγῃς. καὶ πολλάκις μὲν δή σε καὶ πρότερον ἐν παντὶ τῷ βίῳ ἠὲ δαιμόνισα τοῦ τρόπου, πολὺ δὲ μάλιστα ἐν

τῆ νυνὶ παρεστῶση ξυμφορᾷ, ὡς ὀραδίως αὐτὴν καὶ πρῶως φέρεῖς.

ΣΩ. Καὶ γὰρ ἂν, ὦ Κρίτων, πλημμελὲς εἶη ἀγανακτεῖν τηλικούτον ὄντα, εἰ δεῖ ἤδη τελευτᾶν. C

ΚΡ. Καὶ ἄλλοι, ὦ Σώκρατες, τηλικούτοι ἐν τοιαύταις ξυμφοραῖς ἀλίσκονται, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοὺς ἐπιλύεται ἢ ἡλικία τὸ μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν τῆ παρούσῃ τύχῃ.

ΣΩ. Ἔστι ταῦτα. ἀλλὰ τί δὴ οὕτω πρῶ ἀφιξῆαι;

ΚΡ. Ἀγγελίαν, ὦ Σώκρατες, φέρων χαλεπὴν, οὐ σοί, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλ' ἐμοὶ καὶ τοῖς σοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσιν καὶ χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν, ἣν ἐγώ, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, ἐν τοῖς βαρύτατ' ἂν ἐνέγκαιμι.

ΣΩ. Τίνα ταύτην; ἢ τὸ πλοῖον ἀφιχταὶ ἐκ Δήλου, οὗ δεῖ ἀφικομένου τεθνάναι με; D

ΚΡ. Οὗτοι δὴ ἀφιχταὶ, ἀλλὰ δοκεῖ μὲν μοι ἥξειν τήμερον ἐξ ὧν ἀπαγγέλλουσιν ἤκοντές τινες ἀπὸ Σουνίου καὶ καταλιπόντες ἐκεῖ αὐτό. δῆλον οὖν ἐκ τούτων τῶν ἀγγελιῶν, ὅτι ἥξει τήμερον, καὶ ἀνάγκη δὴ εἰς αὐρίον ἔσται, ὦ Σώκρατες, τὸν βίον σε τελευτᾶν. ✕

II. ΣΩ. Ἄλλ', ὦ Κρίτων, τύχῃ ἀγαθῇ. εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ ἔστω. οὐ μέντοι οἶμαι ἥξειν αὐτὸ τήμερον. 44

ΚΡ. Πόθεν τοῦτο τεκμαίρεαι;

ΣΩ. Ἐγὼ σοὶ ἐρῶ. τῆ γὰρ που ὑστεραία δεῖ με ἀποθνήσκειν ἢ ἢ ἂν ἔλθῃ τὸ πλοῖον.

ΚΡ. Φασὶ γέ τοι δὴ οἱ τούτων κύριοι.

ΣΩ. Οὐ τοίνυν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας οἶμαι αὐτὸ ἥξειν, ἀλλὰ τῆς ἐτέρας. τεκμαίρομαι δὲ ἐκ τινος ἐνυπνίου, ὃ ἐώρακα ὀλίγον πρότερον ταύτης τῆς νυκτός· καὶ κινδυνεύεις ἐν καιρῷ τινὶ οὐκ ἐγεῖραι με.

ΚΡ. Ἦν δὲ δὴ τί τὸ ἐνύπνιον;

ΣΩ. Ἐδόκει τίς μοι γυνή προσελθοῦσα καλὴ καὶ
B εὐειδής, λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα, καλέσαι με καὶ εἰπεῖν.
ὦ Σώκρατες,

ἦματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἴκοιο.

ΚΡ. Ὡς ἄτοπον τὸ ἐνύπνιον, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἐναργὲς μὲν οὖν, ὥς γέ μοι δοκεῖ, ὦ Κρίτων.

III. ΚΡ. Λίαν γε, ὥς ἔοικεν. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε
Σώκρατες, ἔτι καὶ νῦν ἐμοὶ πείθου καὶ σώθητι ὡς
ἐμοί, ἐὰν σὺ ἀποθάνῃς, οὐ μία ξυμφορὰ ἐστίν, ἀλλὰ
χωρὶς μὲν τοῦ ἔσπερῆσθαι τοιοῦτου ἐπιτηδείου, οἷον ἐγὼ
οὐδένα μὴ ποτε εὐρήσω, ἔτι δὲ καὶ πολλοῖς δόξω, οἱ
C ἐμὲ καὶ σὲ μὴ σαφῶς ἴσασιν, ὥς οἷός τ' ὄν σε σώ-
ζειν, εἰ ἠθέλον ἀναλίσκειν χρήματα, ἀμελῆσαι. καίτοι
τίς ἂν αἰσχίον εἶη ταύτης δόξα ἢ δοκεῖν χρήματα περὶ
πλείονος ποιεῖσθαι ἢ φίλους; οὐ γὰρ πείσονται οἱ πολ-
λοί, ὥς σὺ αὐτὸς οὐκ ἠθέλησας ἀπιέναι ἐνθένδε ἡμῶν
προθυμουμένων.

ΣΩ. Ἀλλὰ τί ἡμῖν, ὦ μακάριε Κρίτων, οὕτω τῆς
τῶν πολλῶν δόξης μέλει; οἱ γὰρ ἐπιεικέστατοι, ὧν μάλ-
λον ἄξιον φροντίζειν, ἠγήσονται αὐτὰ οὕτω πεποῶσθαι,
ὥσπερ ἂν πραχθῆ.

D ΚΡ. Ἀλλ' ὄρας δὴ, ὅτι ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, καὶ
τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλειν. αὐτὰ δὲ δῆλα τὰ πα-
ρόντα νυνί, ὅτι οἷοί τ' εἰσὶν οἱ πολλοὶ οὐ τὰ σμικρό-
τατα τῶν κακῶν ἐξεργάζεσθαι, ἀλλὰ τὰ μέγιστα σχεδόν,
ἐάν τις ἐν αὐτοῖς διαβεβλημένος ᾗ.

ΣΩ. Εἰ γὰρ ὄφελον, ὦ Κρίτων, οἷοί τ' εἶναι οἱ
πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι, ἵνα οἷοί τ' ἦσαν
καὶ τὰ μέγιστα ἀγαθὰ, καὶ καλῶς ἂν εἶχεν. νῦν δὲ οὐδέ-

τερα οἰοί τε· οὔτε γὰρ φρόνιμον οὔτε ἄφρονα δυνατοὶ ποιῆσαι, ποιοῦσι δὲ τοῦτο, ὅ τι ἂν τύχωσι.

✓ IV. ΚΡ. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐχέτω· τάδε δέ, ὃ Ε Σώκρατες, εἶπέ μοι· ἄρα γε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, μή, ἐὰν σὺ ἐνθένδε ἐξέλθῃς, οἱ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχωσιν ὡς σε ἐνθένδε ἐκκλέψασιν, καὶ ἀναγκασθῶμεν ἢ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἀποβαλεῖν ἢ συχνὰ χρήματα, ἢ καὶ ἄλλο τι πρὸς τούτοις παθεῖν; εἰ γὰρ τι τοιοῦτον φοβεῖ, ἔασον αὐτὸ χαίρειν, 45 ἡμεῖς γὰρ που δίκαιοί ἐσμεν σώσαντές σε κινδυνεύειν τοῦτον τὸν κίνδυνον καί, ἐὰν δέῃ, ἔτι τούτου μεῖζω. ἄλλ' ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει.

ΣΩ. Καὶ ταῦτα προμηθεῦμαι, ὃ Κρίτων, καὶ ἄλλα πολλά.

ΚΡ. Μήτε τοίνυν ταῦτα φοβοῦ· καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τὰργύριον ἐστίν, ὃ θέλουσι λαβόντες τινὲς σῶσαι σε καὶ ἐξαγαγεῖν ἐνθένδε. ἔπειτα οὐχ ὄρῳς τούτους τοὺς συκοφάντας, ὡς εὐτελεῖς, καὶ οὐδὲν ἂν δεοί ἐπ' αὐτοὺς πολλοῦ ἀργυρίου; σοὶ δὲ ὑπάρχει μὲν τὰ ἐμὰ χρήματα, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἱκανά· ἔπειτα καὶ εἴ τι ἐμοῦ κηδόμενος οὐκ οἶει δεῖν ἀναλίσκειν τὰμά, ξένοι αὖ τοι ἐνθάδε ἐτοῖμοι ἀναλίσκειν· εἰς δὲ καὶ κεκόμικεν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἀργύριον ἱκανόν, Σιμίνας ὁ Θηβαῖος· ἐτοῖμος δὲ καὶ Κέβρης καὶ ἄλλοι πολλοὶ πάνυ. ὥστε, ὅπερ λέγω, μήτε ταῦτα φοβούμενος ἀποκάμῃς σαυτὸν σῶσαι, μήτε, ὃ ἔλεγες ἐν τῇ δικαστηρίῳ, δυσχερές σοι γενέσθω, ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ἐξελθῶν ὅτι χρῶο σαυτῷ· πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἄλλοσε, ὅποι ἂν ἀφίκη, ἀγαπήσουσί σε· ἐὰν δὲ βούλῃ εἰς Θετταλίαν ἵεναι, εἰσὶν ἐμοὶ ἐκεῖ ξένοι, οἱ σε

περὶ πολλοῦ ποιήσονται καὶ ἀσφάλειάν σοι παρέξονται, ὥστε σε μηδένα λυπεῖν τῶν κατὰ Θετταλίαν.

- V. Ἔτι δέ, ὦ Σώκρατες, οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖς ἐπιχειρεῖν προᾶγμα, σαυτὸν προδοῦναι, ἐξὸν σωθῆναι καὶ τοιαῦτα σπεύδεις περὶ σαυτὸν γενέσθαι, ἅπερ ἂν καὶ οἱ ἐχθροί σου σπεύσαιέν τε καὶ ἔσπευσάν σε διαφθεῖραι βουλόμενοι. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τοὺς νείεις τοὺς σαυτοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι, οὓς σοι ἐξὸν καὶ ἐκθρέψαι
- D καὶ ἐκπαιδεῦσαι οἰχῆσει καταλιπών, καὶ τὸ σὸν μέρος, ὅτι ἂν τύχῃσι, τοῦτο πράξουσιν· τεύξονται δέ, ὡς τὸ εἰκός, τοιούτων, οἷάπερ εἴωθεν γίγνεσθαι ἐν ταῖς ὄρφανίαις περὶ τοὺς ὄρφανούς. ἢ γὰρ οὐ χρὴ ποιεῖσθαι παῖδας ἢ ξυνδιαταλαιπωρεῖν καὶ τρέφοντα καὶ παιδεύοντα· σὺ δέ μοι δοκεῖς τὰ ῥαθυμότατα αἰρεῖσθαι· χρὴ δέ, ἅπερ ἂν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἀνδρεῖος ἔλοιτο, ταῦτα αἰρεῖσθαι, φάσκοντά γε δὴ ἀρετῆς διὰ παντὸς τοῦ βίου ἐπι-
- E μελεῖσθαι. ὣς ἔγωγε καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν σῶν ἐπιτηδείων αἰσχύνομαι, μὴ δόξη ἅπαν τὸ προᾶγμα τὸ περὶ σὲ ἀνανδρία τινὶ τῇ ἡμετέρα πεπραχθαι, καὶ ἡ εἴσοδος τῆς δίκης εἰς τὸ δικαστήριον, ὡς εἰσῆλθεν ἐξὸν μὴ εἰσελθεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ ἀγὼν τῆς δίκης, ὡς ἐγένετο, καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τουτί, ὥσπερ κατάγγελως τῆς πράξεως, κακία τινὶ καὶ ἀνανδρία τῇ ἡμετέρα διαπεφευγέ-
- 46 ναι ἡμᾶς δοκεῖν, οἵτινές σε οὐχὶ ἐσώσαμεν οὐδὲ σὺ σαυτόν, οἷόν τε ὄν καὶ δυνατόν, εἴ τι καὶ μικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν. ταῦτα οὖν, ὦ Σώκρατες, ὄρα μὴ ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρῷ ἢ σοί τε καὶ ἡμῖν. ἀλλὰ βουλευέου, μᾶλλον δὲ οὐδὲ βουλευέσθαι ἔτι ὥρα, ἀλλὰ βεβουλευῆσθαι. μία δὲ βουλή· τῆς γὰρ ἐπιούσης νυκτὸς πάντα ταῦτα δεῖ πεπραχθαι. εἰ δ' ἔτι περιμενοῦμεν, ἀδύνατον καὶ οὐκέτι

οἶόν τε. ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ, ὃ Σώκρατες, πείθου μοι
καὶ μηδαμῶς ἄλλως ποίει. ✓

VI. ΣΩ. ὦ φίλε Κρίτων, ἡ προθυμία σου πολ- B
λοῦ ἄξια, εἰ μετὰ τινος ὀρθότητος εἴη· εἰ δὲ μή, ὅσῳ
μεῖζων, τοσοῦτῳ χαλεπωτέρα. σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς,
εἴτε ταῦτα πρακτέον εἴτε μή· ὡς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν ἀλλὰ
καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι
ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνεται.
τοὺς δὲ λόγους, οὓς ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἔλεγον, οὐ δύνα-
μαι νῦν ἐκβαλεῖν, ἐπειδὴ μοι ἦδε ἡ τύχη γέγονεν, ἀλλὰ
σχεδόν τι ὁμοιοὶ φαίνονται μοι, καὶ τοὺς αὐτοὺς πρε-
σβεύω καὶ τιμῶ οὓσπερ καὶ πρότερον· ὧν ἕαν μὴ βελ- C
τίῳ ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εὖ ἴσθι ὅτι οὐ μὴ σοὶ
ξυγχωρήσω, οὐδ' ἂν πλείω τῶν νῦν παρόντων ἢ τῶν
πολλῶν δύναιμι ὡσπερ παῖδας ἡμᾶς μορμολύττηται, δε-
σμοὺς καὶ θανάτους ἐπιπέμπουσα καὶ χρημάτων ἀφαιρέ-
σεις. πῶς οὖν ἂν μετριώτατα σκοποίμεθα αὐτά; εἰ πρῶ-
τον μὲν τοῦτον τὸν λόγον ἀναλάβοιμεν, ὃν σὺ λέγεις
περὶ τῶν δοξῶν, πρότερον καλῶς ἐλέγετο ἐκάστοτε ἢ οὐ,
ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν δοξῶν προσέχειν τὸν νοῦν, ταῖς D
δὲ οὐ· ἢ πρὶν μὲν ἐμὲ δεῖν ἀποθνήσκειν καλῶς ἐλέγετο,
νῦν δὲ κατάδηλος ἄρα ἐγένετο, ὅτι ἄλλως ἔνεκα λόγου
ἐλέγετο, ἦν δὲ παιδιὰ καὶ φλυαρία ὡς ἀληθῶς; ἐπιθυμῶ
δ' ἔγωγ' ἐπισκέψασθαι, ὃ Κρίτων, κοινῇ μετὰ σοῦ, εἴ
τί μοι ἀλλοιότερος φανεῖται, ἐπειδὴ ὧδε ἔχω, ἢ ὁ αὐτός,
καὶ ἐάσομεν χαίρειν ἢ πεισόμεθα αὐτῷ. ἐλέγετο δέ πως,
ὡς ἐγῶμαι, ἐκάστοτε ὧδε ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν,
ὡσπερ νυνδὴ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι τῶν δοξῶν, ἅς οἱ ἄνθρω-
ποι δοξάζουσιν, δέοι τὰς μὲν περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι,
τὰς δὲ μή. τοῦτο, πρὸς θεῶν, ὃ Κρίτων, οὐ δοκεῖ κα- E

λῶς σοι λέγεσθαι; σὺ γάρ, ὅσα γε τᾶνθρώπεια, ἔκτος
 47 εἶ τοῦ μέλλειν ἀποθνήσκειν αὔριον, καὶ οὐκ ἄν σε πα-
 ρακροοὶ ἢ παροῦσα ξυμφορά· σκόπει δὴ· οὐχ ἱκανῶς
 δοκεῖ σοι λέγεσθαι, ὅτι οὐ πάσας χρὴ τὰς δόξας τῶν ἀν-
 θρώπων τιμᾶν, ἀλλὰ τὰς μὲν, τὰς δ' οὐ; οὐδὲ πάντων,
 ἀλλὰ τῶν μὲν, τῶν δ' οὐ; τί φῆς; ταῦτα οὐχὶ καλῶς
 λέγεται;

ΚΡ. Καλῶς.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς τιμᾶν, τὰς δὲ πονη-
 ρὰς μὴ;

ΚΡ. Ναί.

ΣΩ. Χρησταὶ δὲ οὐχ αἱ τῶν φρονίμων, πονηραὶ δὲ
 αἱ τῶν ἀφρόνων;

ΚΡ. Πῶς δ' οὐ;

VII. ΣΩ. Φέρε δὴ, πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα ἐλέγετο; γυ-
 B μναζόμενος ἀνὴρ καὶ τοῦτο πράττων πότερον παντὸς ἀν-
 δρὸς ἐπαίνῳ καὶ ψόγῳ καὶ δόξῃ τὸν νοῦν προσέχει, ἢ
 ἑνὸς μόνου ἐκείνου, ὃς ἂν τυγχάνῃ ἰατρὸς ἢ παιδοτρί-
 βης ὢν;

ΚΡ. Ἐνὸς μόνου.

ΣΩ. Οὐκοῦν φοβεῖσθαι χρὴ τοὺς ψόγους καὶ ἀσπά-
 ζεσθαι τοὺς ἐπαίνους τοὺς τοῦ ἑνὸς ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ
 τοὺς τῶν πολλῶν.

ΚΡ. Δῆλα δὴ.

V ΣΩ. Ταύτη ἄρα αὐτῷ πρακτέον καὶ γυμναστέον καὶ
 ἐδεστέον γε καὶ ποτέον, ἢ ἂν τῷ ἐνὶ δοκῇ, τῷ ἐπιστάτῃ
 καὶ ἐπαίοντι, μᾶλλον ἢ ἢ ξύμπασι τοῖς ἄλλοις.

ΚΡ. Ἔστι ταῦτα.

C ΣΩ. Εἶεν. ἀπειθήσας δὲ τῷ ἐνὶ καὶ ἀτιμάσας αὐ-
 τοῦ τὴν δόξαν καὶ τοὺς ἐπαίνους, τιμήσας δὲ τοὺς τῶν

πολλῶν λόγους καὶ μηδὲν ἐπαϊόντων, ἄρα οὐδὲν κακὸν πείσεται;

ΚΡ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Τί δ' ἔστι τὸ κακὸν τοῦτο; καὶ ποῖ τείνει καὶ εἰς τί τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος;

ΚΡ. Δῆλον ὅτι εἰς τὸ σῶμα· τοῦτο γὰρ διόλλυσι.

ΣΩ. Καλῶς λέγεις. οὐκοῦν καὶ τᾶλλα, ὃ Κρίτων, οὕτως, ἵνα μὴ πάντα διώωμεν· καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ αἰσχροῶν καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ ὧν νῦν ἡ βουλή ἡμῖν ἔστιν, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἔπεσθαι καὶ φοβεῖσθαι αὐτήν D ἢ τῇ τοῦ ἑνός, εἴ τίς ἔστιν ἐπαίων, ὃν δεῖ καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους; ὃ εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα, ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγγίγνεται, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο. ἢ οὐδὲν ἔστι τοῦτο;

ΚΡ. Οἶμαι ἔγωγε, ὃ Σώκρατες.

VIII. ΣΩ. Φέρε δὴ, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον γιγνόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθειρόμενον διολέσωμεν πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαϊόντων δόξῃ, ἄρα βιωτὸν ἡμῖν ἔστιν διεφθαρμένον αὐτοῦ; ἔστι δέ E που τοῦτο σῶμα· ἢ οὐχί;

ΚΡ. Ναί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἔστιν μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Ἄλλὰ μετ' ἐκείνου ἄρ' ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρμένου, ὃ τὸ ἀδικὸν μὲν λωβᾶται, τὸ δὲ δίκαιον ὀνίνησιν; ἢ φᾶνλότερον ἡγοῦμεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο,

48 ὅ τι ποτ' ἐστὶ τῶν ἡμετέρων, περὶ ὃ ἢ τε ἀδικία καὶ ἢ δικαιοσύνη ἐστίν ;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Ἄλλὰ τιμιώτερον ;

ΚΡ. Πολύ γε.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα, ὃ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον, τί ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ' ὅ τι ὁ ἐπαίων περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, ὁ εἷς, καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. ὥστε πρῶτον μὲν ταύτη οὐκ ὀρθῶς εἰσηγεῖ εἰσηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖν ἡμᾶς φροντίζειν περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντίων.

Ἄλλὰ μὲν δῆ, φαίη γ' ἂν τις, οἷοί τε εἰσιν ἡμᾶς οἱ Β πολλοὶ ἀποκτινύναι.

ΚΡ. Δῆλα δὴ καὶ ταῦτα φαίη γὰρ ἂν, ὃ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλ', ὃ θαυμάσιε, οὗτός τε ὁ λόγος, ὃν διεληλύθαμεν, ἔμοιγε δοκεῖ ὁμοῖος εἶναι καὶ πρότερον καὶ τόνδε αὖ σκόπει, εἰ ἔτι μένει ἡμῖν ἢ οὐ, ὅτι οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν.

ΚΡ. Ἄλλὰ μένει.

ΣΩ. Τὸ δὲ εὖ καὶ καλῶς καὶ δικαίως ὅτι ταῦτόν ἐστιν μένει ἢ οὐ μένει ;

ΚΡ. Μένει.

ΙΧ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκ τῶν ὁμολογουμένων τοῦτο σκεπτόν· πρότερον δίκαιον ἐμὲ ἐνθὲνδε πειραῖσθαι ἐξίνααι C μὴ ἀφιέντων Ἀθηναίων ἢ οὐ δίκαιον ; καὶ εἰ μὲν φαίνεται δίκαιον, πειρώμεθα, εἰ δὲ μή, ἐῷμεν. ἄς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις περὶ τε ἀναλώσεως χρημάτων καὶ δόξης καὶ παιδῶν τροφῆς, μὴ ὡς ἀληθῶς ταῦτα, ὃ Κρί-

των, σκέμματα ἢ τῶν ῥαδίως ἀποκτινύντων καὶ ἀναβιωσκομένων γ' ἂν, εἰ οἷοί τ' ἦσαν, οὐδενὶ ξὺν νῶ, τούτων τῶν πολλῶν. ἡμῖν δ', ἐπειδὴ ὁ λόγος οὕτως αἰρεῖ, μὴ οὐδὲν ἄλλο σκεπτόεν ἢ ἢ ὅπερ νυνδὴ ἐλέγομεν· πότερον δίκαια πράξομεν καὶ χρήματα τελοῦντες τούτοις τοῖς ἐμὲ ἐνθένδε ἐξάξουσι καὶ χάριτας, καὶ αὐτοὶ ἐξά- D
γοντές τε καὶ ἐξαγόμενοι, ἢ τῇ ἀληθείᾳ ἀδικήσομεν πάντα ταῦτα ποιοῦντες; κὰν φαινώμεθα ἄδικα αὐτὰ ἐργαζόμενοι, μὴ οὐ δέη ὑπολογίζεσθαι οὐτ' εἰ ἀποθνήσκειν δεῖ παραμένοντας καὶ ἡσυχίαν ἄγοντας, οὔτε ἄλλο ὀτιοῦν πάσχειν πρὸ τοῦ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Καλῶς μὲν μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες· ὄρα δέ, τί δρωμέν.

ΣΩ. Σκοπῶμεν, ὦγαθέ, κοινῇ, καὶ εἰ πη ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καὶ σοι πείσομαι εἰ δὲ μή, παῦσαι ἤδη, ὦ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων E
τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς χρὴ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πείσας σε ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος. ὄρα δὲ δὴ τῆς σκέψεως τὴν ἀρχήν, ἐάν σοι ἱκανῶς λέγηται, καὶ πειρῶ ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον, ἢ ἂν μάλιστα οἴη. 49

ΚΡ. Ἄλλὰ πειράσομαι.

Χ. ΣΩ. Οὐδενὶ τρόπῳ φαμέν ἐκόντας ἀδικητέον εἶναι, ἢ τινὶ μὲν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δὲ οὐ; ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλόν, ὡς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὠμολογήθη; ἢ, ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο, πᾶσαι ἡμῖν ἐκεῖναι αἰ πρόσθεν ὁμολογίαι ἐν ταῖσδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμέναι εἰσίν, καὶ πάλαι, ὦ Κρίτων, ἄρα τηλικοῖδε, γέροντες ἄν- B
δρες, πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι ἐλάθομεν

ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες; ἢ παντὸς μᾶλλον οὕτως ἔχει, ὥσπερ τότε ἐλέγετο ἡμῖν, εἴτε φασὶν οἱ πολλοὶ εἴτε μή, καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν εἴτε καὶ προότερα, ὅμως τό γε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει ὃν παντὶ τρόπῳ φαρμὲν ἢ οὔ;

ΚΡ. Φαμέν.

ΣΩ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται, ἐπειδὴ γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν;

ΚΡ. Οὐ φαίνεται.

ΣΩ. Τί δὲ δῆ; κακουργεῖν δεῖ, ὧ Κρίτων, ἢ οὔ;

ΚΡ. Οὐ δεῖ δήπου, ὧ Σώκρατες.

ΣΩ. Τί δέ; ἀντικακουργεῖν κακῶς πάσχοντα, ὡς οἱ πολλοὶ φασιν, δίκαιον ἢ οὐ δίκαιον;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Τὸ γὰρ πονεῖν κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν διαφέρει.

ΚΡ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων, οὐδ' ἂν ὅτιοῦν πάσῃ ὑπ' αὐτῶν. καὶ ὅρα, ὧ Κρίτων, ταῦτα καθομολογῶν, ὅπως μὴ παρὰ δόξαν ὁμολογήσῃς. οἶδα γάρ, ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξει. οἷς οὖν οὕτω δέδοκται καὶ οἷς μή, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή, ἀλλὰ ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν ὀρῶντας τὰ ἀλλήλων βουλευόμενα. σκοπεῖ δὴ οὖν καὶ σὺ εὖ μάλα, πότερον κοινωνεῖς καὶ ξυνδοκεῖ σοι καὶ ἀρχώμεθα ἐντεῦθεν βουλευόμενοι, ὡς οὐδέποτε ὀρθῶς ἔχοντος οὔτε τοῦ ἀδικεῖν οὔτε τοῦ ἀνταδι-

καὶν οὔτε κακῶς πάσχοντα ἀμύνεσθαι ἀντιδρῶντα κακῶς, ἢ ἀφίστασαι καὶ οὐ κοινωνεῖς τῆς ἀρχῆς; ἐμοὶ μὲν γὰρ Ε καὶ πάλαι οὕτω καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ, σοὶ δὲ εἴ πῃ ἄλλη δέδοκται, λέγε καὶ δίδασκε. εἰ δ' ἐμμένεις τοῖς πρόσθε, τὸ μετὰ τοῦτο ἄκουε.

ΚΡ. Ἄλλ' ἐμμένω τε καὶ ξυνδοκεῖ μοι· ἀλλὰ λέγε.

ΣΩ. Λέγω δὴ αὖ τὸ μετὰ τοῦτο, μᾶλλον δ' ἐρωτῶ· πότερον, ἂ ἄν τις ὁμολογήσῃ τῷ δίκαια ὄντα ποιητέον ἢ ἔξαπατητέον;

ΚΡ. Ποιητέον. ✓

XI. ΣΩ. Ἐκ τούτων δὴ ἄθροι. ἀπιόντες ἐνθένδε ἡμεῖς μὴ πείσαντες τὴν πόλιν πότερον κακῶς τινὰς 50 ποιοῦμεν, καὶ ταῦτα οὐς ἥκιστα δεῖ, ἢ οὐ; καὶ ἐμμένομεν οἷς ὁμολογήσαμεν δίκαιοις οὔσιν ἢ οὔ;

ΚΡ. Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι πρὸς ὃ ἐρωτᾷς· οὐ γὰρ ἐννοῶ.

ΣΩ. Ἄλλ' ὧδε σκόπει. εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθένδε εἶτε ἀποδιδράσκειν, εἴθ' ὅπως δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο, ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ἐπιστάντες ἔροιντο· εἶπέ μοι, ὦ Σώκρατες· τί ἐν νῶ ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι ἢ τούτῳ τῷ ἔργῳ, ᾧ ἐπιχειρεῖς, διανοεῖ τούς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι καὶ ξύμπασαν τὴν πόλιν τὸ σὸν Β μέρος; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι καὶ μὴ ἀνατετράφθαι, ἐν ἣ αἱ γενόμεναι δίκαια μηδὲν ἰσχύουσιν, ἀλλὰ ὑπὸ ἰδιωτῶν ἄκυροί τε γίνονται καὶ διαφθεύρονται; τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα; πολλὰ γὰρ ἂν τις ἔχοι, ἄλλως τε καὶ ῥήτωρ, εἰπεῖν ὑπὲρ τούτου τοῦ νόμου ἀπολλυμένου, ὃς τὰς δίκας τὰς δικασθείσας προστάττει κυρίας εἶναι. ἢ ἐροῦμεν πρὸς αὐτούς, ὅτι ἡδίκηει γὰρ ἡμᾶς ἢ πόλις καὶ C

οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινεν; ταῦτα, ἢ τί ἐροῦμεν;

KP. Ταῦτα νῆ Δία, ὦ Σώκρατες.

XII. ΣΩ. Τί οὖν, ἂν εἴπωσιν οἱ νόμοι ὦ Σώκρατες, ἢ καὶ ταῦτα ὠμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοί, ἢ ἐμμένειν ταῖς δίκαις, αἷς ἂν ἡ πόλις δικάζῃ; εἰ οὖν αὐτῶν θαυμάζομεν λεγόντων, ἴσως ἂν εἴποιεν, ὅτι ὦ Σώκρατες, μὴ θαύμαζε τὰ λεγόμενα, ἀλλ' ἀποκρίνου, ἐπειδὴ καὶ εἰώθας χρῆσθαι τῷ ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι.

D φέρε γάρ, τί ἐγκαλῶν ἡμῖν καὶ τῇ πόλει ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς ἀπολλύναι; οὐ πρῶτον μὲν σε ἐγεννήσαμεν ἡμεῖς, καὶ δι' ἡμῶν ἐλάμβανεν τὴν μητέρα σου ὁ πατήρ καὶ ἐφύτευσέν σε; φράσον οὖν, τούτοις ἡμῶν, τοῖς νόμοις τοῖς περὶ τοὺς γάμους, μέμφει τι, ὡς οὐ καλῶς ἔχουσιν; ὡς οὐ μέμφομαι, φαίην ἂν. ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν τοῦ γενομένου τροφήν τε καὶ παιδείαν, ἐν ἣ καὶ σὺ ἐπαιδεύθης; ἢ οὐ καλῶς προσέταπτον ἡμῶν οἱ ἐπὶ τούτοις τεταγμένοι νόμοι, παραγγέλλοντες τῷ πατρὶ τῷ σῶ σε ἐν μουσικῇ καὶ

E γυμναστικῇ παιδεύειν; καλῶς, φαίην ἂν. εἶεν. ἐπειδὴ δὲ ἐγένου τε καὶ ἐξετράφης καὶ ἐπαιδεύθης, ἔχεις ἂν εἰπεῖν, πρῶτον μὲν ὡς οὐχὶ ἡμέτερος ἦσθα καὶ ἔκγονος καὶ δοῦλος, αὐτός τε καὶ οἱ σοὶ πρόγονοι; καὶ εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, ἄρ' ἐξ ἴσου οἶε εἶναι σοὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡμῖν, καὶ ἅπ' ἂν ἡμεῖς σε ἐπιχειροῦμεν ποιεῖν, καὶ σοὶ ταῦτα ἀντιποιεῖν οἶε δίκαιον εἶναι; ἢ πρὸς μὲν ἄρα σοὶ τὸν πατέρα οὐκ ἐξ ἴσου ἦν τὸ δίκαιον καὶ πρὸς τὸν δεσπότην, εἰ σοὶ ὦν ἐτύγχανεν, ὥστε, ἅπερ πάσχοις, ταῦτα

51 καὶ ἀντιποιεῖν, οὔτε κακῶς ἀκούοντα ἀντιλέγειν οὔτε τυπτόμενον ἀντιτύπτειν οὔτε ἄλλα τοιαῦτα πολλά πρὸς δὲ τὴν πατρίδα ἄρα καὶ τοὺς νόμους ἐξέσται σοι, ὥστε, εἴαν σε ἐπιχειροῦμεν ἡμεῖς ἀπολλύναι δίκαιον ἡγούμενοι

εἶναι, καὶ σὺ δὲ ἡμᾶς τοὺς νόμους καὶ τὴν πατρίδα, καθ' ὅσον δύνασαι, ἐπιχειρήσεις ἀναπολλύναι, καὶ φήσεις ταῦτα ποιῶν δίκαια πράττειν, ὃ τῇ ἀληθείᾳ τῆς ἀρετῆς ἐπιμελόμενος; ἢ οὕτως εἰ σοφός, ὥστε λέληθέν σε, ὅτι μητρός τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστιν ἢ πατρίς καὶ σεμιότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ ἐν μείζονι μοίρα καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' B ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι, καὶ σέβεσθαι δεῖ καὶ μᾶλλον ὑπεῖκιν καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν ἢ πατέρα, καὶ ἢ πείθειν ἢ ποιεῖν, ἃ ἂν κελεύῃ, καὶ πάσχειν, ἐάν τι προστάτῃ παθεῖν, ἡσυχίαν ἄγοντα, ἐάντε τύπτεσθαι ἐάντε δεῖσθαι, ἐάντε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθησόμενον ἢ ἀποθανούμενον, πρῆτερόν ταῦτα, καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει, καὶ οὐχὶ ὑπεικτέον οὐδὲ ἀναχωρητέον οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον, ἃ ἂν κελεύῃ ἢ πόλις καὶ ἢ πατρίς, C ἢ πείθειν αὐτήν, ἢ τὸ δίκαιον πέφυκε, βιάζεσθαι δὲ οὐχ ὅσιον οὔτε μητέρα οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἦττον τὴν πατρίδα; τί φήσομεν πρὸς ταῦτα, ὧ Κριτών; ἀληθῆ λέγειν τοὺς νόμους ἢ οὐ;

ΚΡ. Ἐμοίγε δοκεῖ.

XIII. ΣΩ. Ἐκόπει τοίνυν, ὧ Σώκρατες, φαῖεν ἂν ἴσως οἱ νόμοι, εἰ ἡμεῖς ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ὅτι οὐ δίκαια ἡμᾶς ἐπιχειρεῖς δοῦν, ἃ νῦν ἐπιχειρεῖς. ἡμεῖς γάρ σε γεννήσαντες, ἐκθρέψαντες, παιδεύσαντες, μεταδόντες ἀπάντων, ὧν οἰοί τ' ἡμεν, καλῶν σοι καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν πολίταις, ὅμως προαγορεύομεν τῷ ἐξου- D σίαν πεποιημέναι Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ, ἐπειδὴν δοκιμασθῆ καὶ ἴδη τὰ ἐν τῇ πόλει πράγματα καὶ ἡμᾶς τοὺς νόμους, ὧ ἂν μὴ ἀρέσκωμεν ἡμεῖς, ἐξεῖναι λαβόντα τὰ

αὐτοῦ ἀπιέναι, ὅποι ἂν βούληται. καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων ἐμποδῶν ἔστιν οὐδ' ἀπαγορεύει, ἕάντε τις βούληται ὑμῶν εἰς ἀποικίαν ἵεναι, εἰ μὴ ἀρέσκοιμεν ἡμεῖς τε καὶ ἡ πόλις, ἕάντε μετοικεῖν ἄλλοσέ ποι ἔλθῶν, ἵεναι

Ε ἐκεῖσε, ὅποι ἂν βούληται, ἔχοντα τὰ αὐτοῦ. ὃς δ' ἂν ὑμῶν παραμείνῃ, ὁρῶν ὃν τρόπον ἡμεῖς τὰς τε δίκας διαζόμεν καὶ τᾶλλα τὴν πόλιν διοικοῦμεν, ἤδη φαμέν τοῦτον ὁμολογηκέναι ἔργῳ ἡμῖν, ἃ ἂν ἡμεῖς κελεύωμεν, ποιήσῃ ταῦτα, καὶ τὸν μὴ πειθόμενον τριχῆ φαμεν ἀδικεῖν, ὅτι τε γεννηταῖς οὖσιν ἡμῖν οὐ πείθεται, καὶ ὅτι τροφεῦσι, καὶ ὅτι ὁμολογήσας ἡμῖν πείθεσθαι οὔτε πείθεται οὔτε πείθει ἡμᾶς, εἰ μὴ καλῶς τι ποιοῦμεν, προτιθέντων ἡμῶν καὶ οὐκ ἀγρίως ἐπιταπτόντων ποιεῖν, ἃ ἂν κελεύωμεν, ἀλλὰ ἐφιέντων δυοῖν θάτερα, ἢ πείθειν ἡμᾶς ἢ ποιεῖν, τούτων οὐδέτερα ποιεῖ.

XIV. Ταύταις δὴ φαμεν καὶ σέ, ὦ Σώκρατες, ταῖς αἰτίαις ἐνέξεσθαι, εἴπερ ποιήσεις ἃ ἐπινοεῖς, καὶ οὐχ ἦκιστα Ἀθηναίων σέ, ἀλλ' ἐν τοῖς μάλιστα. εἰ οὖν ἐγὼ εἴποισμι ἑδὶά τί δή; ἴσως ἂν μου δικαίως καθάπτωιντο λέγοντες, ὅτι ἐν τοῖς μάλιστα Ἀθηναίων ἐγὼ αὐτοῖς ὁμολογηκῶς τυγχάνω ταύτην τὴν ὁμολογίαν. φαῖεν γὰρ

Β ἂν, ὅτι ὦ Σώκρατες, μεγάλα ἡμῖν τούτων τεκμήριά ἐστιν, ὅτι σοὶ καὶ ἡμεῖς ἠρέσκομεν καὶ ἡ πόλις· οὐ γὰρ ἂν ποτε τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἀπάντων διαφερόντως ἐν αὐτῇ ἐπεδήμεις, εἰ μὴ σοὶ διαφερόντως ἠρεσκεν, καὶ οὔτ' ἐπὶ θεωρίαν πώποτ' ἐκ τῆς πόλεως ἐξήλθες [ὅτι μὴ ἅπαξ εἰς Ἴσθμόν,] οὔτε ἄλλοσε οὐδαμῶσε, εἰ μὴ ποὶ στρατευόμενος, οὔτε ἄλλην ἀποδημίαν ἐποιήσω πώποτε, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, οὐδ' ἐπιθυμία σε ἄλλης πόλεως οὐδὲ ἄλλων νόμων ἔλαβεν εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμεῖς σοὶ

ἱκανοὶ ἤμεν καὶ ἡ ἡμετέρα πόλις· οὕτω σφόδρα ἡμᾶς C
 ἦροῦ, καὶ ὠμολόγεις καθ' ἡμᾶς πολιτεύσεσθαι, τὰ τε
 ἄλλα καὶ παιδᾶς ἐν αὐτῇ ἐποιήσω, ὡς ἀρεσκούσης σοι
 τῆς πόλεως. ἔτι τοίνυν ἐν αὐτῇ τῇ δίκη ἐξῆν σοι φυγῆς
 τιμήσασθαι, εἰ ἐβούλου, καὶ ὅπερ νῦν ἀκούσης τῆς πό-
 λεως ἐπιχειρεῖς, τότε ἐκούσης ποιῆσαι. σὺ δὲ τότε μὲν
 ἐκαλλωπίζου ὡς οὐκ ἀγανακτῶν, εἰ δέοι τεθνάναι σε,
 ἀλλὰ ἦροῦ, ὡς ἔφησθα, πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον· νῦν
 δὲ οὔτ' ἐκείνους τοὺς λόγους αἰσχύνει, οὔτε ἡμῶν τῶν
 νόμων ἐντρέπει, ἐπιχειρῶν διαφθεῖραι, πράττεις τε
 ἄπερ ἂν δοῦλος φανλότατος πράξειεν, ἀποδιδράσκειν D
 ἐπιχειρῶν παρὰ τὰς ξυνθήκας τε καὶ τὰς ὁμολογίας, καθ'
 ἄς ἡμῖν ξυνέθου πολιτεύεσθαι. πρῶτον μὲν οὖν ἡμῖν
 τοὔτ' αὐτὸ ἀποκρίναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν φάσκοντές σε
 ὠμολογηκέναι πολιτεύσεσθαι καθ' ἡμᾶς ἔργω, ἀλλ' οὐ
 λόγῳ, ἢ οὐκ ἀληθῆ; τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων;
 ἄλλο τι ἢ ὁμολογῶμεν;

ΚΡ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν, ἂν φαῖεν, ἢ ξυνθήκας τὰς
 πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ὁμολογίας παραβαίνεις, οὐχ ὑπὸ
 ἀνάγκης ὁμολογήσας οὐδὲ ἀπατηθεὶς οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ E
 χρόνῳ ἀναγκασθεὶς βουλευσασθαι, ἀλλ' ἐν ἔτεσιν ἐβδο-
 μήκοντα, ἐν οἷς ἐξῆν σοι ἀπιέναι, εἰ μὴ ἠρέσκομεν
 ἡμεῖς μηδὲ δίκαιαι ἐφαίνοντό σοι αἱ ὁμολογίαι εἶναι.
 σὺ δὲ οὔτε Λακεδαιμόνα προηροῦ οὔτε Κρήτην, ἄς δὴ
 ἐκάστοτε φῆς εὐνομεῖσθαι, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν τῶν
 Ἑλληνίδων πόλεων οὐδὲ τῶν βαρβαρικῶν, ἀλλὰ 53
 ἐλάττω ἐξ αὐτῆς ἀπεδήμησας ἢ οἱ χωλοὶ τε καὶ τυφλοὶ
 καὶ οἱ ἄλλοι ἀνάπηροι· οὕτω σοι διαφερόντως τῶν
 ἄλλων Ἀθηναίων ἠρεσκεν ἡ πόλις τε καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι

δῆλον ὅτι· τίνοι γὰρ ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων; νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμένεις τοῖς ὁμολογημένοις; ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σώκρατες· καὶ οὐ καταγέλαστός γε ἔσει ἐκ τῆς πόλεως ἐξελθών.

XV. Σκόπει γὰρ δὴ· ταῦτα παραβὰς καὶ ἐξαμαρ-
 τάνων τι τούτων τί ἀγαθὸν ἐργάσει σαυτὸν ἢ τοὺς ἐπι-
 B τηδείους τοὺς σαυτοῦ; ὅτι μὲν γὰρ κινδυνεύσουσί γε
 σου οἱ ἐπιτήδειοι καὶ αὐτοὶ φεύγειν καὶ στερηθῆναι τῆς
 πόλεως ἢ τὴν οὐσίαν ἀπολέσαι, σχεδόν τι δῆλον· αὐτὸς
 δὲ πρῶτον μὲν ἐὰν εἰς τῶν ἐγγύτατά τινα πόλεων ἔλθῃς,
 ἢ Θήβαζε ἢ Μέγαράδε — εὐνομοῦνται γὰρ ἀμφοτέραι—
 πολέμιος ἦξεις, ὦ Σώκρατες, τῇ τούτων πολιτείᾳ, καὶ
 ὅσοιπερ κίθονται τῶν αὐτῶν πόλεων, ὑποβλέπονταί σε
 διαφθορέα ἡγούμενοι τῶν νόμων, καὶ βεβαιώσεις τοῖς
 C δικασταῖς τὴν δόξαν, ὥστε δοκεῖν ὀρθῶς τὴν δίκην
 δικάσαι· ὅστις γὰρ νόμων διαφθορεὺς ἔστιν, σφόδρα
 που δόξειεν ἂν νέων γε καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων δια-
 φθορεὺς εἶναι. πότερον οὖν φεύξει τὰς τε εὐνομουμένας
 πόλεις καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς κοσμιωτάτους; καὶ τοῦτο
 ποιοῦντι ἄρα ἄξιόν σοι ζῆν ἔσται; ἢ πλησιάσεις τούτοις
 καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενος — τίνας λόγους, ὦ Σώ-
 κρατες; ἢ οὐσπερ ἐνθάδε, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιο-
 σύνη πλείστου ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὰ νόμιμα
 καὶ οἱ νόμοι; καὶ οὐκ οἶει ἄσχημον ἂν φανεῖσθαι τὸ
 D τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα; οἶεσθαί γε χρή. ἀλλ' ἐκ μὲν
 τούτων τῶν τόπων ἀπαρεῖς, ἦξεις δὲ εἰς Θετταλίαν
 παρὰ τοὺς ξένους τοὺς Κρίτωνος· ἐκεῖ γὰρ δὴ πλείστη
 ἀταξία καὶ ἀκολασία, καὶ ἴσως ἂν ἡδέως σου ἀκού-
 οῖεν, ὡς γελοῖως ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου ἀπεδίδρασκες
 σκευὴν τέ τινα περιθήμενος, ἢ διφθέραν λαβὼν ἢ ἄλλα,

οἷα δὴ εἰώθασιν ἐνσκευάζεσθαι οἱ ἀποδιδράσκοντες, καὶ τὸ σχῆμα τὸ σαυτοῦ μεταλλάξας· ὅτι δὲ γέρων ἀνὴρ σμικροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιποῦ ὄντος, ὡς τὸ εἶκος, E ἐτόλμησας οὕτω γλίσχρως ἐπιθυμεῖν ζῆν, νόμους τοὺς μεγίστους παραβάς, οὐδεις ὃς ἔρει; ἴσως, ἂν μὴ τινα λυπῆς· εἰ δὲ μή, ἀκούσει, ὧ Σώκρατες, πολλὰ καὶ ἀνάξια σαυτοῦ. ὑπερχόμενος δὴ βιώσει πάντας ἀνθρώπους καὶ δουλεύων — τί ποιῶν; ἢ εὐωχούμενος ἐν Θετταλίᾳ, ὥσπερ ἐπὶ δεῖπνον ἀποδεδημηκῶς εἰς Θετταλίαν; λόγοι δὲ ἐκεῖνοι οἱ περὶ δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ποῦ ἡμῖν ἔσονται; ἀλλὰ δὴ τῶν παιδῶν ἕνεκα 54 βούλει ζῆν, ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς καὶ παιδεύσῃς. τί δέ; εἰς Θετταλίαν αὐτοὺς ἀγαγὼν θρέψεις τε καὶ παιδεύσεις, ξένους ποιήσας, ἵνα καὶ τοῦτό σου ἀπολαύσωσιν; ἢ τοῦτο μὲν οὐ, αὐτοῦ δὲ τρεφόμενοι σοῦ ζῶντος βέλτιον θρέφονται καὶ παιδεύονται, μὴ ξυνόντος σοῦ αὐτοῖς; οἱ γὰρ ἐπιτηδεῖοι οἱ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν. πότερον ἂν εἰς Θετταλίαν ἀποδημήσῃς, ἐπιμελήσονται, ἂν δὲ εἰς Ἄιδου ἀποδημήσῃς, οὐχὶ ἐπιμελήσονται; εἶπερ γέ τι ὄφελος αὐτῶν ἔστιν τῶν σοὶ φασκόντων ἐπιτηδείων B εἶναι, οἷσθαί γε χρή.

XVI. Ἄλλ', ὧ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν, τοῖς σοῖς τροφεῦσι, μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ μήτε τὸ ζῆν μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ δικαίου, ἵνα εἰς Ἄιδου ἔλθῶν ἔχῃς πάντα ταῦτα ἀπολογήσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν· οὔτε γὰρ ἐνθάδε σοὶ φαίνεται ταῦτα πράττοντι ἄμεινον εἶναι οὐδὲ δικαιότερον οὐδὲ ὀσιώτερον, οὐδὲ ἄλλῳ τῶν σῶν οὐδενί, οὔτε ἐκεῖσε ἀφικομένῳ ἄμεινον ἔσται. ἀλλὰ νῦν μὲν ἠδίκημένος ἄπει, ἂν ἀπίης, οὐχ ὑφ' ἡμῶν τῶν νόμων ἀλλὰ ὑπ' ἀνθρώπων· ἂν δὲ ἐξ- C

έλθης οὕτως αἰσχροῶς ἀνταδικήσας τε καὶ ἀντικακουργήσας, τὰς σαντοῦ ὁμολογίας τε καὶ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς παραβὰς καὶ κακὰ ἐργασάμενος τούτους, οὓς ἤκιστα ἔδει, σαντόν τε καὶ φίλους καὶ πατρίδα καὶ ἡμᾶς, ἡμεῖς τέ σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι, καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοί, οἱ ἐν Ἄιδου νόμοι, οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέχονται, εἰδότες, ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχείρησας ἀπολέσαι τὸ σὸν μέρος. ἀλλὰ μὴ σε πείσῃ Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει μᾶλλον D ἢ ἡμεῖς.

XVII. Ταῦτα, ὃ φίλε ἑταῖρε Κρίτων, εὖ ἴσθι ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκούειν, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες τῶν αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν, καὶ ἐν ἐμοὶ αὐτῇ ἢ ἡχῇ τούτων τῶν λόγων βομβεῖ καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι τῶν ἄλλων ἀκούειν· ἀλλὰ ἴσθι, ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα, ἐὰν λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς. ὅμως μέντοι, εἴ τι οἶει πλέον ποιήσειν, λέγε.

KP. Ἄλλ', ὃ Σώκρατες, οὐκ ἔχω λέγειν.

E ΣΩ. Ἐὰ τοίνυν, ὃ Κρίτων, καὶ πρᾶττωμεν ταύτη, E ἐπειδὴ ταύτη ὁ θεὸς ὑφηγεῖται.

ΛΑΧΗΣ

[ἢ περὶ ἀνδρείας· μαιευτικός.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ, ΜΕΛΗΣΙΑΣ, ΝΙΚΙΑΣ, ΛΑΧΗΣ,
ΠΑΙΔΕΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ ΚΑΙ ΜΕΛΗΣΙΟΥ,
ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ι. ΛΥ. Τεθέασθε μὲν τὸν ἄνδρα μαχόμενον ἐν 178
ὄπλοις, ὃ Νικία τε καὶ Λάχης· οὗ δ' ἔνεκα ὑμᾶς ἐκε-
λεύσαμεν συνθεάσασθαι ἐγὼ τε καὶ Μελησίας ὅδε, τότε
μὲν οὐκ εἶπομεν, νῦν δ' ἐροῦμεν· ἡγούμεθα γὰρ χαῖ-
ναι πρὸς γε ὑμᾶς παρησιάζεσθαι. εἰσὶ γὰρ τινες, οἱ
τῶν τοιούτων καταγελῶσι, καὶ ἐάν τις αὐτοῖς συμβου-
λεύσῃται, οὐκ ἂν εἴποιεν ἅ νοοῦσιν, ἀλλὰ στοχαζόμε- Β
νοι τοῦ συμβουλευομένου ἄλλα λέγουσι παρὰ τὴν αὐ-
τῶν δόξαν· ὑμᾶς δὲ ἡμεῖς ἡγησάμενοι καὶ ἱκανοὺς γινῶ-
ναι καὶ γνόντας ἀπλῶς ἂν εἰπεῖν ἅ δοκεῖ ὑμῖν, οὕτω
παρελάβομεν ἐπὶ τὴν συμβουλὴν περὶ ὧν μέλλομεν ἀνα-
κοινοῦσθαι. ἔστιν οὖν τοῦτο, περὶ οὗ πάλαι τοσαῦτα
προοιμιάζομαι, τόδε. ἡμῖν εἰσὶν υἱεῖς οὗτοί, ὅδε μὲν 179
τοῦδε, Πάππου ἔχων ὄνομα Θουκυδίδης, ἐμὸς δὲ αὐ-
τῷ ὅδε· Παπῶν δὲ καὶ οὗτος ὄνομ' ἔχει τοῦμοῦ πατρός·
Ἄριστείδην γὰρ αὐτὸν καλοῦμεν. ἡμῖν οὖν τούτων δέ-
δοκται ἐπιμεληθῆναι ὡς οἷόν τε μάλιστα, καὶ μὴ ποιῆ-
σαι ὅπερ οἱ πολλοί, ἐπειδὴ μειράκια γέγονεν, ἀνεῖναι
αὐτοὺς ὅ τι βούλονται ποιεῖν, ἀλλὰ νῦν δὴ καὶ ἄρχε-
σθαι αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι, καθ' ὅσον οἰοί τ' ἐσμέν. εἰ- Β

δότες οἷν καὶ ὑμῖν υἱεῖς ὄντας ἡγησάμεθα μεμεληκέναι περὶ αὐτῶν, εἶπερ τισὶν ἄλλοις, πῶς ἂν θεραπευθέντες γένοιτο ἄριστοι· εἰ δ' ἄρα πολλάκις μὴ προσεσχίκατε τὸν νοῦν τῷ τοιούτῳ, ὑπομνήσοντες ὅτι οὐ χρὴ αὐτοῦ ἀμελεῖν, καὶ παρακαλοῦντες ὑμᾶς ἐπὶ τὸ ἐπιμέλειάν τινα ποιήσασθαι τῶν υἱέων κοινῇ μεθ' ἡμῶν.

II. Ὅθεν δὲ ἡμῖν ταῦτ' ἔδοξεν, ὦ Νικία τε καὶ Λάχης, χρὴ ἀκοῦσαι, καὶν ἢ ὀλίγω μακρότερα συσσιτοῦμεν γὰρ δὴ ἐγώ τε καὶ Μελησίας ὅδε, καὶ ἡμῖν τὰ
 C μειράκια παρασιτεῖ. ὅπερ οὖν καὶ ἀρχόμενος εἶπον τοῦ λόγου, παρορησιασόμεθα πρὸς ὑμᾶς. ἡμῶν γὰρ ἑκάτερος περὶ τοῦ ἑαυτοῦ πατρὸς πολλὰ καὶ καλὰ ἔργα ἔχει λέγειν πρὸς τοὺς νεανίσκους, καὶ ὅσα ἐν πολέμῳ εἰργάσαντο καὶ ὅσα ἐν εἰρήνῃ, διοικοῦντες τά τε τῶν συμμάχων καὶ τὰ τῆσδε τῆς πόλεως· ἡμέτερα δ' αὐτῶν ἔργα οὐδέτερος ἔχει λέγειν. ταῦτα δὴ ὑπαισχυνόμενά τε τούσδε καὶ αἰτιώμεθα τοὺς πατέρας ἡμῶν, ὅτι ἡμᾶς μὲν εἶων τρυ-
 D φᾶν, ἐπειδὴ μειράκια ἐγενόμεθα, τὰ δὲ τῶν ἄλλων πράγματα ἔπραττον· καὶ τοῖσδε τοῖς νεανίσκοις αὐτὰ ταῦτα ἐνδεικνύμεθα, λέγοντες ὅτι, εἰ μὲν ἀμελήσουσιν ἑαυτῶν καὶ μὴ πείσονται ἡμῖν, ἀκλεεῖς γενήσονται, εἰ δ' ἐπιμελήσονται, τάχ' ἂν τῶν ὀνομάτων ἄξιοι γένοιτο, ἃ ἔχουσιν. οὗτοι μὲν οὖν φασὶ πείσεσθαι· ἡμεῖς δὲ δὴ τοῦτο σκοποῦμεν, τί ἂν οὗτοι μαθόντες ἢ ἐπιτηδεύσαν-
 E τες ὅ τι ἄριστοι γένοιτο. εἰσηγήσατο οὖν τις ἡμῖν καὶ τοῦτο τὸ μάθημα, ὅτι καλὸν εἴη τῷ νέῳ μαθεῖν ἐν ὅπλοις μάχεσθαι καὶ ἐπῆνει τοῦτον, ὃν νῦν ὑμεῖς ἐθεάσασθε ἐπιδεικνύμενον, κατ' ἐκέλευε θεάσασθαι. ἔδοξε δὴ χρῆναι αὐτούς τε ἐλθεῖν ἐπὶ θέαν ἀνδρὸς καὶ ὑμᾶς συμπα-
 ραλαβεῖν ἅμα μὲν συνθεατάς, ἅμα δὲ συμβούλους τε καὶ

κοινωνούς, ἐὰν βούλησθε, περὶ τῆς τῶν υἱέων ἐπιμε-
 λείας. ταῦτ' ἐστὶν ἃ ἐβουλόμεθα ὑμῖν ἀνακοινώσασθαι. 180
 ἤδη οὖν ὑμέτερον μέρος συμβουλεύειν καὶ περὶ τούτου
 τοῦ μαθήματος, εἴτε δοκεῖ χρῆναι μανθάνειν εἴτε μή,
 καὶ περὶ τῶν ἄλλων, εἴ τι ἔχετε ἐπαινέσαι μάθημα νέω
 ἀνδρὶ ἢ ἐπιτήδευμα, καὶ περὶ τῆς κοινωνίας λέγειν,
 ὅποιόν τι ποιήσετε.

III. NI. Ἐγὼ μὲν, ὦ Λυσίμαχε καὶ Μελησία,
 ἐπαινῶ τε ὑμῶν τὴν διάνοιαν καὶ κοινωνεῖν ἐτοῖμος,
 οἶμαι δὲ καὶ Λάχητα τόνδε.

ΛΑ. Ἀληθῆ γὰρ οἶει, ὦ Νικία· ὡς ὃ γε ἔλεγεν ὁ B
 Λυσίμαχος ἄρτι περὶ τοῦ πατρὸς τοῦ αὐτοῦ τε καὶ τοῦ
 Μελησίου, πάνυ μοι δοκεῖ εὖ εἰρηῆσθαι καὶ εἰς ἐκείνους
 καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ἅπαντας, ὅσοι τὰ τῶν πόλεων πράτ-
 τουσιν, ὅτι αὐτοῖς σχεδόν τι ταῦτα συμβαίνει, ἃ οὗτος
 λέγει, καὶ περὶ παιδᾶς καὶ περὶ τᾶλλα ἴδια, ὀλιγορεῖσθαι
 τε καὶ ἀμελῶς διατίθεσθαι. ταῦτα μὲν οὖν καλῶς λέγεις,
 ὦ Λυσίμαχε· ὅτι δ' ἡμᾶς μὲν συμβούλους παρακαλεῖς
 ἐπὶ τὴν τῶν νεανίσκων παιδείαν, Σωκράτη δὲ τόνδε οὐ C
 παρακαλεῖς, θαυμάζω, πρῶτον μὲν ὄντα δημότην, ἔπειτα
 ἐνταῦθα ἀεὶ τὰς διατριβὰς ποιούμενον, ὅπου τί ἐστι τῶν
 τοιούτων, ὧν σὺ ζητεῖς, περὶ τοὺς νέους ἢ μάθημα ἢ
 ἐπιτήδευμα καλόν.

ΛΥ. Πῶς λέγεις, ὦ Λάχης; Σωκράτης γὰρ ὅδε τι-
 νὸς τῶν τοιούτων ἐπιμέλειαν πεποιήται;

ΛΑ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Λυσίμαχε.

NI. Τοῦτο μὲν σοι κἄν ἐγὼ ἔχοιμι εἰπεῖν οὐ χειρὸν
 Λάχηςτος· καὶ γὰρ αὐτῷ μοι ἔναγχος ἀνδρα προὔξενησε
 τῷ υἱεὶ διδάσκαλον μουσικῆς, Ἀγαθοκλέους μαθητὴν D
 Δάμωνα, ἀνδρῶν χαριέστατον οὐ μόνον τὴν μουσικῆν,

ἀλλὰ καὶ τᾶλλα, ὅποσα βούλει, ἄξιον συνδιατρίβειν τηλικούτοις νεανίσκοις.

IV. ΛΥ. Οὗτοι τι, ὦ Σώκρατες τε καὶ Νικία καὶ Λάχης, οἱ ἠλίκοι ἐγὼ ἔτι γινώσκωμεν τοὺς νεωτέρους, ἅτε κατ' οἰκίαν τὰ πολλὰ διατρίβοντες ὑπὸ τῆς ἡλικίας· ἀλλ' εἴ τι καὶ σύ, ὦ παῖ Σωφρονίσκου, ἔχεις τῷδε τῷ Ε σαυτοῦ δημότῃ ἀγαθὸν συμβουλεύσαι, χρῆ συμβουλευεῖν. δίκαιος δ' εἶ· καὶ γὰρ πατρικὸς ἡμῖν φίλος τυγχάνεις ὢν· αἰεὶ γὰρ ἐγὼ καὶ ὁ σὸς πατὴρ ἐταίρω τε καὶ φίλω ἤμεν, καὶ πρότερον ἐκεῖνος ἐτελεύτησε, πρὶν τι ἐμοὶ διενεχθῆναι. περιφέρει δέ τις με καὶ μνήμη ἄρτι τῶνδε λεγόντων· τὰ γὰρ μειράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἴκοι διαλεγόμενοι θαμὰ ἐπιμύνηνται Σωκράτους καὶ σφόδρα ἐπαινοῦσιν· οὐ μέντοι πρόποτε αὐτοὺς ἀνηρώτησα, 181 εἰ τὸν Σωφρονίσκου λέγοιεν. ἀλλ', ὦ παῖδες, λέγετέ μοι· ὅδ' ἐστὶ Σωκράτης, περὶ οὗ ἐκάστοτε μέμνησθε;

ΠΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ πάτερ, οὗτος.

ΛΥ. Εὖ γε νῆ τὴν Ἥραν, ὦ Σώκρατες, ὅτι ὀρθοῖς τὸν πατέρα, ἀριστον ἀνδρῶν ὄντα, καὶ ἄλλως καὶ δὴ καὶ ὅτι οἰκεῖα τά τε σὰ ἡμῖν ὑπάρξει καὶ σοὶ τὰ ἡμέτερα.

ΛΑ. Καὶ μὴν, ὦ Λυσίμαχε, μὴ ἀφίεσό γε τᾶνδρός· ὡς ἐγὼ καὶ ἄλλοθι γε αὐτὸν ἐθεασάμην οὐ μόνον τὸν Β πατέρα ἀλλὰ καὶ τὴν πατρίδα ὀρθοῦντα· ἐν γὰρ τῇ ἀπὸ Δηλίου φυγῇ μετ' ἐμοῦ συνανεχώρει, κἀγὼ σοὶ λέγω ὅτι, εἰ οἱ ἄλλοι ἠθέλον τοιοῦτοι εἶναι, ὀρθὴ ἂν ἡμῶν ἡ πόλις ἦν καὶ οὐκ ἂν ἔπεσε τότε τοιοῦτον πῶμα.

ΛΥ. ὦ Σώκρατες, οὗτος μέντοι ὁ ἐπαινὸς ἐστὶ καλός, ὃν σὺ νῦν ἐπαινεῖ ὑπ' ἀνδρῶν ἀξίων πιστεύεσθαι καὶ εἰς ταῦτα, εἰς ἃ οὗτοι ἐπαινοῦσιν. εὖ οὖν ἴσθι, ὅτι ἐγὼ ταῦτα ἀκούων χαίρω, ὅτι εὐδοκίμεις, καὶ σὺ

δὲ ἡγοῦ με ἐν τοῖς γ' εὐνουστάτοις σοι εἶναι. χοῆν μὲν οὖν καὶ πρότερόν γε φοιτᾶν αὐτὸν παρ' ἡμᾶς καὶ οἱ- C
 κείους ἡγεῖσθαι, ὥσπερ τὸ δίκαιον· νῦν δ' οὖν ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας, ἐπειδὴ ἀνεγνωρίσαμεν ἀλλήλους, μὴ ἄλλως ποίει, ἀλλὰ σύνισθί τε καὶ γνώριζε καὶ ἡμᾶς καὶ τούσδε τοὺς νεωτέρους, ὅπως ἂν διασώζητε καὶ ὑμεῖς τὴν ἡμετέραν φιλίαν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ σὺ ποιήσεις καὶ ἡμεῖς σε καὶ αὐθις ὑπομνήσομεν· περὶ δὲ ὧν ἠρξά-
 μεθα τί φατε; τί δοκεῖ; τὸ μάθημα τοῖς μειρακίοις ἐπιτήδειον εἶναι ἢ οὐ, τὸ μαθεῖν ἐν ὅπλοις μάχεσθαι;

V. ΣΩ. Ἄλλὰ καὶ τούτων πέρι, ὦ Λυσίμαχε, D
 ἔγωγε πειράσομαι συμβουλεύειν, ἂν τι δύνωμαι, καὶ αὐτὸ ἄπροκαλεῖ πάντα ποιεῖν. δικαιοτάτον μέντοι μοι δοκεῖ εἶναι, ἐμὲ νεώτερον ὄντα τῶνδε καὶ ἀπειρότερον, τούτων ἀκούειν πρότερον, τί λέγουσι, καὶ μανθάνειν παρ' αὐτῶν· ἐὰν δ' ἔχω τι ἄλλο παρὰ τὰ ὑπὸ τούτων λεγόμενα, τότε ἤδη διδάσκειν καὶ πείθειν καὶ σὲ καὶ τούτους. ἀλλ', ὦ Νικία, τί οὐ λέγει πότερος ὑμῶν;

NI. Ἄλλ' οὐδὲν κωλύει, ὦ Σώκρατες, δοκεῖ γὰρ E
 ἐμοὶ τοῦτο τὸ μάθημα τοῖς νέοις ὠφέλιμον εἶναι ἐπίστα-
 σθαι πολλαχῆ. καὶ γὰρ τὸ μὴ ἄλλοθι διατρίβειν, ἐν οἷς δὴ φιλοῦσιν οἱ νέοι τὰς διατριβὰς ποιεῖσθαι, ὅταν σχολὴν ἄγωσιν, ἀλλ' ἐν τούτῳ, εὖ ἔχει, ὅθεν καὶ τὸ σῶμα βέλτιον ἴσχειν ἀνάγκη—οὐδενὸς γὰρ τῶν γυμνασίων φραυλότερον οὐδ' ἐλάττω πόνον ἔχει—καὶ ἅμα προσήκει 182
 μάλιστ' ἐλευθέρῳ τοῦτό τε τὸ γυμνάσιον καὶ ἡ ἱππική· οὐ γὰρ ἀγῶνος ἀθληταὶ ἔσμεν καὶ ἐν οἷς ἡμῖν ὁ ἀγὼν πρόκειται, μόνοι οὗτοι γυμνάζονται, οἱ ἐν τούτοις τοῖς περὶ τὸν πόλεμον ὁργάνοις γυμναζόμενοι. ἔπειτα ὀνήσει μὲν τι τοῦτο τὸ μάθημα καὶ ἐν τῇ μάχῃ αὐτῇ, ὅταν ἐν

- τάξει δέη μάχεσθαι μετὰ πολλῶν ἄλλων· μέγιστον μέν-
 τοι αὐτοῦ ὄφελος, ὅταν λυθῶσιν αἱ τάξεις καὶ ἤδη τι
 δέη μόνον πρὸς μόνον ἢ διώκοντα ἀμυνομένῳ τινὶ ἐπι-
 θέσθαι ἢ καὶ ἐν φυγῇ ἐπιτιθεμένου ἄλλου ἀμύνασθαι
- B** αὐτόν· οὐ τᾶν ὑπὸ γε ἐνὸς εἷς ὁ τοῦτ' ἐπιστάμενος οὐ-
 δὲν ἂν πάθοι, ἴσως δ' οὐδὲ ὑπὸ πλειόνων, ἀλλὰ παν-
 ταχῇ ἂν ταύτῃ πλεονεκτοῖ. ἔτι δὲ καὶ εἰς ἄλλου καλοῦ
 μαθήματος ἐπιθυμίαν παρακαλεῖ τὸ τοιοῦτον· πᾶς γὰρ
 ἂν μαθῶν ἐν ὅπλοις μάχεσθαι ἐπιθυμήσειε καὶ τοῦ ἐξῆς
 μαθήματος, τοῦ περὶ τὰς τάξεις· καὶ ταῦτα λαβὼν καὶ
 φιλοτιμηθεὶς ἐν αὐτοῖς ἐπὶ πᾶν ἂν τὸ περὶ τὰς στρατη-
- C** γίας ὀρμήσειε· καὶ ἤδη δῆλον ὅτι τὰ τούτων ἐχόμενα
 καὶ μαθήματα πάντα καὶ ἐπιτηδεύματα [πάντα] καὶ καλὰ
 καὶ πολλοῦ ἄξια ἀνδρὶ μαθεῖν τε καὶ ἐπιτηδεῦσαι, ὧν
 καθηγήσασθαι ἂν τοῦτο τὸ μάθημα. προσθήσομεν δ'
 αὐτῷ οὐ μικρὰν προσθήκην, ὅτι πάντα ἄνδρα ἐν πο-
 λέμῳ καὶ θαρραλεώτερον καὶ ἀνδρειότερον ἂν ποιήσειεν
 αὐτὸν αὐτοῦ οὐκ ὀλίγῳ αὕτη ἢ ἐπιστήμη. μὴ ἀτιμάσω-
 μεν δὲ εἰπεῖν, εἰ καὶ τῷ μικρότερον δοκεῖ εἶναι, ὅτι
 καὶ εὐσχημονέστερον ἐνταῦθα, οὐ χρὴ τὸν ἄνδρα εὐσχη-
- D** μονέστερον φαίνεσθαι, οὐ ἅμα καὶ δεινότερος τοῖς ἐ-
 χθροῖς φανεῖται διὰ τὴν εὐσχημοσύνην. ἐμοὶ μὲν οὖν,
 ὦ Λυσίμαχε, ὥσπερ λέγω, δοκεῖ τε χρῆναι διδάσκειν
 τοὺς νεανίσκους ταῦτα καὶ δι' ἃ δοκεῖ εἶρηκα· Λάχηςτος
 δ', εἴ τι παρὰ ταῦτα λέγει, κἂν αὐτὸς ἠδέως ἀκούσαιμι.
- VI.** ΛΑ. Ἄλλ' ἔστι μὲν, ὦ Νικία, χαλεπὸν λέγειν
 περὶ ὅτουοῦν μαθήματος, ὡς οὐ χρὴ μανθάνειν πάντα
 γὰρ ἐπίστασθαι ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι. καὶ δὴ καὶ τὸ ὀπλι-
- E** τικὸν τοῦτο, εἰ μὲν ἔστι μάθημα, ὅπερ φασὶν οἱ διδά-
 σκοντες, καὶ οἷον Νικίας λέγει, χρὴ αὐτὸ μανθάνειν·

εἰ δ' ἔστι μὲν μὴ μάθημα, ἀλλ' ἔξαπατωσιν οἱ ὑπισχνόμενοι, ἢ μάθημα μὲν τυγχάνει ὄν, μὴ μέντοι πάνυ σπουδαῖον, τί καὶ δέοι ἂν αὐτὸ μανθάνειν; λέγω δὲ ταῦτα περὶ αὐτοῦ εἰς τάδε ἀποβλέψας, ὅτι οἶμαι ἐγὼ τοῦτο, εἴ τι ἦν, οὐκ ἂν λεληθέναι Λακεδαιμονίους, οἷς οὐδὲν ἄλλο μέλει ἐν τῷ βίῳ ἢ τοῦτο ζητεῖν καὶ ἐπιτηδεύειν, ὅτι ἂν μαθόντες καὶ ἐπιτηδεύσαντες πλεονεκτοῖεν τῶν 183 ἄλλων περὶ τὸν πόλεμον. εἰ δ' ἐκείνους ἐλελήθει, ἀλλ' οὐ τούτους γε τοὺς διδασκάλους αὐτοῦ λέληθεν αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ἐκείνοι μάλιστα τῶν Ἑλλήνων σπουδάζουσιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις καὶ ὅτι παρ' ἐκείνοις ἂν τις τιμηθεῖς εἰς ταῦτα καὶ παρὰ τῶν ἄλλων πλεῖστ' ἂν ἐργάζοιτο χρήματα, ὥσπερ γε καὶ τραγωδίας ποιητῆς παρ' ἡμῶν τιμηθεῖς. τοιγάρτοι ὅς ἂν οἴηται τραγωδίαν καλῶς ποιεῖν, οὐκ ἔξωθεν κύκλω περὶ τὴν Ἀττικὴν κατὰ τὰς ἄλλας πόλεις ἐπιδεικνύμενος περιέρχεται, ἀλλ' Β εὐθὺς δεῦρο φέρεται καὶ τοῖσδ' ἐπιδείκνυσιν, εἰκότως τοὺς δὲ ἐν ὄπλοις μαχομένους ἐγὼ τούτους ὁρῶ τὴν μὲν Λακεδαίμονα ἡγουμένους εἶναι ἄβατον ἱερὸν καὶ οὐδὲ ἄκρω ποδὶ ἐπιβαίνοντας, κύκλω δὲ περιόντας αὐτὴν καὶ πᾶσι μᾶλλον ἐπιδεικνυμένους, καὶ μάλιστα τούτοις, οἳ κἄν αὐτοὶ ὁμολογήσειαν πολλοὺς σφῶν προτέρους εἶναι πρὸς τὰ τοῦ πολέμου.

VII. Ἔπειτα, ὃ Λυσίμαχε, οὐ πάνυ ὀλίγοις ἐγὼ C τούτων παραγέγονα ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ, καὶ ὁρῶ οἰοῖ εἶναι. ἔξεστι δὲ καὶ αὐτόθεν ἡμῖν σκέψασθαι ὥσπερ γὰρ ἐπιτηδες οὐδεὶς πάποτ' εὐδόκιμος γέγονεν ἐν τῷ πολέμῳ ἀνὴρ τῶν τὰ ὀπλιτικὰ ἐπιτηδευσάντων. καίτοι εἷς γε τᾶλλα πάντα ἐκ τούτων οἱ ὀνομαστοὶ γίνονται, ἐκ τῶν ἐπιτηδευσάντων ἕκαστα οὗτοι δ', ὡς ἔοικε, παρὰ

τοὺς ἄλλους οὕτω σφόδρα εἰς τοῦτο δεδυστηχίκασιν. ἐπεὶ καὶ τοῦτον τὸν Στησίλεων, ὃν ὑμεῖς μετ' ἐμοῦ ἐν

D τοσοῦτῳ ὄλῳ ἐθεάσασθε ἐπιδεικνύμενον καὶ τὰ μεγάλα περὶ αὐτοῦ λέγοντα ἃ ἔλεγεν, ἐτέρωθι ἐγὼ κάλλιον ἐθεασάμην ἐν τῇ ἀληθείᾳ ὡς ἀληθῶς ἐπιδεικνύμενον οὐχ ἔκόντα. προσβαλούσης γὰρ τῆς νεῶς, ἐφ' ἣ ἐπεβάτευε, πρὸς ὀγκάδα τινά, ἐμάχετο ἔχων δορυδρέπανον, διαφέρων δὴ ὄπλον, ἅτε καὶ αὐτὸς τῶν ἄλλων διαφέρων. τὰ μὲν οὖν ἄλλα οὐκ ἄξια λέγειν περὶ τάνδρος, τὸ δὲ σό-

E φισμα τὸ τοῦ δρεπάνου τοῦ πρὸς τῇ λόγγῃ οἶον ἀπέβη. μαχομένου γὰρ αὐτοῦ ἐνέσχετό που ἐν τοῖς τῆς νεῶς σκεύεσι καὶ ἀντελάβετο· εἴλκεν οὖν ὁ Στησίλεως βουλόμενος ἀπολῦσαι, καὶ οὐχ οἷός τ' ἦν· ἡ δὲ ναῦς τὴν ναῦν παρήει. τῶς μὲν οὖν παρέθει ἐν τῇ νηϊ ἀντεχόμενος τοῦ δόρατος· ἐπεὶ δὲ δὴ παρημείβετο ἡ ναῦς τὴν ναῦν καὶ ἐπέσπα αὐτὸν τοῦ δόρατος ἐχόμενον, ἀφίει τὸ δόρυ

184 διὰ τῆς χειρός, ἕως ἄκρου τοῦ στύρακος ἀντελάβετο. ἦν δὲ γέλωσ καὶ κρότος ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς ὀγκάδος ἐπὶ τε τῷ σχήματι αὐτοῦ, καὶ ἐπειδὴ βαλόντος τινὸς λίθῳ παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐπὶ τὸ κατάστρομα ἀφίεται τοῦ δόρατος, τότε ἤδη καὶ οἱ ἐκ τῆς τριήρους οὐκέτι οἰοί τ' ἦσαν τὸν γέλωτα κατέχειν, ὀρῶντες αἰωρούμενον ἐκ τῆς ὀγκάδος τὸ δορυδρέπανον ἐκεῖνο. ἴσως μὲν οὖν εἶη ἄν τι ταῦτα, ὥσπερ Νικίας λέγει· οἷς δ' οὖν ἐγὼ ἐντετύχηκα, τοιαῦτ' ἄττα ἐστίν.

B VIII. Ὁ οὖν καὶ ἐξ ἀρχῆς εἶπον, ὅτι εἴτε οὕτω σμικρὰς ὠφελείας ἔχει μάθημα ὄν, εἴτε μὴ ὄν φασὶ καὶ προσποιοῦνται αὐτὸ εἶναι μάθημα, οὐκ ἄξιον ἐπιχειρεῖν μαθάνειν. καὶ γὰρ οὖν μοι δοκεῖ, εἰ μὲν δειλὸς τις ὢν οἶοιτο αὐτὸν ἐπίστασθαι, θρασύτερος ἂν δι' αὐτὸ γενό-

μενος, ἐπιφανέστερος γένοιτο οἷος ἦν· εἰ δὲ ἀνδρεῖος, φυλαττόμενος ἂν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, εἰ καὶ σμικρὸν ἔξαμάροτι, μεγάλας ἂν διαβολὰς ἴσχειν· ἐπίφθονος γὰρ ἢ προσποίησις τῆς τοιαύτης ἐπιστήμης, ὥστ' εἰ μὴ τι C
θαυμαστὸν ὅσον διαφέρει τῇ ἀρετῇ τῶν ἄλλων, οὐκ ἔσθ' ὅπως ἂν τις φύγοι τὸ καταγέλαστος γενέσθαι, φάσκων ἔχειν ταύτην τὴν ἐπιστήμην. τοιαύτη τις ἔμοιγε δοκεῖ, ὃ Λυσίμαχε, ἢ περὶ τοῦτο τὸ μάθημα εἶναι σπουδῆ· χρὴ δ' ὅπερ σοι ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον, καὶ Σωκράτη τόνδε μὴ ἀφιέναι, ἀλλὰ δεῖσθαι συμβουλεύειν, ὅπη δοκεῖ αὐτῷ περὶ τοῦ προκειμένου.

ΛΥ. Ἄλλὰ δέομαι ἔγωγε, ὃ Σώκρατες· καὶ γὰρ ὡσπερ ἔτι τοῦ διακρινοῦντος δοκεῖ μοι δεῖν ἡμῖν ἢ βουλή. εἰ μὲν γὰρ συνεφερέσθην τώδε, ἦττον ἂν τοῦ D
τοιοῦτου ἔδει νῦν δέ—τὴν ἐναντίαν γὰρ, ὡς ὀρθῶς, Λάχης Νικία ἔθετο—εὖ δὴ ἔχει ἀκοῦσαι καὶ σοῦ, ποτέρω τοῖν ἀνδροῖν σύμψηφος εἶ.

ΙΧ. ΣΩ. Τί δέ, ὃ Λυσίμαχε; ὁπότερ' ἂν οἱ πλείους ἐπαινώσιν ἡμῶν, τούτοις μέλλεις χρῆσθαι;

ΛΥ. Τί γὰρ ἂν τις καὶ ποιοῖ, ὃ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἡ καὶ σύ, ὃ Μελησία, οὕτως ἂν ποιοῖς; κἂν E
εἴ τις περὶ ἀγωνίας τοῦ υἱέος σοι βουλή εἴη, τί χρὴ ἀσκεῖν, ἄρα τοῖς πλείοσιν ἂν ἡμῶν πείθοιο, ἢ ἐκείνῳ, ὅστις τυγχάνοι ὑπὸ παιδοτριβῆ ἀγαθῷ πεπαιδευμένος καὶ ἡσκηκῶς;

ΜΕ. Ἐκείνῳ εἰκόσ γε, ὃ Σώκρατες.

ΣΩ. Αὐτῷ ἄρ' ἂν μᾶλλον πείθοιο ἢ τέτταρσιν οὔσιν ἡμῖν;

ΜΕ. Ἴσως.

ΣΩ. Ἐπιστήμη γάρ, οἶμαι, δεῖ κρίνεσθαι ἄλλ' οὐ πλήθει τὸ μέλλον καλῶς κριθῆσεσθαι.

ΜΕ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ νῦν χρῆ πρῶτον αὐτὸ τοῦτο σκέ-
 185 ψασθαι, εἰ ἔστι τις ἡμῶν τεχνικὸς περὶ οὗ βουλευόμεθα,
 ἢ οὐ καὶ εἰ μὲν ἔστιν, ἐκείνῳ πείθεσθαι ἐνὶ ὄντι, τοὺς
 δ' ἄλλους ἕαν· εἰ δὲ μή, ἄλλον τινὰ ζητεῖν. ἢ περὶ σμι-
 κροῦ οἴεσθε νυνὶ κινδυνεύειν καὶ σὺ καὶ Λυσίμαχος, ἄλλ'
 οὐ περὶ τούτου τοῦ κτήματος, ὃ τῶν ἡμετέρων μέγιστον
 ὄν τυγχάνει; υἱέων γάρ που ἢ χρηστών ἢ τάναντία γε-
 νομένων καὶ πᾶς ὁ οἶκος ὁ τοῦ πατρὸς οὕτως οἰκήσε-
 ται, ὅποιοι ἂν τινες οἱ παῖδες γένωνται.

ΜΕ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Πολλὴν ἄρα δεῖ προμηθίαν αὐτοῦ ἔχειν.

ΜΕ. Πάνυ γε.

B ΣΩ. Πῶς οὖν, ὃ ἐγὼ ἄρτι ἔλεγον, ἐσκοποῦμεν ἄν,
 εἰ ἐβουλόμεθα σκέψασθαι, τίς ἡμῶν περὶ ἀγωνίαν τε-
 χνικώτατος; ἄρ' οὐχ ὁ μαθὼν καὶ ἐπιτηδεύσας, ᾧ καὶ
 διδάσκαλοι ἀγαθοὶ γεγονότες ἦσαν αὐτοῦ τούτου;

ΜΕ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἔτι πρότερον, τίνος ὄντος τούτου, οὐ
 ζητοῦμεν τοὺς διδασκάλους;

ΜΕ. Πῶς λέγεις;

X. ΣΩ. Ὡςδε ἴσως μᾶλλον κατάδηλον ἔσται. οὐ
 μοι δοκεῖ ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν ὠμολογηθῆσαι, τί ποτ' ἔστι περὶ
 οὗ βουλευόμεθα [καὶ σκεπτόμεθα], ὅστις ἡμῶν τεχνικὸς
 C καὶ τούτου ἕνεκα διδασκάλους ἐκτίησατο, καὶ ὅστις μή.

NI. Οὐ γάρ, ᾧ Σώκρατες, περὶ τοῦ ἐν ὄπλοις μά-
 χεσθαι σκοποῦμεν, εἴτε χρῆ αὐτὸ τοὺς νεανίσκους μαν-
 θάνειν εἴτε μή;

ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Νικία. ἀλλ' ὅταν περὶ φαρμάκου τίς του πρὸς ὀφθαλμοὺς σκοπῆται, εἴτε χρὴ αὐτὸ ὑπαλείφεσθαι εἴτε μή, πότερον οἶει τότε εἶναι τὴν βουλήν περὶ τοῦ φαρμάκου ἢ περὶ τῶν ὀφθαλμῶν;

ΝΙ. Περὶ τῶν ὀφθαλμῶν.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὅταν ἵπῳ χαλινὸν σκοπῆται τις D
εἰ προσοιστέον ἢ μή, καὶ ὁπότε, τότε που περὶ τοῦ ἵππου βουλεύεται ἀλλ' οὐ περὶ τοῦ χαλινοῦ;

ΝΙ. Ἀληθῆ.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐνὶ λόγῳ, ὅταν τίς τι ἔνεκά του σκοπῆ, περὶ ἐκείνου ἢ βουλή τυγχάνει οὔσα, οὗ ἔνεκα ἐσκόπει, ἀλλ' οὐ περὶ τοῦ ὃ ἔνεκα ἄλλου ἐξήτει.

ΝΙ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Δεῖ ἄρα καὶ τὸν σύμβουλον σκοπεῖν, ἄρα τεχνικός ἐστιν εἰς ἐκείνου θεραπείαν, οὗ ἔνεκα σκοποῦμεν ὃ σκοποῦμεν;

ΝΙ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν φαμεν περὶ μαθήματος σκοπεῖν τῆς ψυχῆς ἔνεκα τῆς τῶν νεανίσκων; E

ΝΙ. Ναί.

ΣΩ. Εἴ τις ἄρα ἡμῶν τεχνικός περὶ ψυχῆς θεραπείαν καὶ οἷός τε καλῶς τοῦτο θεραπεῦσαι, καὶ ὅτω διδάσκαλοι ἀγαθοὶ γεγόνασι τούτου, σκεπτέον.

ΛΑ. Τί δέ, ὦ Σώκρατες; οὐπω ἐώρακας ἄνευ διδασκάλων τεχνικωτέρους γεγονότας εἰς ἓνα ἢ μετὰ διδασκάλων;

ΣΩ. Ἐγώ γε, ὦ Λάχης· οἷς γε σὺ οὐκ ἂν ἐθέλοις πιστεῦσαι, εἰ φαῖεν ἀγαθοὶ εἶναι δημιουργοί, εἰ μή τί σοι τῆς αὐτῶν τέχνης ἔργον ἔχοιεν ἐπιδειξάει εὖ εἰργασμένον, καὶ ἐν καὶ πλείω.

ΛΑ. Τοῦτο μὲν ἀληθῆ λέγεις.

ΧΙ. ΣΩ. Καὶ ἡμᾶς ἄρα δεῖ, ὦ Λάχης τε καὶ Νικία, ἐπειδὴ Λυσίμαχος καὶ Μελησίας εἰς συμβουλήν παρεκαλεσάτην ἡμᾶς περὶ τοῖν υἱέοιν, προθυμούμενοι αὐτοῖν ὅ τι ἀρίστας γενέσθαι τὰς ψυχὰς, εἰ μὲν φαμεν ἔχειν, ἐπιδειῖξαι αὐτοῖς καὶ διδασκάλους οἵτινες ἡμῶν γεγονόσιν, οἳ αὐτοὶ πρῶτοι ἀγαθοὶ ὄντες καὶ πολλῶν νέων B τεθεραπευκότες ψυχὰς ἔπειτα καὶ ἡμᾶς διδάξαντες φαίνονται· ἢ εἴ τις ἡμῶν αὐτῶν ἑαυτῷ διδάσκαλον μὲν οὐ φησι γεγονέναι, ἀλλ' οὖν ἔργα αὐτὸς αὐτοῦ ἔχει εἰπεῖν καὶ ἐπιδειῖξαι, τίνες Ἀθηναίων ἢ τῶν ξένων, ἢ δοῦλοι ἢ ἐλεύθεροι, δι' ἐκεῖνον ὁμολογουμένως ἀγαθοὶ γεγονόσιν· εἰ δὲ μηδὲν ἡμῖν τούτων ὑπάρχει, ἄλλους κελεύειν ζητεῖν καὶ μὴ ἐν ἐταίρων ἀνδρῶν υἱέσι κινδυνεύειν, διαφθείροντας, τὴν μεγίστην αἰτίαν ἔχειν ὑπὸ τῶν οἰκειοτάτων. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Λυσίμαχέ τε καὶ Μελησία, πρῶτος περὶ ἑμαυτοῦ λέγω ὅτι διδάσκαλός μοι οὐ γέγονε C τούτου πέρι. καίτοι ἐπιθυμῶ γε τοῦ πράγματος ἐκ νέου ἀρξάμενος. ἀλλὰ τοῖς μὲν σοφισταῖς οὐκ ἔχω τελεῖν μισθούς, οἵπερ μόνον ἐπηγγέλλοντό με οἷοί τ' εἶναι ποιῆσαι καλόν τε καὶ ἀγαθόν· αὐτὸς δ' αὖ εὗρεῖν τὴν τέχνην ἀδυνατῶ ἔτι νυνί. εἰ δὲ Νικίας ἢ Λάχης ἠύρηκεν ἢ μεμάθηκεν, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι· καὶ γὰρ χρήμασιν ἕμοῦ δυνατώτεροι, ὥστε μαθεῖν παρ' ἄλλων, καὶ ἅμα πρεσβύτεροι, ὥστε ἤδη ἠύρηκέναί. δοκοῦσι δὴ μοι δυνατοὶ εἶναι παιδεῦσαι ἀνθρωπον· οὐ γὰρ ἂν ποτε ἀδεῶς D ἀπεφαίνοντο περὶ ἐπιτηδευμάτων νέω χρηστῶν τε καὶ πονηρῶν, εἰ μὴ αὐτοῖς ἐπίστευον ἱκανῶς εἰδέναι. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἔγωγε τούτοις πιστεύω· ὅτι δὲ διαφέρεσθον ἀλλήλοιν, ἐθαύμασα. τοῦτο οὖν σου ἐγὼ ἀντιδέο-

μαι, ὦ Λυσίμαχε· καθάπερ ἄρτι Λάχης μὴ ἀφίεσθαι σε ἐμοῦ διεκλεύετο ἀλλὰ ἐρωτᾶν, καὶ ἐγὼ νῦν παρακλεύομαι σοι μὴ ἀφίεσθαι Λάχηςτος μηδὲ Νικίου, ἀλλ' ἐρωτᾶν λέγοντα, ὅτι ὁ μὲν Σωκράτης οὐ φησιν ἐπαίειν περὶ τοῦ πράγματος, οὐδ' ἱκανὸς εἶναι διακροῖναι, ὁπότερος ὑμῶν ἀληθῆ λέγει· οὔτε γὰρ εὐρετῆς οὔτε μαθητῆς οὐδενὸς περὶ τῶν τοιούτων γεγονέναι· σὺ δ', ὦ Λάχης καὶ Νικία, εἶπετον ἡμῖν ἐκάτερος, τίνι δὴ δεινοτάτῳ συγγεγόνατον περὶ τῆς τῶν νέων τροφῆς, καὶ πότερα μαθόντε παρά του ἐπίστασθον ἢ αὐτῷ ἐξευρόντε, καὶ εἰ μὲν μαθόντε, τίς ὁ διδάσκαλος ἐκατέρῳ καὶ τίνες ἄλλοι ὁμότεχνοι αὐτοῖς, ἴν', ἂν μὴ ὑμῖν σχολὴ ἢ ὑπὸ τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων, ἐπ' ἐκείνους ἴωμεν καὶ πείθωμεν ἢ δώροισι ἢ χάρισιν, ἢ ἀμφότερα, ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν ἡμετέρων καὶ τῶν ὑμετέρων παιδῶν, ὅπως μὴ κατασχύνωσι τοὺς αὐτῶν προγόνους φαῦλοι γενόμενοι· εἰ δ' αὐτοὶ εὐρεταὶ γεγονότε τοῦ τοιούτου, δότε παράδειγμα, τίνων ἤδη ἄλλων ἐπιμεληθέντες ἐκ φαύλων καλοὺς τε κάγαθοὺς ἐποιήσατε. εἰ γὰρ νῦν πρῶτον ἄρξεσθε παιδεύειν, σκοπεῖν χρὴ μὴ οὐκ ἐν τῷ Καρὶ ὑμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύηται, ἀλλ' ἐν τοῖς ὑμετέροισι τε καὶ ἐν τοῖς τῶν φίλων παισὶ, καὶ ἀτεχνῶς τὸ λεγόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν ὑμῖν συμβαίνη ἐν πίσθῳ ἢ κεραμεία γιγνομένη. λέγετε οὖν, τί τούτων ἢ φατε ὑμῖν ὑπάρχειν τε καὶ προσήκειν, ἢ οὐ φατε; ταῦτ', ὦ Λυσίμαχε, παρ' αὐτῶν πυνθάνου τε καὶ μὴ μεθίει τοὺς ἄνδρας.

XII. ΛΥ. Καλῶς μὲν ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ ἄνδρες, Σωκράτης λέγειν· εἰ δὲ βουλομένοις ὑμῖν ἔστι περὶ τῶν τοιούτων ἐρωτᾶσθαι τε καὶ διδόναι λόγον, αὐτοὺς δὴ χρὴ γινώσκειν, ὦ Νικία τε καὶ Λάχης. ἐμοὶ μὲν γὰρ

καὶ Μελησίᾳ τῷδε δῆλον ὅτι ἡδομένοις ἂν εἶη, εἰ πάντα, ἃ Σωκράτης ἐρωτᾷ, ἐθέλοιτε λόγῳ διεξιέναι· καὶ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐντεῦθεν ἠρχόμην λέγων, ὅτι εἰς συμβουλὴν διὰ ταῦτα ὑμᾶς παρακαλέσαιμεν, ὅτι μεμεληκέναι ὑμῖν ἠγούμεθα, ὡς εἰκός, περὶ τῶν τοιούτων, καὶ ἄλλως καὶ

D ἐπειδὴ οἱ παῖδες ὑμῖν ὀλίγου ὥσπερ οἱ ἡμέτεροι ἡλικίαν ἔχουσι παιδεύεσθαι. εἰ οὖν ὑμῖν μὴ τι διαφέρει, εἶπατε καὶ κοινῇ μετὰ Σωκράτους σκέψασθε, διδόντες τε καὶ δεχόμενοι λόγον παρ' ἀλλήλων· εὖ γὰρ καὶ τοῦτο λέγει ὁδε, ὅτι περὶ τοῦ μεγίστου νῦν βουλευόμεθα τῶν ἡμετέρων. ἀλλ' ὁρᾶτε εἰ δοκεῖ χρῆναι οὕτω ποιεῖν.

NI. ὦ Λυσίμαχε, δοκεῖς μοι ὡς ἀληθῶς Σωκράτη πατρόθεν γινώσκειν μόνον, αὐτῷ δ' οὐ συγγεγονέναι

E ἀλλ' ἢ παιδί ὄντι, εἴ που ἐν τοῖς δημόταις μετὰ τοῦ πατρὸς ἀκολουθῶν ἐπλησίασέ σοι ἢ ἐν ἱερῷ ἢ ἐν ἄλλῳ τῷ συλλόγῳ τῶν δημοτῶν· ἐπειδὴ δὲ πρῶτον γέγονεν, οὐκ ἐντετυχηκῶς τῷ ἀνδρὶ δῆλος εἶ.

ΛΥ. Τί μάλιστα, ὦ Νικία;

XIII. NI. Οὐ μοι δοκεῖς εἰδέναι ὅτι, ὅς ἂν ἐγγύτατα Σωκράτους ἦ λόγῳ, ὥσπερ γυναικὶ εἰ πλησιάζει διαλεγόμενος, ἀνάγκη αὐτῷ, εἰ ἄρα καὶ περὶ ἄλλου του πρότερον ἄρξῃται διαλέγεσθαι, μὴ παύεσθαι ὑπὸ τούτου περιεγόμενον τῷ λόγῳ, πρὶν ἂν ἐμπέσῃ εἰς τὸ διδόναι περὶ αὐτοῦ λόγον, ὅτινα τρόπον νῦν τε ζῆ καὶ

188 ὅτινα τὸν παρεληλυθότα βίον βεβίωκεν· ἐπειδὴ δ' ἐμπέσῃ, ὅτι οὐ πρότερον αὐτὸν ἀφήσει Σωκράτης, πρὶν ἂν βασάνισῃ ταῦτα εὖ τε καὶ καλῶς ἅπαντα. ἐγὼ δὲ συνήθης τέ εἰμι τῷδε καὶ οἶδ' ὅτι ἀνάγκη ὑπὸ τούτου πάσχειν ταῦτα, καὶ ἔτι γε αὐτὸς ὅτι πείσομαι ταῦτα, εὖ οἶδα· χαίρω γάρ, ὦ Λυσίμαχε, τῷ ἀνδρὶ πλησιάζων,

καὶ οὐδὲν οἶμαι κακὸν εἶναι τὸ ὑπομιμνήσκεισθαι ὅ τι μὴ καλῶς ἢ πεποιήκαμεν ἢ ποιούμεν, ἀλλ' εἰς τὸν ἔπειτα Β
βίον προμηθέστερον ἀνάγκη εἶναι τὸν ταῦτα μὴ φεύγοντα, ἀλλ' ἐθέλοντα κατὰ τὸ τοῦ Σόλωνος καὶ ἀξιοῦντα μανθάνειν, ἕωσπερ ἂν ζῆ, καὶ μὴ οἰόμενον αὐτὸ τὸ γῆρας νοῦν ἔχον προσιέναι. ἔμοι μὲν οὖν οὐδὲν ἀήθες οὐδ' αὖ ἀηδὲς ὑπὸ Σωκράτους βασανίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ πά-
λαι σχεδόν τι ἠπιστάμην, ὅτι οὐ περὶ τῶν μειρακίων ἡμῶν ὁ λόγος ἔσοιτο Σωκράτους παρόντος, ἀλλὰ περὶ ἡμῶν αὐτῶν. ὅπερ οὖν λέγω, τὸ μὲν ἐμὸν οὐδὲν κω- C
λύει Σωκράτει συνδιατρίβειν, ὅπως οὗτος βούλεται. Ἀάχρητα δὲ τόνδε ὄρα ὅπως ἔχει περὶ τοιοῦτου.

XIV. ΛΑ. Ἄπλοῦν τό γ' ἐμόν, ὧ Νικία, περὶ λόγων ἐστίν· εἰ δὲ βούλει, οὐχ ἄπλοῦν, ἀλλὰ διπλοῦν· καὶ γὰρ ἂν δόξαιμί τῳ φιλόλογος εἶναι καὶ αὖ μισόλογος. ὅταν μὲν γὰρ ἀκούω ἀνδρὸς περὶ ἀρετῆς διαλεγομένου ἢ περὶ τινος σοφίας ὡς ἀληθῶς ὄντος ἀνδρὸς καὶ ἀξίου τῶν λόγων, ὧν λέγει, χαίρω ὑπερφυῶς, θεώμε- D
νος ἅμα τὸν τε λέγοντα καὶ τὰ λεγόμενα ὅτι πρέποντα ἀλλήλοις καὶ ἀρμόττοντά ἐστι καὶ κομιδῇ μοι δοκεῖ μουσικὸς ὁ τοιοῦτος εἶναι, ἀρμονίαν καλλίστην ἡρμωσμένος οὐ λύραν οὐδὲ παιδιᾶς ὄργανα, ἀλλὰ τῷ ὄντι ζῆν ἡρμωσμένος αὐτὸς αὐτοῦ τὸν βίον σύμφωνον τοῖς λόγοις πρὸς τὰ ἔργα, ἀτεχνῶς δωριστί ἀλλ' οὐκ ἰαστί, οἶομαι δὲ οὐδὲ φρυγιστί οὐδὲ λυδιστί, ἀλλ' ἤπερ μόνῃ Ἑλληνικῇ ἐστὶν ἀρμονία. ὁ μὲν οὖν τοιοῦτος χαίρειν με ποιεῖ φθεγγόμενος καὶ δοκεῖν ὄψοῦν φιλόλογον εἶ-
ναι· οὕτω σφόδρα ἀποδέχομαι παρ' αὐτοῦ τὰ λεγόμενα. E
ὁ δὲ τάναντία τούτου πράττων λυπεῖ με, ὅσῳ ἂν δοκῇ ἄμεινον λέγειν, τοσοῦτῳ μᾶλλον, καὶ ποιεῖ αὖ δοκεῖν

- εἶναι μισόλογον. Σωκράτους δ' ἐγὼ τῶν μὲν λόγων οὐκ ἔμπειρός εἰμι, ἀλλὰ πρότερον, ὡς ἔοικε, τῶν ἔργων ἐπειράθη, καὶ ἐκεῖ αὐτὸν ἡὔρον ἄξιον ὄντα λόγων κα-
- 189 λῶν καὶ πάσης παρησιίας. εἰ οὖν καὶ τοῦτο ἔχει, συμβούλομαι τάνδρῃ, καὶ ἥδιστ' ἂν ἐξεταζοίμην ὑπὸ τοῦ τοιούτου, καὶ οὐκ ἂν ἀχθοίμην μανθάνων, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ τῷ Σόλωνι, ἐν μόνον προσλαβὼν, ξυγχωρῶ· γηράσκων γὰρ πολλὰ διδάσκεισθαι ἐθέλω ὑπὸ χρηστῶν μόνων. τοῦτο γὰρ μοι ξυγχωρεῖται, ἀγαθὸν καὶ αὐτὸν εἶναι τὸν διδάσκαλον, ἵνα μὴ δυσμαθῆς φαίνομαι ἀηδῶς μανθάνων· εἰ δὲ νεώτερος ὁ διδάσκων ἔσται ἢ μήπω ἐν δόξῃ ὣν ἢ τι ἄλλο τῶν τοιούτων ἔχων, οὐδὲν μοι
- B μέλει. σοὶ οὖν, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ ἐπαγγέλλομαι καὶ διδάσκειν καὶ ἐλέγχειν ἐμὲ ὅτι ἂν βούλη, καὶ μανθάνειν γε ὅτι αὖ ἐγὼ οἶδα· οὕτω σὺ παρ' ἐμοὶ διάκεισαι ἅπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας, ἢ μετ' ἐμοῦ συνδιεκινδύνευσας καὶ ἔδωκας σαυτοῦ πείραν ἀρετῆς, ἣν χρὴ διδόναι τὸν μέλλοντα δικαίως δώσειν. λέγ' οὖν ὅτι σοὶ φίλον, μηδὲν τὴν ἡμετέραν ἡλικίαν ὑπόλογον ποιούμενος.
- C XV. ΣΩ. Οὐ τὰ ὑμέτερα, ὡς ἔοικεν, αἰτιασόμεθα μὴ οὐχ ἑτοῖμα εἶναι καὶ συμβουλεύειν καὶ συσκοπεῖν.
- ΔΥ. Ἄλλ' ἡμέτερον δὴ ἔργον, ὦ Σώκρατες· ἕνα γὰρ σε ἔγωγε ἡμῶν τίθημι· σκόπει οὖν ἀντ' ἐμοῦ ὑπὲρ τῶν νεανίσκων, ὅτι δεόμεθα παρὰ τῶνδε πυνθάνεσθαι καὶ συμβούλευε διαλεγόμενος τούτοις. ἐγὼ μὲν γὰρ καὶ ἐπιλανθάνομαι ἤδη τὰ πολλὰ διὰ τὴν ἡλικίαν, ὣν ἂν διανοηθῶ ἐρέσθαι, καὶ αὖ ἂν ἀκούσω, ἕαν γε μεταξὺ
- D ἄλλοι λόγοι γένωνται, οὐ πάνυ μέμνημαι. ὑμεῖς οὖν λέγετε καὶ διέξιτε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς περὶ ὧν προὔθε-

μεθα ἐγὼ δ' ἀκούσομαι καὶ ἀκούσας αὐτὴν μετὰ Μελησίου τοῦδε ποιήσω τοῦτο, ὅ τι ἂν καὶ ὑμῖν δοκῇ.

ΣΩ. Πειστέον, ὦ Νικία τε καὶ Λάχης, Λυσιμάχῳ καὶ Μελησίῳ. ἃ μὲν οὖν νυνδὴ ἐπεχειρήσαμεν σκοπεῖν, τίνες οἱ διδάσκαλοι ἡμῖν τῆς τοιαύτης παιδείας γεγονόσιν ἢ τίνας ἄλλους βελτίους πεποιήκαμεν, ἴσως μὲν οὐ κακῶς ἔχει ἐξετάζειν καὶ τὰ τοιαῦτα ἡμᾶς αὐτούς· ἀλλ' οἶμαι καὶ ἡ τοιάδε σκέψις εἰς ταῦτόν φέρει, σχεδὸν δέ τι καὶ μᾶλλον ἐξ ἀρχῆς εἴη ἂν. εἰ γὰρ τυγχάνομεν ἐπιστάμενοι ὅτουοῦν πέρι, ὅτι παραγενομένον τῷ βέλτιον ποιεῖ ἐκεῖνο, ὃ παρεγένετο, καὶ προσέτι οἰοί τέ ἐσμεν αὐτὸ ποιεῖν παραγίνεσθαι ἐκείνῳ, δῆλον ὅτι αὐτό γε ἴσμεν τοῦτο, οὗ πέρι σύμβουλοι ἂν γενοίμεθα, ὡς ἂν τις αὐτὸ ῥᾶστα καὶ ἄριστ' ἂν κτήσαιο. ἴσως οὖν οὐ μανθάνετε μου ὅ τι λέγω, ἀλλ' ὧδε ῥᾶρον μαθήσεσθε. εἰ τυγχάνομεν ἐπιστάμενοι, ὅτι ὄψις παραγενομένη 190 ὀφθαλμοῖς βελτίους ποιεῖ ἐκείνους, οἷς παρεγένετο, καὶ προσέτι οἰοί τέ ἐσμεν ποιεῖν αὐτὴν παραγίνεσθαι ὁμμασι, δῆλον ὅτι ὄψιν γε ἴσμεν αὐτὴν τί ποτ' ἐστίν, ἣς πέρι σύμβουλοι ἂν γενοίμεθα, ὡς ἂν τις αὐτὴν ῥᾶστα καὶ ἄριστα κτήσαιο. εἰ γὰρ μηδ' αὐτὸ τοῦτο εἰδείμεν, ὅ τι ποτ' ἐστίν ὄψις ἢ ὅ τι ἐστὶν ἀκοή, σχολῇ ἂν σύμβουλοί γε ἄξιοι λόγου γενοίμεθα καὶ ἰατροὶ ἢ περὶ ὀφθαλμῶν ἢ περὶ ὠτῶν, ὄντινα τρόπον ἀκοὴν ἢ ὄψιν κάλλιστ' ἂν κτήσαιο τις. B

ΛΑ. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες.

XVI. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ Λάχης, καὶ νῦν ἡμᾶς τῶδε παρακαλεῖτον εἰς συμβουλήν, τίν' ἂν τρόπον τοῖς υἱέσιον αὐτῶν ἀρετὴ παραγενομένη ταῖς ψυχαῖς ἀμείνους ποιήσειεν;

ΛΑ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν τοῦτο γ' ὑπάρχειν δεῖ, τὸ εἰδέναι, ὃ τι ποτ' ἐστὶν ἀρετὴ; εἰ γὰρ που μηδ' ἀρετὴν εἰδεῖμεν τὸ παράπαν ὃ τι ποτὲ τυγχάνει ὄν, τίν' ἂν τρόπον τούτου σύμβουλοι γενοίμεθα ὄψοῦν, ὅπως ἂν αὐτὸ κάλλι-

C στα κτήσαιο;

ΛΑ. Οὐδένα, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Φαμέν ἄρα, ὦ Λάχης, εἰδέναι αὐτὸ ὃ τι ἐστίν.

ΛΑ. Φαμέν μέντοι.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὃ γε ἴσμεν, κὰν εἴποιμεν δήπου τί ἐστίν.

ΛΑ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΣΩ. Μὴ τοίνυν, ὦ ἄριστε, περὶ ὅλης ἀρετῆς εὐθέως σκοπώμεθα· πλέον γὰρ ἴσως ἔργον· ἀλλὰ μέρους τινὸς πέρι πρῶτον ἴδωμεν, εἰ ἱκανῶς ἔχομεν πρὸς τὸ
D εἰδέναι καὶ ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκός, ῥάων ἢ σκέψις ἔσται.

ΛΑ. Ἄλλ' οὕτω ποιῶμεν, ὦ Σώκρατες, ὡς σὺ βούλει.

ΣΩ. Τί οὖν ἂν προελοίμεθα τῶν τῆς ἀρετῆς μερῶν ἢ δῆλον δὴ ὅτι τοῦτο, εἰς ὃ τείνειν δοκεῖ ἢ ἐν τοῖς ὅπλοις μάθησις; δοκεῖ δέ που τοῖς πολλοῖς εἰς ἀνδρείαν.
ἢ γάρ;

ΛΑ. Καὶ μάλα δὴ οὕτω δοκεῖ.

ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν πρῶτον ἐπιχειρήσωμεν, ὦ Λάχης, εἰπεῖν, ἀνδρεία τί ποτ' ἐστίν· ἔπειτα μετὰ τοῦτο σκεψόμεθα καὶ ὅτῳ ἂν τρόπῳ τοῖς νεανίσχοις παραγέ-
E νοιτο, καθ' ὅσον οἷόν τε ἐξ ἐπιτηδευμάτων τε καὶ μαθημάτων παραγενέσθαι. ἀλλὰ πειρῶ εἰπεῖν ὃ λέγω, τί ἐστὶν ἀνδρεία.

XVII. ΛΑ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐ χα-

λεπὸν εἰπεῖν· εἰ γὰρ τις ἐθέλοι ἐν τῇ τάξει μένων ἀμύ-
νεσθαι τοὺς πολεμίους καὶ μὴ φεύγοι, εὖ ἴσθι ὅτι ἀν-
δρεῖος ἂν εἴη.

ΣΩ. Εὖ μὲν λέγεις, ὦ Λάχης· ἀλλ' ἴσως ἐγὼ αἴ-
τιος, οὐ σαφῶς εἰπὼν, τὸ σὲ ἀποκρίνασθαι μὴ τοῦτο ὃ
διανοούμενος ἠρόμην, ἀλλ' ἕτερον.

ΛΑ. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἐγὼ φράσω, ἐὰν οἴός τε γένωμαι. ἀνδρεῖός 191
που οὗτος, ὃν καὶ σὺ λέγεις, ὅς ἂν ἐν τῇ τάξει μένων
μάχηται τοῖς πολεμίσις.

ΛΑ. Ἐγὼ γοῦν φημί.

ΣΩ. Καὶ γὰρ ἐγώ. ἀλλὰ τί αὖ ὅδε, ὅς ἂν φεύγων
μάχηται τοῖς πολεμίσις, ἀλλὰ μὴ μένων;

ΛΑ. Πῶς φεύγων;

ΣΩ. Ὡσπερ που καὶ Σκύθαι λέγονται οὐχ ἦττον
φεύγοντες ἢ διώκοντες μάχεσθαι, καὶ Ὅμηρός που ἐπαι-
νῶν τοὺς τοῦ Αἰνείου ἵππους κρ α ι π ν ἄ μ ἄ λ' ἔ ν θ α B
καὶ ἔ ν θ α ἔ φη αὐτοὺς ἐπίστασθαι διώκειν ἢ δ ἐ
φέβεσθαι καὶ αὐτὸν τὸν Αἰνεῖαν κατὰ τοῦτ' ἐνε-
κωμίασε, κατὰ τὴν τοῦ φόβου ἐπιστήμην, καὶ εἶπεν αὐ-
τὸν εἶναι μ ἤ σ τ ω ρ α φ ὀ β ο ι ο.

ΛΑ. Καὶ καλῶς γε, ὦ Σώκρατες· περὶ ἀρμάτων
γὰρ ἔλεγε· καὶ σὺ τὸ τῶν Σκυθῶν ἵππέων πέρι λέγεις.
τὸ μὲν γὰρ ἵππικὸν τὸ ἐκείνων οὕτω μάχεται, τὸ δὲ
ὀπλιτικὸν τό γε τῶν Ἑλλήνων, ὡς ἐγὼ λέγω.

ΣΩ. Πλήν γ' ἴσως, ὦ Λάχης, τὸ Λακεδαιμονίων.
Λακεδαιμονίους γὰρ φασιν ἐν Πλαταιαῖς, ἐπειδὴ πρὸς C
τοῖς γεροφόροις ἐγένοντο, οὐκ ἐθέλειν μένοντας πρὸς
αὐτοὺς μάχεσθαι, ἀλλὰ φεύγειν, ἐπειδὴ δ' ἐλύθησαν αἱ

τάξεις τῶν Περσῶν, ἀναστρεφομένους ὥσπερ ἰππέας μάχῃσθαι καὶ οὕτω νικῆσαι τὴν ἐκεῖ μάχην.

ΛΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

XVIII. ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν ἄρτι ἔλεγον, ὅτι ἐγὼ αἴτιος μὴ καλῶς σε ἀποκρίνασθαι, ὅτι οὐ καλῶς ἠρό-
 D μην. βουλόμενος γάρ σου πυθέσθαι μὴ μόνον τοὺς ἐν
 τῷ ὀπλιτικῷ ἀνδρείους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τῷ ἰππικῷ
 καὶ ἐν ξύμπαντι τῷ πολεμικῷ εἶδει, καὶ μὴ μόνον τοὺς
 ἐν τῷ πολέμῳ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τοῖς πρὸς τὴν θάλατ-
 ταν κινδύνοις ἀνδρείους ὄντας, καὶ ὅσοι γε πρὸς νόσους
 καὶ ὅσοι πρὸς πενίας ἢ καὶ πρὸς τὰ πολιτικὰ ἀνδρεῖοί
 εἰσι, καὶ ἔτι αὖ μὴ μόνον ὅσοι πρὸς λύπας ἀνδρεῖοί εἰ-
 E νοὶ μάχεσθαι, καὶ μένοντες καὶ ἀναστρέφοντες — εἰσι
 γάρ πού τινες, ὧ Λάχης, καὶ ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἀνδρεῖοι.

ΛΑ. Καὶ σφόδρα, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνδρεῖοι μὲν πάντες οὗτοί εἰσιν, ἀλλ' ὅτι
 οἱ μὲν ἐν ἡδοναῖς, οἱ δ' ἐν λύπαις, οἱ δ' ἐν ἐπιθυμίαις,
 οἱ δ' ἐν φόβοις τὴν ἀνδρείαν κέκτηνται· οἱ δέ γ', οἶμαι,
 δειλίαν ἐν τοῖς αὐτοῖς τούτοις.

ΛΑ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Τί ποτε ὄν ἐκάτερον τούτων, τοῦτο ἐπυνθανόμην.
 πάλιν οὖν πειρῶ εἰπεῖν ἀνδρείαν πρῶτον, τί ὄν ἐν
 πᾶσι τούτοις ταῦτόν ἐστιν· ἢ οὐπω καταμανθάνεις ὃ
 λέγω;

ΛΑ. Οὐ πάνυ τι.

192 XIX. ΣΩ. Ἀλλ' ὧδε λέγω, ὥσπερ ἂν εἰ τάχος ἠρώτων
 τί πρῶτ' ἐστίν, ὃ καὶ ἐν τῷ τρέχειν τυγχάνει ὄν ἡμῖν
 καὶ ἐν τῷ καθαρίζειν καὶ ἐν τῷ λέγειν καὶ ἐν τῷ
 μανθάνειν καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς, καὶ σχεδόν τι αὐτὸ

κεκτῆμεθα, οὐ καὶ πέρι ἄξιον λέγειν, ἢ ἐν ταῖς τῶν χειρῶν πράξεσιν ἢ σκελῶν ἢ στόματός τε καὶ φωνῆς ἢ διανοίας· ἢ οὐχ οὕτω καὶ σὺ λέγεις;

ΛΑ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Εἰ τοίνυν τίς με ἔροίτο· ὦ Σώκρατες, τί λέγεις τοῦτο, ὃ ἐν πᾶσιν ὀνομάζεις ταχυτῆτα εἶναι; εἵποίμ' ἂν αὐτῷ, ὅτι τὴν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλὰ διαπρα- B
τομένην δύναμιν ταχυτῆτα ἔγωγε καλῶ καὶ περὶ φωνὴν καὶ περὶ δρόμον καὶ περὶ τᾶλλα πάντα.²

ΛΑ. Ὅρθῶς γε σὺ λέγων.

ΣΩ. Πειρῶ δὴ καὶ σύ, ὦ Λάχης, τὴν ἀνδρείαν οὕτως εἰπεῖν, τίς οὕσα δύναμις ἢ αὐτὴ ἐν ἡδονῇ καὶ ἐν λύπῃ καὶ ἐν ἅπασιν, οἷς νυνδὴ ἐλέγομεν αὐτὴν εἶναι, ἔπειτα ἀνδρεία κέκληται.

ΛΑ. Δοκεῖ τοίνυν μοι καρτερία τις εἶναι τῆς ψυχῆς, εἰ τό γε διὰ πάντων περὶ ἀνδρείας πεφυκὸς δεῖ εἰπεῖν.

ΣΩ. Ἄλλὰ μὴν δεῖ, εἰ γε τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρι- C
νούμεθα ἡμῖν αὐτοῖς. τοῦτο τοίνυν ἔμοιγε φαίνεται, ὅτι οὐ τι πᾶσά γε, ὡς ἐγῶμαι, καρτερία ἀνδρεία σοι φαίνεται· τεκμαίρομαι δὲ ἐνθένδε· σχεδὸν γάρ τι οἶδα, ὦ Λάχης, ὅτι τῶν πάνυ καλῶν πραγμάτων ἡγεῖ σὺ ἀνδρείαν εἶναι.

ΛΑ. Εὖ μὲν οὖν ἴσθι ὅτι τῶν καλλίστων.

ΣΩ. Οἴκοῦν ἢ μὲν μετὰ φρονήσεως καρτερία καλὴ κάγαθή;

ΛΑ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Τί δ' ἢ μετ' ἀφροσύνης; οὐ, τοῦναντίον ταύτη, D
βλαβερὰ καὶ κακοῦργος;

ΛΑ. Ναί.

ΣΩ. Καλὸν οὖν τι φήσεις σὺ εἶναι τὸ τοιοῦτον, ὃν κακοῦργόν τε καὶ βλαβερόν;

ΛΑ. Οὐκ οὐν δίκαιόν γε, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα τήν γε τοιαύτην καρτερίαν ἀνδρείαν ὁμολογήσεις εἶναι, ἐπειδήπερ οὐ καλή ἐστιν, ἡ δὲ ἀνδρεία καλὸν ἐστιν.

ΛΑ. Ἄληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Ἡ φρόνιμος ἄρα καρτερία κατὰ τὸν σὸν λόγον ἀνδρεία ἂν εἴη.

ΛΑ. Ἐοικεν.

Ε XX. ΣΩ. Ἰδωμεν δὴ, ἡ εἰς τί φρόνιμος; ἢ ἡ εἰς ἅπαντα καὶ τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρά; οἷον εἴ τις καρτερεῖ ἀναλίσκων ἀργύριον φρονίμως, εἰδὼς ὅτι ἀναλώσας πλέον ἐκτίσεται, τοῦτον ἀνδρεῖον καλοῖς ἂν;

ΛΑ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε.

ΣΩ. Ἄλλ' οἷον εἴ τις ἰατρὸς ὢν, περιπλευμονία τοῦ υἱέος ἐχομένου ἢ ἄλλου τινὸς καὶ δεομένου πιεῖν ἢ φαγεῖν δοῦναι, μὴ κάμπτοιτο ἀλλὰ καρτεροῖ;

ΛΑ. Οὐδ' ὄπωστιοῦν οὐδ' αὐτή.

ΣΩ. Ἄλλ' ἐν πολέμῳ καρτεροῦντα ἄνδρα καὶ ἐθέλοντα μάχεσθαι, φρονίμως λογιζόμενον, εἰδὸτα μὲν ὅτι βοηθήσουσιν ἄλλοι αὐτῷ, πρὸς ἐλάττους δὲ καὶ φαυλοτέρους μαχεῖται ἢ μεθ' ὧν αὐτός ἐστιν, ἔτι δὲ χωρία ἔχει κρείττω, τοῦτον τὸν μετὰ τῆς τοιαύτης φρονήσεως καὶ παρασκευῆς καρτεροῦντα ἀνδρειότερον ἂν φαίης ἢ τὸν ἐν τῷ ἐναντίῳ στρατοπέδῳ ἐθέλοντα ὑπομένειν τε καὶ καρτερεῖν;

Β ΛΑ. Τὸν ἐν τῷ ἐναντίῳ, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἄλλὰ μὴν ἀφρονεστέρα γε ἡ τούτου ἢ ἡ τοῦ ἐτέρου καρτερία.

ΛΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Καὶ τὸν μετ' ἐπιστήμης ἄρα ἰππικῆς καρτεροῦντα ἐν ἵππομαχίᾳ ἦττον φήσεις ἀνδρεῖον εἶναι ἢ τὸν ἄνευ ἐπιστήμης.

ΛΑ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Καὶ τὸν μετὰ σφενδονητικῆς ἢ τοξικῆς ἢ ἄλλης τινὸς τέχνης καρτεροῦντα.

ΛΑ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Καὶ ὅσοι δὴ ἐθέλουσιν εἰς φρέαρ καταβαίνοντες καὶ κολυμβῶντες καρτερεῖν ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ, μὴ ὄντες δεινοί, ἢ ἐν τινὶ ἄλλῳ τοιούτῳ, ἀνδρειότερους φήσεις τῶν ταῦτα δεινῶν.

ΛΑ. Τί γὰρ ἂν τις ἄλλο φαίη, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Οὐδέν, εἶπερ οἷοιτό γε οὕτως.

ΛΑ. Ἀλλὰ μὴν οἶμαί γε.

ΣΩ. Καὶ μὴν που ἀφρονεστέρος γε, ὦ Λάχης, οἱ τοιοῦτοι κινδυνεύουσί τε καὶ καρτεροῦσιν ἢ οἱ μετὰ τέχνης αὐτὸ πράττοντες.

ΛΑ. Φαίνονται.

ΣΩ. Οὐκ οὐκ αἰσχρὰ ἢ ἀφρων τόλμα τε καὶ καρτέρησις ἐν τῷ πρόσθεν ἐφάνη ἡμῖν οὐσα καὶ βλαβερά;

ΛΑ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἡ δέ γε ἀνδρεία ὡμολογεῖτο καλόν τι εἶναι.

ΛΑ. Ὡμολογεῖτο γάρ.

ΣΩ. Νῦν δ' αὖ πάλιν φάμεν ἐκεῖνο τὸ αἰσχρόν, τὴν ἀφρονα καρτέρησιν, ἀνδρείαν εἶναι.

ΛΑ. Ἐοίκαμεν.

ΣΩ. Καλῶς οὖν σοι δοκοῦμεν λέγειν;

ΛΑ. Μὰ τὸν Δί', ὦ Σώκρατες, ἐμοὶ μὲν οὔ.

XXI. ΣΩ. Οὐκ ἄρα που κατὰ τὸν σὸν λόγον δω-

Ε ριστί ἡρμόσμεθα ἐγώ τε καὶ σύ, ὦ Λάχης· τὰ γὰρ ἔργα οὐ ἕμφωνεὶ ἡμῖν τοῖς λόγοις. ἔργω μὲν γάρ, ὡς ἔοικε, φαίη ἄν τις ἡμᾶς ἀνδρείας μετέχειν, λόγῳ δ', ὡς ἐγφμαι, οὐκ ἄν, εἰ νῦν ἡμῶν ἀκούσειε διαλεγομένων.

ΛΑ. Ἄληθέστατα λέγεις.

ΣΩ. Τί οὖν; δοκεῖ καλὸν εἶναι οὕτως ἡμᾶς διακεῖσθαι;

ΛΑ. Οὐδ' ὀπωστιοῦν.

ΣΩ. Βούλει οὖν ᾧ λέγομεν πειθόμεθα τό γε τοσοῦτον;

ΛΑ. Τὸ ποῖον δὴ τοῦτο, καὶ τίνι τούτῳ;

194 ΣΩ. Τῷ λόγῳ, ὅς καρτερεῖν κελεύει. εἰ οὖν βούλει καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῇ ζητήσῃ ἐπιμείνωμέν τε καὶ καρτερήσωμεν, ἵνα καὶ μὴ ἡμῶν αὐτῇ ἡ ἀνδρεία καταγέλαση, ὅτι οὐκ ἀνδρείως αὐτὴν ζητοῦμεν, εἰ ἄρα πολλάκις αὐτῇ ἡ καρτέρησίς ἐστιν ἀνδρεία.

ΛΑ. Ἐγὼ μὲν ἐτοιμὸς, ὦ Σώκρατες, μὴ προαφίστασθαι· καὶ τοι ἀήθης γ' εἰμὶ τῶν τοιούτων λόγων· ἀλλὰ τίς με καὶ φιλονικία εἴληφε πρὸς τὰ εἰρημένα, καὶ ὡς ἀληθῶς ἀγανακτῶ, εἰ οὕτωςί, ἅ νοῶ, μὴ οἷός τ' εἰμὶ εἰπεῖν. νοεῖν μὲν γὰρ ἔμοιγε δοκῶ περὶ ἀνδρείας ὅ τι ἐστίν, οὐκ οἶδα δ' ὅπῃ με ἄρτι διέφυγεν, ὥστε μὴ ἕυλλαβεῖν τῷ λόγῳ αὐτὴν καὶ εἰπεῖν ὅ τι ἐστίν.

ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ φίλε, τὸν ἀγαθὸν κυνηγέτην μεταθεῖν χρὴ καὶ μὴ ἀνιέναι.

ΛΑ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΣΩ. Βούλει οὖν καὶ Νικίαν τόνδε παρακαλῶμεν ἐπὶ τὸ κυνηγέσιον, εἴ τι ἡμῶν εὐπορώτερός ἐστιν;

C ΛΑ. Βούλομαι πῶς γὰρ οὐ;

XXII. ΣΩ. Ἴθι δὴ, ὦ Νικία, ἀνδράσι φίλοις χει-

μαζομένοις ἐν λόγῳ καὶ ἀποροῦσι βοήθησον, εἴ τινα ἔχεις δύναμιν. τὰ μὲν γὰρ δὴ ἡμέτερα ὁρᾶς ὡς ἀπορα-
σὺ δ' εἰπὼν ὅ τι ἡγεῖ ἀνδρείαν εἶναι, ἡμᾶς τε τῆς ἀπο-
ρίας ἐκλυσαι καὶ αὐτός, ἃ νοεῖς, τῷ λόγῳ βεβαίωσαι.

ΝΙ. Δοκεῖτε τοίνυν μοι πάλαι οὐ καλῶς, ὃ Σώ-
κρατες, ὁρίζεσθαι τὴν ἀνδρείαν· ὃ γὰρ ἐγὼ σοῦ ἤδη
καλῶς λέγοντος ἀκήκοα, τούτῳ οὐ χρῆσθε.

ΣΩ. Ποίῳ δὴ, ὃ Νικία;

ΝΙ. Πολλάκις ἀκήκοά σου λέγοντος, ὅτι ταῦτα ἀγα-
θὸς ἕκαστος ἡμῶν, ἅπερ σοφός, ἃ δὲ ἀμαθής, ταῦτα
δὲ κακός.

ΣΩ. Ἀληθῆ μέντοι νῆ Δία λέγεις, ὃ Νικία.

ΝΙ. Οὐκοῦν εἴπερ ὁ ἀνδρεῖος ἀγαθός, δῆλον ὅτι
σοφός ἐστιν.

ΣΩ. Ἦκουσας, ὃ Λάχης;

ΛΑ. Ἐγωγε, καὶ οὐ σφόδρα γε μανθάνω ὃ λέγει.

ΣΩ. Ἄλλ' ἐγὼ δοκῶ μανθάνειν, καί μοι δοκεῖ
ἀνήρ σοφίαν τινὰ τὴν ἀνδρείαν λέγειν.

ΛΑ. Ποίαν, ὃ Σώκρατες, σοφίαν;

ΣΩ. Οὐκοῦν τόνδε τοῦτο ἐρωτᾷς;

ΛΑ. Ἐγωγε.

ΣΩ. Ἴθι δὴ, αὐτῷ εἰπέ, ὃ Νικία, ποία σοφία ἀν-
δρεία ἂν εἴη κατὰ τὸν σὸν λόγον· οὐ γὰρ που ἦ γε αὐ-
λητική.

ΝΙ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Οὐδὲ μὴν ἢ κιθαριστική.

ΝΙ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἄλλὰ τίς δὴ αὕτη ἢ τίνος ἐπιστήμη;

ΛΑ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς αὐτὸν ἐρωτᾷς, ὃ Σώ-
κρατες, καὶ εἰπέτω γε τίνα φησὶν αὐτὴν εἶναι.

ΝΙ. Ταύτην ἔγωγε, ὦ Λάχης, τὴν τῶν δεινῶν καὶ
195 θαρραλέων ἐπιστήμην καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις
ἅπασιν.

ΛΑ. Ὡς ἄτοπα λέγει, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Πρὸς τί τοῦτ' εἶπες βλέπας, ὦ Λάχης;

ΛΑ. Πρὸς ὃ τι; χωρὶς δήπου σοφία ἐστὶν ἀνδρείας.

ΣΩ. Οὐκ οὖν φησί γε Νικίας.

ΛΑ. Οὐ μέντοι μὰ Δία· ταῦτά τοι καὶ ληρεῖ.

ΣΩ. Οὐκοῦν διδάσκωμεν αὐτόν, ἀλλὰ μὴ λοιδο-
ρῶμεν.

ΝΙ. Οὐκ, ἀλλὰ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, Λάχης ἐπι-
θυμεῖν καμὲ φανῆναι μηδὲν λέγοντα, ὅτι καὶ αὐτὸς ἄρτι
B τοιοῦτος ἐφάνη.

XXIII. ΛΑ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Νικία, καὶ πειρά-
σομαι γε ἀποφῆναι. οὐδὲν γὰρ λέγεις· ἐπεὶ αὐτίκα ἐν
ταῖς νόσοις οὐχ οἱ ἰατροὶ τὰ δεινὰ ἐπίστανται; ἢ οἱ ἀν-
δρεῖοι δοκοῦσί σοι ἐπίστασθαι; ἢ τοὺς ἰατροὺς σὺ ἀν-
δρεῖους καλεῖς;

ΝΙ. Οὐδ' ὅπωςτιοῦν.

ΛΑ. Οὐδέ γε τοὺς γεωργοὺς οἶμαι. καίτοι τά γε ἐν
τῇ γεωργίᾳ δεινὰ οὗτοι δήπου ἐπίστανται, καὶ οἱ ἄλλοι
δημιουργοὶ ἅπαντες τὰ ἐν ταῖς αὐτῶν τέχναις δεινὰ τε
C καὶ θαρραλέα ἴσασιν· ἀλλ' οὐδὲν τι μᾶλλον οὗτοι ἀν-
δρεῖοί εἰσιν.

ΣΩ. Τί δοκεῖ Λάχης λέγειν, ὦ Νικία; ἔοικε μέντοι
λέγειν τι.

ΝΙ. Καὶ γὰρ λέγει γέ τι, οὐ μέντοι ἀληθές γε.

ΣΩ. Πῶς δὴ;

ΝΙ. Ὅτι οἶεται τοὺς ἰατροὺς πλεον τι εἰδέναι περὶ
τοὺς κάμνοντας ἢ τὸ ὑγιεινὸν [εἰπεῖν οἶόν] τε καὶ νοσῶ-

δες. οί δὲ δήπου τοσοῦτον μόνον ἴσασιν· εἰ δὲ δεινόν τῷ
 τοῦτό ἐστι, τὸ ὑγιαίνειν μᾶλλον ἢ τὸ κάμνειν, ἡγεῖ σὺ
 τουτί, ὦ Λάχης, τοὺς ἰατροὺς ἐπίστασθαι; ἢ οὐ πολ-
 λοῖς οἶει ἐκ τῆς νόσου ἄμεινον εἶναι μὴ ἀναστῆναι ἢ
 ἀναστῆναι; τοῦτο γὰρ εἶπέ· σὺ πᾶσι φῆς ἄμεινον εἶναι D
 ζῆν καὶ οὐ πολλοῖς κρεῖττον τεθνάναι;

ΛΑ. Οἶμαι ἔγωγε τοῦτό γε.

ΝΙ. Οἷς οὖν τεθνάναι λυσιτελεῖ, ταῦτά οἶει δεινὰ
 εἶναι καὶ οἷς ζῆν;

ΛΑ. Οὐκ ἔγωγε.

ΝΙ. Ἄλλὰ τοῦτο δὴ σὺ δίδως τοῖς ἰατροῖς γινώ-
 σκειν ἢ ἄλλῳ τινὶ δημιουργῷ πλήν τῷ τῶν δεινῶν καὶ
 μὴ δεινῶν ἐπιστήμονι, ὃν ἐγὼ ἀνδρεῖον καλῶ;

ΣΩ. Κατανοεῖς, ὦ Λάχης, ὅ τι λέγει;

ΛΑ. Ἐγωγε, ὅτι γε τοὺς μάντις καλεῖ τοὺς ἀν- E
 δρεῖους· τίς γὰρ δὴ ἄλλος εἴσεται ὅτῳ ἄμεινον ζῆν ἢ
 τεθνάναι; καίτοι σὺ, ὦ Νικία, πότερον ὁμολογεῖς μάν-
 τις εἶναι ἢ οὔτε μάντις οὔτε ἀνδρεῖος;

ΝΙ. Τί δέ; μάντις αὖ, οἶει, προσήκει τὰ δεινὰ γι-
 γνώσκειν καὶ τὰ θαρραλέα;

ΛΑ. Ἐγωγε· τίνι γὰρ ἄλλῳ;

XXIV. ΝΙ. ὦ ἐγὼ λέγω πολὺ μᾶλλον, ὦ βέλτι-
 στε· ἐπεὶ μάντιν γε τὰ σημεῖα μόνον δεῖ γινώσκειν
 τῶν ἐσομένων, εἴτε τῷ θάνατος εἴτε νόσος εἴτε ἀποβο-
 λῆ χρημάτων ἔσται, εἴτε νίκη εἴτε ἥττα ἢ πολέμου ἢ 196
 καὶ ἄλλης τινὸς ἀγωνίας· ὅ τι δέ τῳ ἄμεινον τούτων ἢ
 παθεῖν ἢ μὴ παθεῖν, τί μᾶλλον μάντις προσήκει κρῖναι
 ἢ ἄλλῳ ὀτιφοῦν;

ΛΑ. Ἄλλ' ἐγὼ τοῦτον οὐ μανθάνω, ὦ Σώκρατες,
 ὅ τι βούλεται λέγειν· οὔτε γὰρ μάντιν οὔτε ἰατροῦν οὔτε

ἄλλον οὐδένα δηλοῖ ὄντινα λέγει τὸν ἀνδρεῖον, εἰ μὴ εἰ θεόν τινα λέγει αὐτὸν εἶναι. ἐμοὶ μὲν οὖν φαίνεται Νικίας οὐκ ἐθέλειν γενναίως ὁμολογεῖν ὅτι οὐδὲν λέγει, ἀλλὰ στρέφεται ἄνω καὶ κάτω ἐπικρουπτόμετος τὴν αὐτοῦ ἀπορίαν· καίτοι κἂν ἡμεῖς οἴοι τε ἤμεν ἄρτι ἐγώ τε καὶ σὺ τοιαῦτα στρέφεσθαι, εἰ ἐβουλόμεθα μὴ δοκεῖν ἐναντία ἡμῖν αὐτοῖς λέγειν. εἰ μὲν οὖν ἐν δικαστηρίῳ ἡμῖν οἱ λόγοι ἦσαν, εἶχεν ἄν τινα λόγον ταῦτα ποιεῖν· νῦν δὲ τί ἄν τις ἐν ξυνουσίᾳ τοιᾶδε μάτην κενοῖς λόγοις αὐτὸν κοσμοῖ;

C ΣΩ. Οὐδὲν οὐδ' ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Λάχης· ἀλλ' ὀρῶμεν μὴ Νικίας οἶεταί τι λέγειν καὶ οὐ λόγου ἕνεκα ταῦτα λέγει. αὐτοῦ οὖν σαφέστερον πυθώμεθα τί ποτε νοεῖ· καὶ ἐάν τι φαίνεται λέγων, ξυγχωρησόμεθα, εἰ δὲ μὴ, διδάξομεν.

ΛΑ. Σὺ τοίνυν, ὦ Σώκρατες, εἰ βούλει πυνθάνεσθαι, πυνθάνου· ἐγὼ δ' ἴσως ἱκανῶς πέπτυσμαι.

ΣΩ. Ἄλλ' οὐδέν με κωλύει κοινῇ γὰρ ἔσται ἡ πίστις ὑπὲρ ἐμοῦ τε καὶ σοῦ.

ΛΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

XXV. ΣΩ. Λέγε δή μοι, ὦ Νικία, μᾶλλον δ' ἡμῖν κοινοῦμεθα γὰρ ἐγώ τε καὶ Λάχης τὸν λόγον· τὴν ἀνδρείαν ἐπιστήμην φῆς δεινῶν τε καὶ θαρραλέων εἶναι;

ΝΙ. Ἐγωγε.

ΣΩ. Τοῦτο δὲ οὐ παντὸς δὴ εἶναι ἀνδρὸς γινῶναι, ὅποτε γε μήτε ἰατρὸς μήτε μάντις αὐτὸ γινώσεται μηδὲ ἀνδρεῖος ἔσται, ἐὰν μὴ αὐτὴν ταύτην τὴν ἐπιστήμην προσλάβῃ· οὐχ οὕτως ἔλεγε;

ΝΙ. Οὕτω μὲν οὖν.

ΣΩ. Κατὰ τὴν παροιμίαν ἄρα τῶ ὄντι οὐκ ἂν πᾶσα ὕς γνοίη οὐδ' ἂν ἀνδρεία γένοιτο.

ΝΙ. Οὐ μοι δοκεῖ.

ΣΩ. Δῆλον δὴ, ὦ Νικία, ὅτι οὐδὲ τὴν Κρομμυ- E
νίαν ἔν πιστεύεις σύ γε ἀνδρείαν γεγονέναι. τοῦτο δὲ
λέγω οὐ παίζων, ἀλλ' ἀναγκαῖον οἶμαι τῶ ταῦτα λέγον-
τι μηδενὸς θηρίου ἀποδέχεσθαι ἀνδρείαν, ἢ ξυγχορεῖν
θηρίον τι οὕτω σοφὸν εἶναι, ὥστε ἂ ὀλίγοι ἀνθρώπων
ἴσασι διὰ τὸ χαλεπὰ εἶναι γινῶναι, ταῦτα λέοντα ἢ
πάρδαλιν ἢ τινα κάπρον φάναι εἰδέναι ἀλλ' ἀνάγκη
ὁμοίως λέοντα καὶ ἔλαφον καὶ ταῦρον καὶ πίθηκον
πρὸς ἀνδρείαν φάναι πεφυκέναι τὸν τιθέμενον ἀνδρείαν
τοῦθ' ὅπερ σὺ τίθεσαι.

ΛΑ. Νῆ τοὺς θεοὺς, καὶ εὖ γε λέγεις, ὦ Σώκρατες. 197
καὶ ἡμῖν ὡς ἀληθῶς τοῦτο ἀπόκριναί, ὦ Νικία, πότε-
ρον σοφώτερα φῆς ἡμῶν ταῦτα εἶναι τὰ θηρία, ἢ
πάντες ὁμολογοῦμεν ἀνδρεία εἶναι, ἢ πᾶσιν ἐναντιούμε-
νος τολμᾶς μηδὲ ἀνδρεία αὐτὰ καλεῖν;

ΝΙ. Οὐ γάρ τι, ὦ Λάχης, ἔγωγε ἀνδρεία καλῶ
οὔτε θηρία οὔτε ἄλλο οὐδὲν τὸ τὰ δεινὰ ὑπὸ ἀνοίας μὴ
φοβούμενον, ἀλλ' ἀφοβὸν καὶ μωρόν· ἢ καὶ τὰ παιδία
πάντα οἶμαι με ἀνδρεία καλεῖν, ἢ δι' ἄνοιαν οὐδὲν δέδοικ-
εν; ἀλλ', οἶμαι, τὸ ἀφοβὸν καὶ τὸ ἀνδρεῖον οὐ ταῦτόν B
ἐστίν. ἐγὼ δὲ ἀνδρείας μὲν καὶ προμηθίας πάνυ τισὶν
ὀλίγοις οἶμαι μετεῖναι, θρασύτητος δὲ καὶ τόλμης καὶ
τοῦ ἀφόβου μετὰ ἀπρομηθίας πάνυ πολλοῖς καὶ ἀνδρῶν
καὶ γυναικῶν καὶ παίδων καὶ θηρίων. ταῦτ' οὖν, ἢ σὺ
καλεῖς ἀνδρεία καὶ οἱ πολλοί, ἐγὼ θρασεά καλῶ, C
ἀνδρεία δὲ τὰ φρόνιμα περὶ ὧν λέγω.

XXVI. ΛΑ. Θέασαι, ὦ Σώκρατες, ὡς εὖ ὄδε ἐαν-

τόν δῆ, ὡς οἶεται, κοσμεῖ τῷ λόγῳ· οὓς δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν ἀνδρείους εἶναι, τούτους ἀποστερεῖν ἐπιχειρεῖ ταύτης τῆς τιμῆς.

ΝΙ. Οὐκ οὖν ἔγωγε, ὦ Λάχης, ἀλλὰ θάρρει φημι γάρ σε εἶναι σοφόν, καὶ Λάμαχόν γε, εἴπερ ἔστὲ ἀνδρεῖοι, καὶ ἄλλους γε συχνούς Ἀθηναίων.

ΛΑ. Οὐδὲν ἐρῶ πρὸς ταῦτα, ἔχων εἰπεῖν, ἵνα μή με φῆς ὡς ἀληθῶς Αἰξωνέα εἶναι.

Δ ΣΩ. Μηδέ γε εἴπης, ὦ Λάχης· καὶ γάρ μοι δοκεῖς τόνδε μὴ ἠσθῆσθαι, ὅτι ταύτην τὴν σοφίαν παρὰ Δάμωνος τοῦ ἡμετέρου ἐταίρου παρείληφεν, ὁ δὲ Δάμων τῷ Προδίκῳ πολλὰ πλησιάζει, ὃς δὴ δοκεῖ τῶν σοφιστῶν κάλλιστα τὰ τοιαῦτα ὀνόματα διαριεῖν.

ΛΑ. Καὶ γὰρ πρέπει, ὦ Σώκρατες, σοφιστῇ τὰ τοιαῦτα μᾶλλον κοιμψεύεσθαι ἢ ἀνδρὶ, ὃν ἡ πόλις ἀξιοῖ αὐτῆς προεστάναι.

Ε ΣΩ. Πρέπει μέντοι, ὦ μακάριε, τῶν μεγίστων προστατοῦντι μεγίστης φρονήσεως μετέχειν· δοκεῖ δέ μοι Νικίας ἄξιός εἶναι ἐπισκέψεως, ὅποι ποτὲ βλέπων τοῦνομα τοῦτο τίθησι τὴν ἀνδρείαν.

ΛΑ. Αὐτὸς τοίνυν σκόπει, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τοῦτο μέλλω ποιεῖν, ὦ ἄριστε· μὴ μέντοι οἶομαι ἀφήσειν σε τῆς κοινωνίας τοῦ λόγου, ἀλλὰ πρόσεχε τὸν νοῦν καὶ συσκόπει τὰ λεγόμενα.

ΛΑ. Ταῦτα δὴ ἔστω, εἰ δοκεῖ χρῆναι.

XXVII. ΣΩ. Ἀλλὰ δοκεῖ σὺ δέ, Νικία, λέγε ἡ-
198 μῖν πάλιν ἐξ ἀρχῆς· οἶσθ' ὅτι τὴν ἀνδρείαν κατ' ἀρχὰς τοῦ λόγου ἐσκοποῦμεν ὡς μέρος ἀρετῆς σκοποῦντες;

ΝΙ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σὺ τοῦτο ἀπεκρίνω ὡς μόριον,

όντων δὴ καὶ ἄλλων μερῶν, ἃ ξύμπαντα ἀρετὴ κέκληται;

ΝΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Ἐγὼ οὖν, ἄπερ ἐγώ, καὶ σὺ ταῦτα λέγεις; ἐγὼ δὲ καλῶ πρὸς ἀνδρείαν σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην καὶ ἄλλ' ἅττα τοιαῦτα· οὐ καὶ σύ;

ΝΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Ἐχε δὴ ταῦτα μὲν γὰρ ὁμολογοῦμεν, περὶ δὲ τῶν δεινῶν καὶ θαρραλέων σκεψόμεθα, ὅπως μὴ σὺ μὲν ἄλλ' ἅττα ἡγῆ, ἡμεῖς δὲ ἄλλα. ἃ μὲν οὖν ἡμεῖς ἡγούμεθα, φράσομέν σοι· σὺ δέ, ἂν μὴ ὁμολογῆς, διδάξεις. ἡγούμεθα δ' ἡμεῖς δεινὰ μὲν εἶναι ἃ καὶ δέος παρέχει, θαρραλέα δὲ ἃ μὴ δέος παρέχει· δέος δὲ παρέχειν οὐ τὰ γεγονότα οὐδὲ τὰ παρόντα τῶν κακῶν, ἀλλὰ τὰ προσδοκώμενα· δέος γὰρ εἶναι προσδοκίαν μέλλοντος κακοῦ· ἢ οὐχ οὕτω καὶ σοὶ δοκεῖ, ὦ Λάχης;

ΛΑ. Πάνυ γε σφόδρα, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τὰ μὲν ἡμέτερα τοίνυν, ὦ Νικία, ἀκούεις, ὅτι δεινὰ μὲν τὰ μέλλοντα κακὰ φαμεν εἶναι, θαρραλέα δὲ τὰ μὴ κακὰ ἢ ἀγαθὰ μέλλοντα· σὺ δὲ ταύτη ἢ ἄλλη περὶ τούτων λέγεις;

ΝΙ. Ταύτη ἔγωγε.

ΣΩ. Τούτων δέ γε τὴν ἐπιστήμην ἀνδρείαν προσ-
αγορεύεις;

ΝΙ. Κομιδῆ γε.

XXVIII. ΣΩ. Ἔτι δὴ τὸ τρίτον σκεψόμεθα, εἰ ξυνδοκεῖ σοὶ τε καὶ ἡμῖν.

ΝΙ. Τὸ ποῖον δὴ τοῦτο;

ΣΩ. Ἐγὼ δὴ φράσω. δοκεῖ γὰρ δὴ ἐμοί τε καὶ τῷδε, περὶ ὧν ἔστιν ἐπιστήμη, οὐκ ἄλλη μὲν εἶναι περὶ γεγονότος, εἰδέναι ὅπῃ γέγονεν, ἄλλη δὲ περὶ γι-

γνομένων, ὅπη γίνεται, ἄλλη δὲ ὅπη ἂν κάλλιστα γέ-
νοιτο καὶ γενήσεται τὸ μήπω γεγονός, ἀλλ' ἡ αὐτή.
οἷον περὶ τὸ ὑγιεινὸν εἰς ἅπαντας τοὺς χρόνους οὐκ
ἄλλη τις ἢ ἡ ἰατρική, μία οὖσα, ἐφοροῦ καὶ γιγνόμενα
E καὶ γεγονότα καὶ γενησόμενα, ὅπη γενήσεται καὶ περὶ
τὰ ἐκ τῆς γῆς αὖ φύόμενα ἢ γεωργία ὡσαύτως ἔχει
καὶ δῆπου τὰ περὶ τὸν πόλεμον αὐτοὶ ἂν μαρτυρήσατε
ὅτι ἡ στρατηγία κάλλιστα προμηθεῖται τὰ τε ἄλλα καὶ
περὶ τὸ μέλλον ἔσεσθαι, οὐδὲ τῇ μαντικῇ οἶεται δεῖν
ὑπηρετεῖν ἀλλὰ ἄρχειν, ὡς εἰδυῖα κάλλιον τὰ περὶ τὸν
199 πόλεμον καὶ γιγνόμενα καὶ γενησόμενα καὶ ὁ νόμος
οὕτω τάττει, μὴ τὸν μάντιν τοῦ στρατηγοῦ ἄρχειν,
ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν τοῦ μάντεως. φήσομεν ταῦτα, ὦ
Λάχης;

ΛΑ. Φήσομεν.

ΣΩ. Τί δέ; σὺ ἡμῖν, ὦ Νικία, ξύμφης περὶ τῶν
αὐτῶν τὴν αὐτὴν ἐπιστήμην καὶ ἔσομένων καὶ γιγνο-
μένων καὶ γεγονότων ἐπαίειν;

ΝΙ. Ἐγωγε· δοκεῖ γὰρ μοι οὕτως, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ ἄριστε, καὶ ἡ ἀνδρεία τῶν δεινῶν
B ἐπιστήμη ἐστὶ καὶ θαρραλέων, ὡς φῆς ἡ γὰρ;

ΝΙ. Ναί.

ΣΩ. Τὰ δὲ δεινὰ ὠμολόγηται καὶ τὰ θαρραλέα τὰ
μὲν μέλλοντα ἀγαθὰ, τὰ δὲ μέλλοντα κακὰ εἶναι.

ΝΙ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἡ δὲ γ' αὐτὴ ἐπιστήμη τῶν αὐτῶν καὶ μελ-
λότων καὶ πάντως ἐχόντων εἶναι.

ΝΙ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Οὐ μόνον ἄρα τῶν δεινῶν καὶ θαρραλέων ἡ
ἀνδρεία ἐπιστήμη ἐστίν· οὐ γὰρ μελλόντων μόνον πέρι·

τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν ἐπαίει, ἀλλὰ καὶ γιγνομέ-
νων καὶ γεγονότων καὶ πάντως ἐχόντων, ὥσπερ αἱ ἄλ- C
λαι ἐπιστῆμαι.

ΝΙ. Ἔοικέ γε.

XXIX. ΣΩ. Μέρος ἄρα ἀνδρείας ἡμῖν, ὦ Νικία,
ἀπεκρίνω, σχεδόν τι τρίτον· καίτοι ἡμεῖς ἠρωτῶμεν ὅλην
ἀνδρείαν ὅ τι εἴη. καὶ νῦν δὴ, ὡς ἔοικε, κατὰ τὸν σὸν
λόγον οὐ μόνον δεινῶν τε καὶ θαρραλέων ἐπιστήμη ἢ
ἀνδρεία ἐστίν, ἀλλὰ σχεδόν τι ἢ περὶ πάντων ἀγαθῶν τε
καὶ κακῶν καὶ πάντως ἐχόντων, ὡς νῦν αὖ ὁ σὸς λόγος,
ἀνδρεία ἂν εἴη. οὕτως αὖ μετατίθεσθαι ἢ πῶς λέγεις, D
ὦ Νικία;

ΝΙ. Ἐμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Δοκεῖ οὖν σοι, ὦ δαιμόνιε, ἀπολείπειν ἂν τι
ὁ τοιοῦτος ἀρετῆς, εἶπερ εἶδεῖν τά τε ἀγαθὰ πάντα καὶ
παντάπασιν ὡς γίγνεται καὶ γενήσεται καὶ γέγονε, καὶ τὰ
κακὰ ὡσαύτως; καὶ τοῦτον οἶσι ἂν σὺ ἐνδεᾶ εἶναι σω-
φροσύνης ἢ δικαιοσύνης τε καὶ ὀσιότητος, ᾧ γε μόνῳ
προσῆκει καὶ περὶ θεῶν καὶ περὶ ἀνθρώπων ἐξευλα-
βεῖσθαι τε τὰ δεινὰ [καὶ τὰ μὴ,] καὶ τὰγαθὰ πορῖζεσθαι, E
ἐπισταμένῳ ὀρθῶς προσομιλεῖν;

ΝΙ. Λέγειν τι, ὦ Σώκρατες, μοι δοκεῖς.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα, ὦ Νικία, μόριον ἀρετῆς ἂν εἴη τὸ
νῦν σοι λεγόμενον, ἀλλὰ σύμπασα ἀρετή.

ΝΙ. Ἔοικεν.

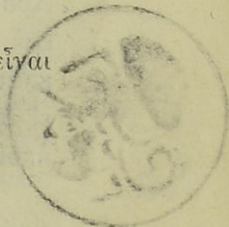
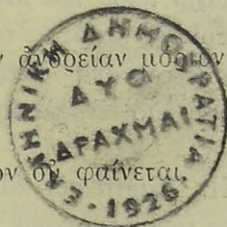
ΣΩ. Καὶ μὴν ἔφαμέν γε τὴν ἀνδρείαν μόριον εἶναι
ἐν τῶν τῆς ἀρετῆς.

ΝΙ. Ἐφαμέν γάρ.

ΣΩ. Τὸ δέ γε νῦν λεγόμενον οὐ φαίνεται.

ΝΙ. Οὐκ ἔοικεν.

Πλάτωνος Λάχης

ΣΩ. Οὐκ ἄρα εὐρήκαμεν, ὦ Νικία, ἀνδρεία ὅ τι ἐστίν.

ΝΙ. Οὐ φαινόμεθα.

ΛΑ. Καὶ μὴν ἔγωγε, ὦ φίλε Νικία, ὅμην σε εὐρή-
200 σειν, ἐπειδὴ ἐμοῦ κατεφρόνησας Σωκράτει ἀποκριναμέ-
νου· πάνυ δὴ μεγάλην ἐλπίδα εἶχον, ὡς τῇ παρὰ τοῦ
Δάμωνος σοφία αὐτὴν ἀνευρήσεις.

XXX. ΝΙ. Εὖ γε, ὦ Λάχης, ὅτι οὐδὲν οἶεи σὺ
ἔτι προᾶγμα εἶναι, ὅτι αὐτὸς ἄρτι ἐφάνης ἀνδρείας πέρι
οὐδὲν εἰδώς, ἀλλ' εἰ καὶ ἐγὼ ἕτερος τοιοῦτος ἀναφανή-
σομαι, πρὸς τοῦτο βλέπεις, καὶ οὐδὲν ἔτι διοίσει, ὡς
ἔοικε, σοὶ μετ' ἐμοῦ μηδὲν εἰδέναι ὧν προσήκει ἐπι-
B στήμην ἔχειν ἀνδρὶ οἰομένῳ τι εἶναι. σὺ μὲν οὖν μοι
δοκεῖς ὡς ἀληθῶς ἀνθρώπειον προᾶγμα ἐργάζεσθαι, οὐ-
δὲν πρὸς αὐτὸν βλέπεις ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἄλλους· ἐγὼ
δ' οἶμαι ἐμοὶ περὶ ὧν ἐλέγομεν νῦν τε ἐπιεικῶς εἰρησθαι
καὶ εἴ τι αὐτῶν μὴ ἱκανῶς εἴρηται, ὕστερον ἐπανορθώ-
σεσθαι καὶ μετὰ Δάμωνος, οὗ σύ που οἶεи καταγελᾶν,
καὶ ταῦτα οὐδὲ ἰδὼν πώποτε τὸν Δάμωνα, καὶ μετ'
C ἄλλων· καὶ ἐπειδὴν βεβαιώσωμαι αὐτά, διδάξω καὶ σέ,
καὶ οὐ φθονήσω· δοκεῖς γάρ μοι καὶ μάλα σφόδρα
δεῖσθαι μαθεῖν.

ΛΑ. Σοφὸς γάρ τοι σὺ εἶ, ὦ Νικία. ἀλλ' ὅμως ἐγὼ
Λυσιμάχῳ τῷδε καὶ Μελησίᾳ συμβουλευῶ, σέ μὲν καὶ
ἐμὲ περὶ τῆς παιδείας τῶν νεανίσκων χαιρέειν ἔαν, Σω-
κράτη δὲ τουτονί, ὅπερ ἔξ ἀρχῆς ἔλεγον, μὴ ἀφιέναι·
εἰ δὲ καὶ ἐμοὶ ἐν ἡλικίᾳ ἦσαν οἱ παῖδες, ταῦτά ἂν ταῦτ'
ἐποίουν.

ΝΙ. Ταῦτα μὲν κἀγὼ ξυγχωρῶ, ἐάνπερ ἐθέλη Σω-
κράτης τῶν μειρακίων ἐπιμελεῖσθαι, μηδένα ἄλλον ζη-

τεῖν· ἐπεὶ κἄν ἐγὼ τὸν Νικήρατον τούτῳ ἥδιστα ἐπιτρέ- D
ποιμι, εἰ ἐθέλοι' οὗτος· ἀλλὰ γὰρ ἄλλους μοι ἐκάστοτε
ξυνίστησιν, ὅταν τι αὐτῷ περὶ τούτου μνησθῶ, αὐτὸς
δὲ οὐκ ἐθέλει. ἀλλ' ὄρα, ὦ Λυσίμαχε, εἴ τι σοῦ ἂν
μᾶλλον ὑπακούοι Σωκράτης.

ΛΥ. Δίκαιόν γέ τοι, ὦ Νικία, ἐπεὶ καὶ ἐγὼ τούτῳ
πολλὰ ἂν ἐθελήσαιμι ποιεῖν, ἃ οὐκ ἂν ἄλλοις πάνυ
πολλοῖς ἐθέλοισι. πῶς οὖν φῆς, ὦ Σώκρατες; ὑπα-
κούσει τι καὶ ξυμπροθυμήσει ὡς βελτίστοις γενέσθαι
τοῖς μειρακίοις;

XXXI. ΣΩ. Καὶ γὰρ ἂν δεινὸν εἶη, ὦ Λυσίμαχε, E
τοῦτό γε, μὴ ἐθέλειν τῷ ξυμπροθυμεῖσθαι ὡς βελτίστῳ
γενέσθαι. εἰ μὲν οὖν ἐν τοῖς διαλόγοις τοῖς ἄρτι ἐγὼ
μὲν ἐφάνην εἰδῶς, τῷδε δὲ μὴ εἰδότε, δίκαιον ἂν ἦν
ἐμὲ μάλιστα ἐπὶ τοῦτο τὸ ἔργον παρακαλεῖν· νῦν δ'—
ὁμοίως γὰρ πάντες ἐν ἀπορίᾳ ἐγενόμεθα· τί οὖν ἂν τις
ἡμῶν τινα προαιροῖτο; ἐμοὶ μὲν οὖν δὴ αὐτῷ δοκεῖ
οὐδένα· ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα οὕτως ἔχει, σκέψασθε ἂν τι 201
δόξω ξυμβουλευεῖν ὑμῖν. ἐγὼ γὰρ φημι χρῆναι, ὦ
ἄνδρες—οὐδεὶς γὰρ ἔκφορος λόγου—κοινῇ πάντας
ἡμᾶς ζητεῖν μάλιστα μὲν ἡμῖν αὐτοῖς διδάσκαλον ὡς
ἄριστον—δεόμεθα γὰρ—ἔπειτα καὶ τοῖς μειρακίοις,
μῆτε χρημάτων φειδομένους μῆτε ἄλλου μηδενός· εἰ
δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς ἔχειν, ὡς νῦν ἔχομεν, οὐ ξυμβουλεύω.
εἰ δὲ τις ἡμῶν καταγελάσεται, ὅτι τηλικοῖδε ὄντες εἰς B
διδασκάλων ἀξιοῦμεν φοιτᾶν, τὸν Ὅμηρον δοκεῖ μοι
χρῆναι προβάλλεσθαι, ὃς ἔφη οὐκ ἀγαθὴν εἶναι
αἰδῶ κεχρημένῳ ἀνδρὶ παρεῖναι. καὶ
ἡμεῖς οὖν ἐάσαντες χαίρειν εἴ τίς τι ἔρεῖ, κοινῇ ἡμῶν
αὐτῶν καὶ τῶν μειρακίων ἐπιμέλειαν ποιησώμεθα.

1300

ΛΥ. Ἐμοὶ μὲν ἀρέσκει, ὦ Σώκρατες, ἃ λέγεις· καὶ ἐθέλω, ὅσπερ γεραίτατός εἰμι, τοσούτῳ προθυμότατα μανθάνειν μετὰ τῶν νεανίσκων· ἀλλά μοι οὕτως ποιήσον· αὔριον ἔωθεν ἀφίκου οἴκαδε, καὶ μὴ ἄλλως ποιήσης, ἵνα βουλευσώμεθα περὶ αὐτῶν τούτων· τὸ δὲ νῦν εἶναι τὴν συνουσίαν διαλύσωμεν.

ΣΩ. Ἀλλὰ ποιήσω, ὦ Λυσίμαχε, ταῦτα, καὶ ἤξω παρὰ σὲ αὔριον, ἐὰν θεὸς ἐθέλη.

